

Τ.Ε.Ι. ΠΑΤΡΑΣ
ΣΧΟΛΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ: ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ

Η ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ
ΤΗΣ Ε.Ο.Κ.

Π Τ Υ Χ Ι Α Κ Η Ε Ρ Γ Α Σ Ι Α

ΕΙΣΗΓΗΤΡΙΑ

ΣΠΟΥΔΑΣΤΕΣ

ΓΙΟΒΑΝΗ ΔΩΡΑ

ΠΑΙΠΑΤΗΣ ΗΛΙΑΣ

ΦΩΤΑΚΗΣ ΙΩΑΝΝΗΣ

ΜΑΙΟΣ 1991

ΑΡΙΘΜΟΣ ΕΙΣΑΓΩΓΗΣ	929
----------------------	-----

Η ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ

ΠΟΛΙΤΙΚΗ

ΤΗΣ Ε.Ο.Κ.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

	ΣΕΛΙΔΑ
ΠΡΟΛΟΓΟΣ =====	1
ΕΙΣΑΓΩΓΗ =====	
ΙΔΡΥΣΗ ΤΩΝ ΕΥΡΩΠΑΙΚΩΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ & "ΚΟΙΝΗ" ΠΟΛΙΤΙΚΗ -----	3
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1ο =====	
ΚΟΙΝΩΝΙΚΑ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΠΟΥ ΕΠΙΖΗΤΟΥΝ ΚΟΙΝΟΤΙΚΕΣ ΛΥΣΕΙΣ -----	9
1. Ελεύθερη Δικίνηση των Εργαζομένων.	10
2. Απασχόληση.	11
3. Επαγγελματική Εκπαίδευση.	12
4. Προβλήματα από τις Διαφορές Μισθών και Κοινωνικών Δικαιωμάτων.	13
5. Απασχόληση και Αμοιβή των Γυναικών.	14
6. Συνθήκες Εργασίας.	15
7. Επιδίωξη Συμμετοχής των Εργαζομένων στις Αποφάσεις των Επιχειρήσεων και της Κοινότητας.	15
8. Επιδίωξη Βελτίωσης και Εξομοίωσης των Όρων Ζωής.	16
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2ο =====	
ΝΟΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ & ΟΡΓΑΝΑ ΤΗΣ ΚΟΙΝΟΤΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ -----	18
1. Συνθήκη Ε.Κ.Α.Χ.	18
2. Συνθήκη Ε.Ο.Κ.	18
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3ο =====	
ΕΛΕΥΘΕΡΗ ΔΙΑΚΙΝΗΣΗ ΤΩΝ ΕΡΓΑΖΟΜΕΝΩΝ -----	21
1. Συνθήκη Ε.Κ.Α.Χ.	21
2. Συνθήκη Ε.Ο.Κ.	21
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4ο =====	
ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ & ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ -----	27
1. Πολιτική Απασχόλησης.	27
2. Πολιτική Επαγγελματικής Εκπαίδευσης.	30

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5ο

ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΙΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

32

1. Το Αρχικό Κοινωνικό Ταμείο. 32
2. Το Νέο Κοινωνικό Ταμείο. 35
3. Η Αναθεώρηση του 1977. 38
4. Η Κατανομή των Πόρων του Κοινωνικού Ταμείου. 41
5. Βασικές Ρυθμίσεις λειτουργίας του Κοινωνικού Ταμείου. 42

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6ο

ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΒΕΛΤΙΩΣΗΣ ΤΩΝ ΣΥΝΘΗΚΩΝ ΖΩΗΣ & ΕΡΓΑΣΙΑΣ

45

1. Συμμετοχή των Εργαζομένων στις Αποφάσεις των Επιχειρήσεων και της Κοινότητας. 46
2. Κατοχύρωση των Δικαιωμάτων των Εργαζομένων σε Ευρωπαϊκό Επίπεδο. 48
3. Εξίσωση των Κοινωνικών Δικαιωμάτων Ανδρών και Γυναικών. 50
4. Βελτίωση των Συνθηκών Εργασίας. 51
5. Βελτίωση των Συνθηκών Ζωής. 53

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7ο

Η ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΔΙΑΣΤΑΣΗ ΤΗΣ ΕΣΩΤΕΡΙΚΗΣ ΑΓΟΡΑΣ

54

1. Εξέλιξη της Προστασίας των Κοινωνικών Δικαιωμάτων. 54
2. Μέτρα Κοινωνικής Πολιτικής που αφορούν την Πραγματοποίηση της Εσωτερικής Αγοράς. 55
3. Πολιτικά και Κοινωνικά Μέσα στο Πλαίσιο της Οικονομικής και Κοινωνικής Ένωσης. 57

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 8ο

ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ & Η "ΧΑΡΤΑ" ΤΩΝ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ

ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ

59

ΕΠΙΛΟΓΟΣ

ΕΚΤΙΜΗΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΤΗΣ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑΣ

63

1. Συμπεράσματα. 63
2. Προτάσεις. 68

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

72

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

=====

Η Κοινωνική πολιτική αποτελεί σήμερα ένα μεγάλο κεφάλαιο στην εξέλιξη και ανάπτυξη μιας σύγχρονης κοινωνίας.

Είναι ένας ευαίσθητος τομέας πολιτικής που απαιτεί ιδιαίτερη μεταχείριση. Η αναγκαιότητα της αναμφισβήτητα γίνεται έντονη όλο και περισσότερο, δεδομένου ότι οι ανάγκες και οι απαιτήσεις του σημερινού πολίτη μπροστά στην τεχνολογική πρόοδο, αλλά και την άξυνση των διαφόρων κοινωνικών προβλημάτων αυξάνονται.

Ποια είναι όμως τα σύγχρονα κοινωνικά προβλήματα που επιζητούν λύσεις στα πλαίσια της κοινότητας;

Ποια θέση προτεραιότητας πρέπει να κατέχει η κοινωνική πολιτική στη δραστηριότητα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων;

Τι πρωτοβουλίες και μέτρα είναι αναγκαία ώστε να δώσουν απαντήσεις στα μεγάλα σύγχρονα κοινωνικά προβλήματα;

Τελικά η κοινωνική πρόοδος είναι απαραίτητη προϋπόθεση της οικονομικής ανάπτυξης και οικονομικής ολοκλήρωσης της Ευρώπης;

Στα παραπάνω ερωτήματα εδώ και αρκετά χρόνια αναζητούνται και έχουν δοθεί απαντήσεις τόσο από τα πολιτικά όργανα της Κοινότητας, όσο και από διάφορες άλλες πολιτικές προσωπικότητες.

Εχουν δοθεί βέβαια, όπως είναι φυσικό, διαφορετικές απαντήσεις, απόψεις αλλά και προσεγγίσεις από διαφορετική οπτική γωνία.

Η δική μας ενασχόληση πάνω στο πρόβλημα της Κοινωνικής Πολιτικής της Ε.Ο.Κ., είναι κατανοητό, ότι δεν εσσκοπεί στο να εξαντλήσει το θέμα στην ολότητά του, αλλά να επιχειρήσει κάποια προσέγγιση σε συγκεκριμένα ζητήματα του τομέα της Κοινωνικής Πολιτικής της ευρωπαϊκής κοινότητας.

Για να τακτοποιήσουμε την άποψή μας καλύτερα και για να δοθεί μια πληρέστερη εικόνα του ζητήματος θεωρήσαμε αναγκαίο να ασχοληθούμε και να αναπτύξουμε μερικά βασικά στοιχεία της Κοινωνικής πολιτικής.

Πρώτα απ'όλα αναφερόμαστε στα σημαντικότερα κοινωνικά προβλήματα (απασχόληση, επαγγελματική εκπαίδευση, συντάκες εργαζίας κ.ά.). Ασχοληθήκαμε με το νομικό πλαίσιο και τα όργανα της Κοινωνικής Πολιτικής, με τις διαστάσεις που παίρνουν τα σύγχρονα κοινωνικά προβλήματα μπροστά στην οικονομική και πολιτική ενοποίηση.

Ακόμα, εξετάσαμε το ρόλο του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Ταμείου και τη διαχρονική του πορεία.

Τέλος, καταλήξαμε σε ορισμένα συμπεράσματα και προτάσεις όσον αφορά τον τρόπο αντιμετώπισης των θεμάτων της κοινωνικής πολιτικής καθώς και της βαρύτητας του ρόλου που διαδραματίζουν για την ανάπτυξη της κοινωνικής αλλά και της οικονομικής προόδου της Ευρώπης.

Πρίν αρχίσουμε, θα πρέπει να ευχαριστήσουμε όλους όσους μας βοήθησαν για την διεκπεραίωση της εργασίας μας.

Παιπάτης Ηλίας

Φωτάκης Ιωάννης

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

ΙΔΡΥΣΗ ΤΩΝ ΕΥΡΩΠΑΙΚΩΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ ΚΑΙ "ΚΟΙΝΗ" ΠΟΛΙΤΙΚΗ

Δύο αλέθριοι πόλεμοι μέσα σε 30 χρόνια έπεισαν τα αλληλοσπαραγμένα έθνη, ότι η Ευρώπη δεν μπορούσε να γίνει δια της βίας, αλλά ότι έπρεπε να γίνει με κοινή θέληση και για το κοινό συμφέρον όλων των ευρωπαϊκών κρατών. Τα πέντε χρόνια που ακολούθησαν το τέλος του Δευτέρου Παγκοσμίου Πολέμου ήταν το καθένα τους ένας σταθμός για την ευρωπαϊκή ενοποίηση.

- Το 1946, στη Ζυρίχη, ο Ούιγστον Τσώρτσιλ κάλεσε πρώτος τους μέχρι πριν από λίγους μήνες εχθρούς να συμφιλιωθούν για να δημιουργήσουν ένα είδος Ηνωμένων Πολιτειών της Ευρώπης.
- Το 1947, οι Η.Π.Α. με το Σχέδιο Μάρσαλ, πρόσφεραν την οικονομική βοήθειά τους για την ανόρθωση της Ευρώπης, με τον όρο της συνεργασίας των ευρωπαϊκών κρατών μεταξύ τους.
- Το 1948, δημιουργήθηκε ο Ευρωπαϊκός Οργανισμός Οικονομικής Συνεργασίας για την πραγματοποίηση του Σχεδίου Μάρσαλ, δηλαδή για την προσέγγιση των οικονομικών σχέσεων των κρατών της Ευρώπης.
- Το 1949, δημιουργήθηκαν δύο νέοι οργανισμοί: ο ένας πολιτικός, το Συμβούλιο της Ευρώπης, για την διακυβερνητική συνεργασία των κρατών της Ευρώπης στο πολιτικό πεδίο και ένας στρατιωτικός, το Σύμφωνο της Βορειοατλαντικής Συμμαχίας (το ΝΑΤΟ) των δυτικών κρατών, κύρια της Ευρώπης, με αμερικανική συμμετοχή και καθοδήγηση.
- Το 1950, πέμπτη επέτειος της συνθηκολόγησης της Γερμανίας, ο Υπουργός Εξωτερικών της Γαλλίας, Robert Schuman, εμπνευσμένος από τον συνεργάτη του, Jean Monnet, πρότεινε στη Γερμανία μια συνεργασία με ίσους όρους για την ενοποίηση της Ευρώπης. Στην ιστορική διακήρυξή του ο Ρόμπερτ Σούμαν, έλεγε ότι " η Ευρώπη δεν θα γίνει μονομιάς, ούτε μέσα σε ένα συνολικό οικοδόμημα. Θα γίνει με συγκεκριμένες πραγματοποιήσεις, οι οποίες θα δημιουργήσουν προηγουμένως μια πραγματική αλληλεγγύη ".

Με τη διακήρυξη του 1950, ο Σούμαν πρότεινε τη δημιουργία μιας Κοινής Αγοράς σε δύο βασικούς οικονομικούς κλάδους, οι οποίοι είχαν χρησιμοποιηθεί μέχρι τότε για την διεξαγωγή των πολέμων, τους κλάδους του άνθρακα και του χάλυβα. Πρόβλεπε την μεταβίβαση μέρους της κυριαρχίας των κρατών-μελών προς την προτεινόμενη Κοινότητα Άνθρακα και Χάλυβα. Μια ανεξάρτητη Υψηλή Αρχή θα έπρεπε, κατά τον Σούμαν, να ασκεί εξουσίες, τις οποίες κατείχαν μέχρι τότε τα κράτη σ'αυτούς τους τομείς, και οι αποφάσεις της να επιβάλλονται σε όλους. Δηλαδή, η συνεργασία των ευρωπαϊκών κρατών σ'αυτούς τους δύο οικονομικούς κλάδους θα ήταν πολύ πιο στενή απ'ότι ήταν στις πιο ευρείες ευρωπαϊκές οργανώσεις με παραδοσιακή δομή.

Αλλά ο Σούμαν οραματιζόταν, πέρα από την περιορισμένη Κοινότητα Άνθρακα και Χάλυβα, τη δημιουργία μιας μεγάλης Κοινής Αγοράς, με διαστάσεις ανάλογες με εκείνες της

αμερικανικής αγοράς, μέσα στην οποία θα υπήρχαν οι προϋποθέσεις μιας σταθερής και γρήγορης ανάπτυξης χάρη στις οικονομίες κλίμακας, τον αυξημένο ανταγωνισμό, την καλύτερη κατανομή της εργασίας και την πλήρη χρησιμοποίηση νέων τεχνικών της παραγωγής. Ακόμη πιο μακριά μετά την οικονομική ένωση και την σύμπτωση των βασικών συμφερόντων των κρατών της Ευρώπης, ο Ρ. Σούμαν, έβλεπε την πολιτική ένωση με τη δημιουργία κατά στάδια μιας Ευρωπαϊκής Ομοσπονδίας.

Η πρόσκληση του Σούμαν απευθυνόταν σ' όλα τα ευρωπαϊκά κράτη, αλλά μόνο πέντε απάντησαν στη γαλλική πρόσκληση. Έτσι γεννήθηκε στις 16 Απρίλη του 1951 με την υπογραφή της Συνθήκης του Παρισιού που ίδρυσε την Ευρωπαϊκή Κοινότητα Άνθρακα και Χάλυβα, η Κοινότητα των Εξι.

Βασικός σκοπός της Συνθήκης του Παρισιού ήταν να καταργήσει τους διάφορους περιορισμούς του εμπορίου και να δημιουργήσει μια Κοινή Αγορά, στην οποία τα προϊόντα των ανθρακωρυχείων και των χάλυβουργείων των κρατών-μελών θα κυκλοφορούσαν ελεύθερα για να καλύπτουν τις ανάγκες όλων των καταναλωτών της Κοινότητας, χωρίς διακρίσεις λόγω εθνικότητας. Επίσης ελεύθερα θα κυκλοφορούσαν τα κεφάλαια, τα σχετιζόμενα με τους δύο αυτούς κλάδους καθώς και οι εργαζόμενοι σ' αυτούς. Για να επιτευχθούν αυτά, η Συνθήκη πρόβλεπε κανόνες περί ανταγωνισμού, εναρμόνιση των σχετικών νομοθεσιών και ανάθεση σε μια Υπερεθνική Υψηλή Αρχή της λήψης των αποφάσεων που επιβάλλονταν για την πραγματοποίηση των αντικειμενικών σκοπών της Συνθήκης.

Εξι χρόνια αργότερα και συγκεκριμένα στις 25 Μάρτη του 1957, υπογράφηκε στη Ρώμη μια νέα συνθήκη η Συνθήκη της Ευρωπαϊκής Κοινότητας Ατομικής Ενέργειας (ΕΥΡΑΤΟΜ). Η Συνθήκη η οποία τέθηκε σε ισχύ από 1η Γενάρη 1958, σκόπευε να δημιουργήσει μια κοινή νομοθεσία για την πυρηνική ενέργεια, να ιδρύσει ένα κοινό σύστημα ελέγχου για την ειρηνική χρησιμοποίηση της πυρηνικής ενέργειας και να επιβάλλει κοινούς κανόνες ασφάλειας του πληθυσμού και των εργαζομένων σε πυρηνικές εγκαταστάσεις. Εκτός απ' αυτό, η Συνθήκη της ΕΥΡΑΤΟΜ πρόβλεπε ένα κοινό πρόγραμμα ερευνών, που θα επεξεργαζόταν ένα Κοινό Κέντρο Ερευνών με εγκαταστάσεις σε διάφορα κράτη-μέλη.

Η πολύτιμη εμπειρία που αποκτήθηκε στον τομέα του άνθρακα και του χάλυβα, αποτέλεσε το σημείο εκκίνησης μιας ευρύτερης ενωτικής προσπάθειας που θα περιλάβει βαθμιαία όλους τους τομείς της Ευρωπαϊκής οικονομίας και που μελλοντικά θα την ακολουθήσει αντίστοιχος πολιτικός θεσμός, η πολιτική ενοποίηση της Ευρώπης.

Έτσι ταυτόχρονα με την Συνθήκη της Ευρατόμ, στις 25 Μάρτη του 1957, υπογράφεται και η Συνθήκη περί Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας (Ε.Ο.Κ.) και τέθηκε σε ισχύ από 1η Γενάρη του 1958. Η Συνθήκη αυτή που αναφέρεται σαν Συνθήκη περί Ε.Ο.Κ., ή "Συνθήκη της Ρώμης", είναι η σπουδαιότερη από τις τρεις αυτές "Συνθήκες περί των Κοινοτήτων", γιατί είναι μια "συνθήκη-πλαίσιο", ενώ οι δύο άλλες δηλαδή η Συνθήκη Άνθρακα και Χάλυβα και η Συνθήκη περί Ατομικής Ενέργειας είναι "συνθήκες-νόμοι". Φυσικά και η Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα είναι πολύ ευρύτερη και σπουδαιότερη από τις άλλες

δύο Κοινοότητες οι οποίες κατά κάποιον τρόπο τη συμπληρώνουν.

Πρωταρχικοί σκοποί της Συνθήκης περί Ε.Ο.Κ. είναι (α) η δημιουργία μιας τελωνειακής ένωσης με την κατάργηση των τελωνειακών δασμών και άλλων περιορισμών του εμπορίου και με την υιοθέτηση ενός κοινού τελωνειακού δασμολογίου ως προς τρίτα κράτη και (β) η δημιουργία μιας κοινής αγοράς για την πραγματοποίηση των "τεσσάρων ελευθεριών" που είναι:

- η ελευθερία διακίνησης των βιομηχανικών και αγροτικών προϊόντων,
- η ελευθερία διακίνησης των εργαζομένων,
- η ελευθερία εγκατάστασης και παροχής υπηρεσιών από τους ελεύθερους επαγγελματίες και
- η ελευθερία διακίνησης των κεφαλαίων.

Περ'όλα που στο προσκείμενό της και στα δύο πρώτα άρθρα της φαίνεται να έχει φιλοδοξίες που φεάνουν μέχρι το στάδιο της πολιτικής ένωσης των κρατών-μελών της, στην πραγματικότητα η Συνθήκη περί Ε.Ο.Κ. είναι ο καταστατικός χάρτης μιας "κοινής αγοράς" και τίποτα περισσότερο. Ανοίγει βέβαια η ίδια μερικά παράθυρα προς το στάδιο της οικονομικής και νομισματικής ένωσης, γιατί αναφέρει την ανάγκη συντονισμού των εθνικών πολιτικών σε ορισμένους τομείς και της θέσπισης κοινών πολιτικών σε δύο τομείς, τον αγροτικό τομέα και τον τομέα των μεταφορών. Ανοίγει επίσης μια μικρή πόρτα για το μέλλον της κοινής αγοράς με το άρθρο 235, το οποίο λέει ότι οι θεσμοί της Κοινοότητας μπορούν να πάρουν αποφάσεις για θέματα που δεν προβλέπονται ακριβώς μέσα στη Συνθήκη. Αλλά αυτά τα ανοίγματα δεν αρκούν για το πέρασμα της οικονομικής ολοκλήρωσης από το στάδιο της κοινής αγοράς στο στάδιο της οικονομικής ένωσης, γιατί δεν περιέχουν αυτόματες ή υποχρεωτικές διαδικασίες.

Για να γίνει το πέρασμα αυτό χρειάζονταν νέες πολιτικές αποφάσεις, όπως αυτές των Διασκέψεων Κορυφής της Χάγης, τον Δεκέμβρη του 1969, ή του Παρισιού τον Οκτώβρη του 1972, που έδωσαν το ξεκίνημα των περισσότερων πολιτικών της Κοινοότητας.

Θα ήταν ίσως θεωρητικά προτιμότερο, όταν συμπληρώθηκε η τελωνειακή ένωση και τα κράτη-μέλη της Ε.Ο.Κ. αποφάσισαν να προχωρήσουν στο στάδιο της οικονομικής και νομισματικής ένωσης, να είχαν ανασεωρήσει τη Συνθήκη της Ρώμης ή να είχαν υπογράψει μια νέα συνθήκη. Αλλά στην πράξη θα ήταν πάρα πολύ δύσκολο να προβλεφθούν μέσα σε μια συνθήκη όλα τα θέματα που θα μπορούσαν να προκύψουν κατά την πραγματοποίηση αυτού του σταδίου, το οποίο ήταν από τη φύση του πολύ πιο ευρύ από μια απλή τελωνειακή ένωση ή έστω μια κοινή αγορά, εφόσον έπρεπε να περιλάβει όλες τις όψεις της οικονομικής ζωής των κρατών-μελών. Επίσης, θα ήταν επικίνδυνο για την οικονομική ολοκλήρωση να υπογράψουν τα κράτη-μέλη μια συνθήκη και να διαπιστώσουν μετά ότι δεν είναι σε θέση να εφαρμόσουν πολλές από τις βασικές διατάξεις της.

Το σύστημα που ακολουθείται τώρα, δηλαδή να καλύπτονται οι ανάγκες της οικονομικής ολοκλήρωσης με συγκεκριμένες κοινοτικές διατάξεις, είναι εξαιρετικά επίπονο, αλλά έχει το πλεονέκτημα ότι βασίζεται στα συμφέροντα όλων των κρατών-μελών. Πράγματι, η πρόσδος της οικονομικής ολοκλήρωσης

δεν εξάγεται τόσο από τη ρύθμισή της μέσα σε μια συνθήκη όσο από την διαπίστωση των κυβερνήσεων ότι το κοινό συμφέρον επιβάλλει κοινές λύσεις στα παρόμοια προβλήματα που παρουσιάζονται σ' όλα τα κράτη-μέλη.

Οι τρεις παραπάνω Συνθήκες παραμένουν σε ισχύ και, άρα, οι τρεις Κοινότητες που ιδρύουν παραμένουν ξεχωριστές, παρ'όλο που έχουν συγχωνευθεί με Συνθήκη στις 8 Απρίλη του 1965, που τέθηκε σε ισχύ την 1η Ιούλη του 1967, οι εσαυτοί που τις πλατυσώνουν οργανικά. Υπάρχει πάντως, πρόβλεψη να αντικατασταθούν κάποια οι τρεις Συνθήκες από μια και μόνη, οπότε θα μπορεί να χρησιμοποιείται με ακρίβεια ό όρος "Ευρωπαϊκή Κοινότητα" ή μόνο "Κοινότητα".

Οι τρεις βασικές Συνθήκες υπέστησαν μετατροπές, κύρια ως προς τις εσαμικές διατάξεις τους, από τη Συνθήκη Ενταξης, που υπογράφηκε στις 22 Γενάρη του 1972, μεταξύ των χωρών της αρχικής Κοινότητας και υποψηφίων χωρών και τέθηκε σε ισχύ την 1η Γενάρη του 1973.

Έχουν συμπληρωθεί ήδη τριανταδύο χρόνια από τη γέννηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας. Η ιδρυτική της Συνθήκη, που είχε υπογραφεί στις 25 Μάρτη του 1957, μπήκε σε λειτουργία την 1η Γενάρη του 1958. Συμπληρώθηκαν έτσι τριανταδύο χρόνια οικονομικής ολοκλήρωσης μεταξύ των αρχικών κρατών-μελών. Τριανταδύο χρόνια είναι μια μικρή περίοδος στη ζωή των εθνών. Κι όμως, σ' αυτά τα χρόνια η Ε.Ο.Κ., έχει να επιδείξει πολλά επιτεύγματα.

Στα πρώτα δέκα χρόνια της ζωής της Κοινότητας πραγματοποιήθηκε η τελωνειακή ένωση και μάλιστα πιο γρήγορα απ'ότι πρόβλεπε η Συνθήκη της Ρώμης περί Ε.Ο.Κ., την 1η Ιούλη 1968 αντί της 1ης Γενάρη του 1970. Καταργήθηκαν οι τελωνειακοί δασμοί, οι ποσοτικοί περιορισμοί και άλλα μέτρα με ανάλογα αποτελέσματα, που εμπόδιζαν το ελεύθερο εμπόριο μεταξύ των κρατών-μελών. Επιπλέον, τα κράτη-μέλη απέκτησαν ένα κοινό τελωνειακό δασμολόγιο, για ομοιόμορφη προστασία έναντι τρίτων κρατών.

Στα επόμενα χρόνια οι πραγματοποιήσεις ήταν ακόμη σπουδαιότερες. Πρώτα πρώτα, η Κοινότητα διευρύνθηκε σε έκταση. Στα έξι κράτη που είχαν υπογράψει τη Συνθήκη της Ρώμης (Δυτική Γερμανία, Γαλλία, Ιταλία, Ολλανδία, Βέλγιο και Λουξεμβούργο), προστέθηκαν την 1η Γενάρη 1973, βάσει της Συνθήκης Ενταξης που είχαν υπογράψει στις 22 Γενάρη 1972, τρία νέα κράτη-μέλη (Ηνωμένο Βασίλειο, Δανία και Ιρλανδία). Πριν κλείσει την πρώτη εικοσαετία της, τρία ακόμη κράτη (Ελλάδα, Πορτογαλία και Ισπανία) είχαν ζητήσει την ένταξή τους στην Κοινότητα (το '81 πραγματοποιείται η ένταξη της Ελλάδας και το '86 της Ισπανίας και Πορτογαλίας). Οι εντάξεις και οι αιτήσεις ένταξης πιστοποιούσαν την επιτυχία της Ε.Ο.Κ. και την έλξη που ασκούσε πάνω σε άλλα ευρωπαϊκά κράτη.

Συγχρόνως και μολονότι οι εντάξεις απαιτούσαν μια προσπάθεια προσαρμογής τόσο για τα νέα κράτη-μέλη, όσο και για τα παλιά, τελειωνόταν η Κοινή Αγορά. Από το 1968, οπότε έληξε η "αρχνητική απαλευεέρωση του εμπορίου" με την εξάλειψη των

δασμών, ποσοτικών περιορισμών και άλλων μέτρων που ισοδυναμούσαν μ'αυτούς, άρχισε η προσπάθεια "εετικής απελευθέρωσης του εμπορίου". Αυτή συνίσταται στην προσέγγιση των διαφόρων εθνικών νομοθεσιών και κανονισμών που καθιστούν τεχνικά εμπόδια του εμπορίου και στην εναρμόνιση των έμμεσων φόρων, οι οποίοι, λόγω των διαφορών τους εμποδίζουν την εξίσωση των τιμών στα κράτη-μέλη και αντικαθιστούν με φορολογικά σύνορα τα τελωνειακά σύνορα που καταργήθηκαν το 1968. Η εετική απελευθέρωση είναι πιο επίπονη από την αρνητική, γιατί ενώ η τελευταία προβλεπόταν από τη Συνθήκη περί Ε.Ο.Κ. και έγινε αυτόματα, η πρώτη απαιτεί κάθε φορά συναίνεση όλων των κρατών-μελών για τα επιβαλλόμενα μέτρα.

Τέλος, σ'αυτά τα χρόνια της ύπαρξής της, η Ε.Ο.Κ. ξεπέρασε τη Συνθήκη της Ρώμης και άρχισε να κατευθύνει τις οικονομίες των χωρών-μελών με κοινές ή κοινοτικές πολιτικές. "Κοινή" θεωρείται μια πολιτική όταν αντικαθιστά τις εθνικές πολιτικές στα κύρια σημεία τους. "Κοινοτική" πολιτική είναι εκείνη που πλαισιώνει και συμπληρώνει τις εθνικές πολιτικές.

Οι κοινές ή κοινοτικές πολιτικές απορρέουν από ανάγκες, οι οποίες διαπιστώνονται όσο περνάει ο καιρός και σχηματίζονται σιγά σιγά με μέτρα που παίρνονται όταν υπάρχει κοινό συμφέρον.

Από αυτές τις "κοινές" ή "κοινοτικές" πολιτικές πολύ σημαντικό ρόλο παίζει η Κοινωνική Πολιτική των κρατών-μελών η οποία είναι ένας τομέας ιδιαίτερα ευαίσθητος, όπου η κοινοτική παρέμβαση και η εναρμόνιση δεν είναι τόσο εύκολη όπως σε άλλους τομείς. Αυτό συμβαίνει εφ'όσον τα κράτη-μέλη της Ε.Ο.Κ. έχουν διαφορετικά διαφερωτικά, φυσικό είναι να έχουν και διαφορετικά κοινωνικά προβλήματα και εφ'όσον οι κυβερνήσεις τους έχουν την κύρια ευθύνη λύσεως των διαφερωτικών τους προβλημάτων, θα πρέπει αυτές να έχουν και κύρια αρμοδιότητα στη λύση των κοινωνικών προβλημάτων. Σ'αυτό το στάδιο της οικονομικής ολοκλήρωσης δεν μπορούν οι κοινοτικοί εεσμοί να συγκεντρώσουν στα χέρια τους τις λύσεις όλων των κοινωνικών προβλημάτων των κρατών-μελών. Η Κοινότητα, όμως, προσπαθεί να πετύχει κοινά ελάχιστα επίπεδα προστασίας των εργαζομένων, γιατί για να έχει νόημα η οικονομική ολοκλήρωση πρέπει να προάγει και την κοινωνική ολοκλήρωση και να πετυχαίνει καλύτερους όρους ζωής για τους λαούς που ενώνει, ιδίως αυτούς που έχουν μεγαλύτερη ανάγκη.

Αν παρακολουθήσουμε την εξέλιξη της Κοινωνικής Πολιτικής της Κοινότητας θα δούμε ότι η πολιτική αυτή περιοριζόταν στην αρχή σχεδόν μόνο στην απελευθέρωση της διακίνησης των εργαζομένων. Κύριος σκοπός των κοινωνικών διατάξεων της Συνθήκης περί Ε.Ο.Κ. ήταν η δημιουργία μιας κοινής αγοράς εργασίας μέσα στην οποία οι εργαζόμενοι θα κυκλοφορούν τόσο ελεύθερα, όσο μέσα σ'ένα κράτος. Αυτό επιτεύχθηκε αρκετά σύντομα, γιατί οι κοινοτικοί εεσμοί είχαν αρμοδιότητα πάνω στο θέμα αυτό.

Αντίθετα δεν είχαν αρμοδιότητες σε άλλα θέματα κοινωνικής πολιτικής.

Η οικονομική ανάπτυξη που χαρακτήρισε την περίοδο αυτή είχε σαν συνέπεια σημαντική κοινωνική πρόοδο. Στο διάστημα

αυτά τα κράτη-μέλη της Κοινότητας, πέτυχαν μια πρόοδο του επιπέδου ευημερίας τους σχετικά ταχύτερη απ'ότι πέτυχε η πλειονότητα των άλλων βιομηχανικών κρατών της Δύσης. Από το 1958 ως το 1970 τόσο το κατά κεφαλήν ακαθάριστο εσωτερικό προϊόν όσο και οι πραγματικές αμοιβές των εργαζομένων σχεδόν διπλασιάστηκαν.

Στην κεση για την εξέλιξη της κοινωνικής κατάστασης στην Κοινότητα, το 1973, δημοσιεύεται η πραγματική αύξηση του ακαθάριστου ωριαίου κέρδους των βιομηχανικών εργατών από τον Οκτώβρη του 1958 ως τον Οκτώβρη του 1972 και διαπιστώνεται καθαρά ότι η πραγματική πρόοδος ήταν πιο σημαντική στις χώρες με το χαμηλότερο επίπεδο εισοδημάτων κατά την ίδρυση των Κοινοτήτων.

Η θετική αυτή οικονομική εξέλιξη κατέληξε σε κοινωνικές διεκδικήσεις και κατά συνέπεια σε κοινωνική πρόοδο.

Η πρώτη έμφαση δόθηκε στην πολιτική της επαγγελματικής εκπαίδευσης, γιατί αυτή είναι η πιο μόνιμη λύση των προβλημάτων απασχόλησης από πλευράς κοινωνικής πολιτικής. Δεν πρέπει να ξεχνάμε ότι τα προβλήματα απασχόλησης είναι κύρια οικονομικά προβλήματα και η λύση τους πρέπει να επιδιώκεται πρώτα απ'όλα μέσω της οικονομικής πολιτικής.

Η πολιτική επαγγελματικής εκπαίδευσης είχε από την αρχή ένα πιστωτικό όργανο, το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο, το οποίο από όργανο της κοινωνικής πολιτικής των κρατών-μελών, όπως το ήθελε η Συνθήκη, άρχισε μετά την ανακοίνωσή του, το 1971, να γίνεται και όργανο της κοινής πολιτικής επαγγελματικής εκπαίδευσης και απασχόλησης και να προσπαθεί να ενισχύσει τις περιοχές της Κοινότητας που έχουν την μεγαλύτερη ανάγκη.

Το Κοινωνικό Πρόγραμμα της Κοινότητας, ακόμα, που υιοθετήθηκε το 1974, περιλαμβάνει πρωτότυπους στόχους, όπως τη βελτίωση των συνθηκών εργασίας, τη συμμετοχή των εργαζομένων στις αποφάσεις των επιχειρήσεων και της Κοινότητας και την καταπολέμηση της φτώχειας. Οι στόχοι αυτοί είναι βέβαια πολύ φιλόδοξοι ανάλογα με τα περιορισμένα μέσα που διαθέτουν οι κοινοτικοί θεσμοί, αλλά και μόνη η ύπαρξή τους μέσα στο Κοινωνικό Πρόγραμμα της Ε.Ο.Κ. της δίνει μια προοδευτική κοινωνική ταυτότητα που τείνει να τη διαφοροποιήσει από τις άλλες μεγάλες βιομηχανικές δυνάμεις.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1ο

ΚΟΙΝΩΝΙΚΑ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΠΟΥ ΕΠΙΖΗΤΟΥΝ ΚΟΙΝΟΤΙΚΕΣ ΛΥΣΕΙΣ

Τα κοινωνικά, όπως και τα οικονομικά προβλήματα της Κοινότητας δεν είναι κατ' ανάγκη ίδια με τα κοινωνικά προβλήματα των κρατών-μελών. Τα κράτη-μέλη της Ε.Ο.Κ έχουν διάφορα κοινωνικά προβλήματα και είναι φυσικό να τους δίνουν διάφορες λύσεις. Αλλά και στα προβλήματα ίδιας φύσης πρέπει κάθε χώρα να έχει την ελευθερία να δίνει τις λύσεις που αρμόζουν στις ειδικές συνθήκες της οικονομίας της. Πάχτως η Κοινότητα έχει περισσότερη ευθύνη για τη λύση των κοινωνικών προβλημάτων των κρατών-μελών απ' ό,τι έχει για τη λύση των οικονομικών προβλημάτων τους. Η διαδικασία της οικονομικής ολοκλήρωσης, αυξάνοντας τον ανταγωνισμό μέσω του διακοινοτικού εμπορίου, προωθώντας την οικονομική ανάπτυξη και την τεχνολογική εξέλιξη, προκαλεί διαφορετικές αλλαγές στην αγορά εργασίας. Αυτές οι αλλαγές εκδηλώνονται με την εξαφάνιση απασχολήσεων, οι οποίες δεν ανταποκρίνονται πια στις οικονομικές ανάγκες και, αντίθετα, με τη δημιουργία νέων απασχολήσεων, οι οποίες όμως απαιτούν νέα προσόντα.

Εξ' άλλου, υπάρχουν κοινωνικά προβλήματα κοινά για όλα τα κράτη-μέλη, τα οποία είναι προτιμότερο να εξετάζονται σε κοινοτικό παρά σε εθνικό επίπεδο, γιατί είναι πιο εύκολο να λυθούν με κοινές παρά με μεμονωμένες εθνικές ενέργειες. Τα πιο χαρακτηριστικά απ' αυτά τα προβλήματα είναι αυτά της απασχόλησης και της επαγγελματικής εκπαίδευσης.

Τα κοινά προβλήματα γίνονται όλο και πιο πολυάριθμα όσο προχωρεί η οικονομική ολοκλήρωση και πλησιάζει η Κοινότητα το στάδιο της οικονομικής νομισματικής ένωσης. Δεν είναι δυνατόν μέσα σε μιά τέτοια ένωση τό επίπεδα των μισθών, των κοινωνικών επιδομάτων και ασφαλίσεων να διαφέρουν πολύ από κράτος σε κράτος. Με την οικονομική και νομισματική ένωση πρέπει να συμβαδίζει και η κοινωνική ένωση της Ευρώπης.

Η κοινωνική πολιτική πρέπει εξ' άλλου, να παρακολουθεί τις εξελίξεις των άλλων πολιτικών της Κοινότητας με τις οποίες σχετίζεται:

- της βραχυπρόθεσμης οικονομικής πολιτικής, ως προς την πολιτική της απασχόλησης και την πολιτική των εισοδημάτων,
- της μεσοπρόθεσμης οικονομικής πολιτικής, ως προς τις διαφορετικές αλλαγές της οικονομίας και τους στόχους απασχόλησης των μεσοπρόθεσμων προγραμμάτων,
- της αγροτικής πολιτικής, ως προς την προσαρμογή σε νέες απασχολήσεις της εργατικής δύναμης που εγκαταλείπει τη γεωργία.
- της βιομηχανικής πολιτικής, ως προς τον επαγγελματικό προσανατολισμό και την επαγγελματική εκπαίδευση, απαραίτητες όρος της εύρυθμης λειτουργίας των σύγχρονων βιομηχανικών επιχειρήσεων και κλάδων,
- της πολιτικής μεταφορών, ως προς τις συνθήκες εργασίας των οδηγών και πληρωμάτων, βασικό κόστος του κλάδου αυτού,

- της πολιτικής για το περιβάλλον, ως προς την προστασία της υγείας των εργατών και γενικότερα του πληθυσμού από τα διάφορα στοιχεία που μολύνουν το περιβάλλον,
- της περιφερειακής πολιτικής, ως προς τη δημιουργία κατάλληλου ανθρωπίνου δυναμικού για την ανάπτυξη των κατεστημένων περιοχών της Κοινότητας. Με αυτή την πολιτική η κοινωνική πολιτική σχετίζεται ιδιαίτερα. Το Περιφερειακό και το Κοινωνικό Ταμείο της Κοινότητας αλληλοσυμπληρώνονται. Το πρώτο συμμετέχει στη χρηματοδότηση των δαπανών εκπαίδευσης που χρειάζονται για να επιτρέψουν στο εργατικό δυναμικό των υποανάπτυκτων περιοχών να καταλάβει τις απασχολήσεις που δημιουργούνται.

Αυτοί είναι οι γενικοί λόγοι ύψξης της κοινοτικής κοινωνικής πολιτικής. Αλλά αυτή η πολιτική χρειάζεται για τη λύση πολλών ειδικών κοινωνικών προβλημάτων, που παρουσιάζονται μέσα στην Κοινή Αγορά.

1. Η Ελεύθερη Διακίνηση των Εργαζομένων

Το πρόβλημα της μετανάστευσης είναι πρόβλημα πολυσύνθετο και μεταβαλλόμενο ταυτόχρονα με την πρόοδο της οικονομικής ολοκλήρωσης και την κοινωνικο-οικονομική ανάπτυξη. Στα πρώτα βήματα της Κοινής Αγοράς έπρεπε να καταργηθούν τα νομικά και διοικητικά κωλύματα για να μπορέσει να πραγματοποιηθεί ο βασικός στόχος της Συνθήκης της Ρώμης, η ελευθερία της διακίνησης των εργαζομένων. Ο στόχος αυτός ήταν πολύ σημαντικός για τα κράτη προέλευσης, τα οποία μαστίζονταν από ανεργία, για τα κράτη υποδοχής, τα οποία είχαν ανάγκη εργατικού δυναμικού, για να κινήσουν τις επιχειρήσεις τους που βρίσκονται σε ανάπτυξη και για τους μετανάστες, οι οποίοι έβρισκαν στα εταιρικά κράτη ένα βιοτικό επίπεδο, που δεν μπορούσε να τους προσφέρει ο τόπος τους.

Οι λύσεις δεν είναι δύσκολο να βρεθούν, αλλά χρειάζεται μια κοινή πολιτική για να μην υπάρξουν διακρίσεις στη μετακίνηση των αλλοδαπών από τα διάφορα κράτη.

Κατά τα άλλα, σημαντικές πρόοδοι έγιναν, για την εξάλειψη των διακρίσεων και την κοινωνική προστασία των μεταναστών που προέρχονται από κράτη-μέλη. Αλλά δεν έγινε το ίδιο και με τους μετανάστες από τρίτες χώρες, οι οποίοι γίνονταν όλο και πιο πολυάριθμοι και οι οποίοι δεν είχαν την προστασία του κοινοτικού δικαίου, αλλά εξαρτιόνταν από διμερείς συμβάσεις και εθνικές νομοθεσίες συχνά απαρχαιωμένες και προστατευτικές. Το πιο συννησιμένο είναι οι μετανάστες από τρίτες χώρες, μετά από πολλά χρόνια εργασίας σε μια χώρα της Κοινότητας, να έχουν όλες τις υποχρεώσεις των ντόπιων εργαζομένων, αλλά όχι και τα ίδια δικαιώματα. Οι διακρίσεις υπάρχουν ως προς την επαγγελματική εκπαίδευση, την κατοικία, την πλήρη απολαβή των δικαιωμάτων κοινωνικής ασφάλισης και την ευκολία απόλυσης.

Πιεζόμενοι από την ανάγκη να βρουν δουλειά, πολλοί μετανάστες από τρίτες χώρες μπαίνουν και μένουν κρυφά στην

Ε.Ο.Κ κάτω από την προστασία διαφόρων πρακτόρων προσωρινής εργασίας, χωρίς κανονική άδεια παραμονής και εργασίας. Η κρυφή μετανάστευση είναι πρόβλημα για τους ίδιους τους κρυφούς μετανάστες, γιατί πέφτουν εύματα εκμετάλλευσης, παίρνουν καμηλότερους μισθούς και δεν έχουν κανένα κοινωνικό δικαίωμα και ασφάλιση. Αλλά είναι πρόβλημα και για τους άλλους εργαζόμενους, γιατί καθώς οι κρυφοί μετανάστες στοιχίζουν πολύ λιγότερο στους εργοδότες απ' ό,τι οι κανονικοί εργάτες, είναι μια σαφής διατάραξη των όρων ανταγωνισμού μέσα στην αγορά εργασίας. Κι εδώ χρειάζεται μια κοινή πολιτική για την απεξάρτηση της κρυφής μετανάστευσης και τον περιορισμό δράσης των πρακτορείων μαύρης αγοράς εργασίας για να πάψει το σύγχρονο δουλεμπόριο.

2. Απασχόληση

Από το 1958, πρώτα χρόνια λειτουργίας της Ε.Ο.Κ, μέχρι το 1974, η Κοινότητα δεν είχε γενικά προβλήματα απασχόλησης. Απόδειξη για αυτό είναι ότι ο αριθμός των απασχολούμενων εργατών από τρίτες χώρες αυξανόταν συνέχεια για να φτάσει το 1975 τα 4 εκατομμύρια. Σ' αυτή την περίοδο, η ανεργία, που δεν ξεπερνούσε κατά μέσο όρο τό 3% του ενεργού πληθυσμού, σφαιλιόταν κύρια σε περιφερειακούς και διαφορετικούς συντελεστές.

Η καυστέρηση της ανάπτυξης πολλών περιοχών της Κοινότητας διατηρούσε σ' αυτές χρόνια πρόβλημα υποαπασχόλησης. Υπήρχαν στα κράτη-μέλη περιοχές όπου η ανεργία ξεπερνούσε το διπλάσιο του γενικού μέσου όρου. Όπως αναφέρθηκε, αφού η μετανάστευση είναι υποχρεωτική για την εξεύρεση εργασίας, δεν μπορεί να θεωρηθεί σαν εφαρμογή της αρχής της ελεύθερης διακίνησης των εργαζομένων με την ανάπτυξη των καυστερημένων περιοχών και όχι με τη μετανάστευση της περίσσιας εργατικής δύναμής τους.

Κατά την ίδια περίοδο, διαφορετικοί συντελεστές ανεργίας μέσα στην Κοινότητα ήταν: η διαδικασία της οικονομικής ολοκλήρωσης, η γρήγορη πρόοδος της τεχνολογίας, η ανάπτυξη των πολυεθνικών εταιριών και οι μεταβολές της ζήτησης των καταναλωτών. Ενώ ορισμένες απασχολήσεις γίνονταν περιττές και εξαφανίζονταν, δημιουργούνταν νέες που απαιτούσαν όμως περισσότερα ή διαφορετικά προσόντα. Συχνά οι εργαζόμενοι ήταν αναγκασμένοι να αλλάξουν όχι μόνο επάγγελμα, αλλά και τόπο κατοικίας για να μπορέσουν να βρουν δουλειά. Για να αντιμετωπιστούν οι διαφορετικές αλλαγές της απασχόλησης χρειάζονταν ένα κοινοτικό σύστημα επαγγελματικής επανεκπαίδευσης και επανεγκατάστασης με σύγχρονη εξασφάλιση των αποδοχών των εργαζομένων κατά την περίοδο της επανεκπαίδευσης.

Κατά τη δεκαετία τού 1970 αυξήθηκαν οι ενισχύσεις για μέτρα προσαρμογής των εργαζομένων. Επίσης διατέθηκαν οικονομικοί πόροι στο πλαίσιο των ειδικών προγραμμάτων οικονομικής ενίσχυσης για την κατασκευή και τον εκσυγχρονισμό των εργατικών κατοικιών. Ακόμα πάρθηκαν ένα σωρό μέτρα για την

αντιμετώπιση της ανόδου της ανεργίας και των αιτιών που την προκάλεσαν.

Γενικά για τη δημιουργία της κοινής αγοράς εργασίας και για την επίτευξη του στόχου για πλήρη απασχόληση χρειάζεται η ανάπτυξη της πληροφόρησης και της πρόβλεψης στο επίπεδο της Κοινότητας. Χρειάζονται ομοιογενή στατιστικά στοιχεία, που να επιτρέπουν τη σύγκριση, χρειάζονται ομοιογενείς προβλέψεις των ευκαιριών απασχόλησης και φυσικά, χρειάζεται συνεργασία μεταξύ των κρατικών υπηρεσιών απασχόλησης.

Οι παραπάνω, όμως, παρατηρήσεις ισχύουν σε ομαλή περίοδο απασχόλησης. Αλλά τα τελευταία χρόνια της δεκαετίας του 1970, η Ε.Ο.Κ γνωρίζει μια έντονη κρίση στην αγορά εργασίας με σημαντικές διαφορές μεταξύ των κρατών-μελών. Το 1975, η οικονομική ύφεση που υπήρχε στην Ευρώπη ήδη από το 1974, εκδηλώθηκε έντονα στην κατάσταση της απασχόλησης. Για πρώτη φορά από τη δημιουργία της, η Ε.Ο.Κ αντιμετωπίζει προβλήματα απασχόλησης που δεν είχαν απλά διαφορετικό ή περιφερειακό χαρακτήρα, αλλά προέρχονταν από τη γενική οικονομική κατάσταση. Το υψηλό επίπεδο ανεργίας (περίπου 5% του ενεργού πληθυσμού) διατηρήθηκε και το 1976, παρ' όλο που η οικονομική κατάσταση άρχισε να βελτιώνεται. Φάνηκε έτσι πόσο ήταν απαραίτητο να υπάρχει παραλληλισμός μεταξύ της οικονομικής και της κοινωνικής πολιτικής. Η ανεργία κτύπησε ιδιαίτερα ορισμένες κατηγορίες εργαζομένων: κυρίως τους νέους, που ζητούσαν για πρώτη φορά εργασία, τις γυναίκες και τους μετανάστες.

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, στη Γενική Έκθεση για τη δραστηριότητα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων για το 1976, έλεγε ότι η λύση των προβλημάτων απασχόλησης εξαρτάται κύρια από τις πολιτικές των κρατών-μελών και όχι της Κοινότητας και προέρχεται από ανεπάρκειες των διαφορετικών πολιτικών τους. Τα ειδικά αίτια της κατάστασης της απασχόλησης, κατά την Επιτροπή, είναι τα εξής:

- Ο διαχωρισμός μεταξύ των οικονομικών και των κοινωνικών πολιτικών, με παραγνώριση της κοινής και στις δύο, διάστασης της απασχόλησης,
- Η έλλειψη αναλύσεων και προβλέψεων της απασχόλησης σε κοινοτικό επίπεδο,
- Η έλλειψη συντονισμού μεταξύ των κρατών-μελών για τη διάγνωση των προβλημάτων και την αναζήτηση κοινών λύσεων,
- Οι υφιστάμενες διακρίσεις κατά των γυναικών, των νέων και των μεταναστών,
- Οι ατέλειες της επαγγελματικής εκπαίδευσης.

3. Επαγγελματική Εκπαίδευση

Τα προβλήματα της απασχόλησης είναι συχνά προβλήματα εκπαίδευσης, γιατί η ανεργία υπάρχει κύρια μεταξύ των ανειδίκευτων, ενώ οι απασχολήσεις προσφέρονται κύρια σε εργάτες με προσόντα. Η εκπαίδευση, που επιτρέπει στον

εργαζόμενο να εκμεταλλευθεί όλες τις δυνατότητές του, θεωρείται πια σαν ένα βασικό ανθρωπινό δικαίωμα. Αλλά επί πλέον η εκπαίδευση είναι μια επένδυση σε ανθρωπινό κεφάλαιο, απαραίτητη για την οικονομική ανάπτυξη και την οικονομική ολοκλήρωση. Γι'αυτούς τους λόγους, οι όψεις της κοινωνικής πολιτικής που αναφέρονται στον επαγγελματικό προσανατολισμό, την εκπαίδευση και τη μετεκπαίδευση των εργαζομένων είναι από τις πιο σημαντικές.

Η εκπαίδευση ή η μετεκπαίδευση χρειάζονται ιδιαίτερα σε ορισμένες κατηγορίες εργαζομένων, οι οποίοι μειονεκτούν στον ανταγωνισμό για ανεύρεση εργασίας, είτε από φυσικούς είτε από κοινωνικούς λόγους. Τέτοιες κατηγορίες είναι οι σωματικά ή πνευματικά ανάπηροι εκ γενετής ή μετά από ατύχημα, που ονομάζονται γενικά "μειονεκτούντα άτομα", οι νέοι, οι γυναίκες και οι μετανάστες. Αυτές οι κατηγορίες έχουν ίσα δικαιώματα και πρέπει να έχουν ίσες δυνατότητες με τους άλλους εργαζομένους. Γι'αυτό έχουν ανάγκη εκπαίδευσης ή επανεκπαίδευσης για να μπορούν να καταλάβουν τις θέσεις που τους πρέπει μέσα στην κοινωνία της Κοινότητας.

Για να υπάρχει κοινή αγορά εργασίας που σημαίνει ότι μια απασχόληση που προσφέρεται σε μια χώρα-μέλος μπορεί να καταληφθεί από ένα άτομο που ζητά εργασία από μια άλλη χώρα-μέλος, πρέπει τα προσόντα που ζητούνται για την κάλυψη της θέσης αυτής να είναι κοινά σε όλες τις χώρες. Γι'αυτόν το λόγο η επαγγελματική εκπαίδευση να συντονίζεται σε κοινοτικό επίπεδο. Αλλά η επαγγελματική εκπαίδευση πρέπει και να ενισχύεται οικονομικά από τους κοινοτικούς θεσμούς, ειδικά στις φτωχές περιοχές της Κοινότητας, όπου λείπουν οι ευκολίες επαγγελματικής εκπαίδευσης και όπου αυτή είναι πιο απαραίτητη για τη δημιουργία του ανθρωπίνου δυναμικού που χρειάζεται για την οικονομική ανάπτυξη.

4. Προβλήματα από τις Διαφορές Μισθών & Κοινωνικών Δικαιωμάτων

Τα κοινωνικά δικαιώματα (κοινωνική ασφάλιση και οικογενειακά και άλλα επιδόματα), εκτός από τους βασικούς ανθρωπιστικούς σκοπούς τους, είναι στοιχεία κοινωνικής ισορροπίας απαραίτητα μέσα σε κοινωνίες όπου η γρήγορη οικονομική ανάπτυξη αναστατώνει τις παραδοσιακές δομές και δημιουργεί κοινωνικές εντάσεις. Παρέχουν μια ελάχιστη ασφάλεια και συμπρόσταση απαραίτητη για την κοινωνική γαλήνη.

Ειδικά η κοινωνική ασφάλιση με τον δικό της δυναμισμό, συμβάλλει στην οικονομική ανάπτυξη, γιατί οι μεταβιβάσεις εισοδημάτων που επιβάλλει τονώνουν τη ζήτηση. Λόγω της σταθεροποίησης της ζήτησης ακόμη και σε περίοδο οικονομικής ύφεσης η κοινωνική ασφάλιση είναι στοιχείο ισορροπίας της οικονομίας, γιατί μειώνει την έκταση των κυκλικών διακυμάνσεων.

Αλλά η κοινωνική ασφάλιση και τα άλλα κοινωνικά

δικαιώματα, επιδρούν στη διαμόρφωση των τιμών τόσο από την πλευρά της παραγωγής (σαν κόστος της εργασίας), όσο και από την πλευρά της ζήτησης (σαν στοιχείο που την τανώνει). Κατά συνέπεια, τα κοινωνικά δικαιώματα έχουν επιπτώσεις πάνω στη διεπή ανταγωνιστικότητα των επιχειρήσεων. Πράγματι, τα κοινωνικά δικαιώματα, όπως και οι μισθοί, αποτελούν ένα πολύ σημαντικό κόστος της παραγωγής. Με βάση το κόστος αυτό, οι όροι του ανταγωνισμού είναι ευνοϊκότεροι για τη χώρα που έχει τους χαμηλότερους μισθούς και κοινωνικά δικαιώματα. Βέβαια αυτές οι διαφορές του κόστους παραγωγής αντισταθμίζονται μέχρι ένα σημείο, από την παραγωγικότητα της εργασίας στα κράτη, όπου αυτή είναι ακριβή καθώς και από τους γενικότερους όρους του εμπορίου και κύρια από τις τιμές συναλλάγματος. Αλλά σποσδήποτε οι όροι του ανταγωνισμού μεταξύ ομοειδών επιχειρήσεων θα ήταν άνισοι, αν οι διαφορές των κοινωνικών νομοθεσιών ως προς τα κατώτατα ημερομίσθια, την κοινωνική ασφάλιση και τις κοινωνικές παροχές ήταν πολύ μεγάλες. Γι' αυτό χρειάζεται ο εναρμονισμός των κοινωνικών νομοθεσιών των κρατών-μελών της Ε.Ο.Κ ως προς αυτά τα θέματα.

5. Απασχόληση και Άμοιβή των Γυναικών

Άλλοτε, στις κυρίως αγροτικές οικονομίες, οι γυναίκες, εκτός από το ότι εργάζονταν στους αγρούς, είχαν και πολλές χειροτεχνικές απασχολήσεις όπως της ύφανσης, του πλεξίματος, της συντήρησης του σπιτιού (όχι απλά του νοικοκυριού) και της κατασκευής τροφίμων (όχι απλά μαγειρικής). Τώρα τα προϊόντα αυτά και οι υπηρεσίες προσφέρονται οικονομικότερα στην αγορά κι έτσι οι εργασίες των γυναικών στο σπίτι γίνονται όλο και πιο οριακές και μη παραγωγικές. Τώρα πια, στα ανεπτυγμένα κράτη, οι γυναίκες οι οποίες κάθονται στο σπίτι μπορεί να θεωρηθούν άνεργες. Γι' αυτό τίθενται τα προβλήματα της απασχόλησής τους σε παραγωγικές εργασίες, της εκπαίδευσης, των αποδοκών και των απαραίτητων κοινωνικών εξοπλισμών σε βρεφονομεία, νηπιαγωγεία, σχολεία κ.λ.π.

Τα προβλήματα της εκπαίδευσης και της απασχόλησης των γυναικών έχουν σοβαρές συνέπειες, όχι μόνο στην αγορά εργασίας, αλλά και στην κοινωνία μιας χώρας. Μια χώρα που δεν εκπαιδεύει αρκετά τις γυναίκες μπορεί να αντιμετωπίσει προβλήματα υπερπληθυσμού, γιατί οι αμόρφωτες γυναίκες δεν είναι σε θέση να περιορίσουν τη γονιμότητά τους. Μια άλλη χώρα, η οποία εκπαιδεύει μεν τις γυναίκες, αλλά τους επιβάλλει παραδοσιακά νά μην εργάζονται σφόδρα κάνουν παιδιά, σπαταλάει τους δημόσιους πόρους τους οποίους δίδεσε για τη μόρφωσή τους και αυξάνει επικίνδυνα τη σχέση του μη παραγωγικού πληθυσμού προς τον παραγωγικό. Μια τρίτη χώρα, στην οποία οι γυναίκες εργάζονται έξω από τό σπίτι τους χωρίς όμως ιδιαίτερη μέριμνα γι' αυτές από την άποψη ωραρίου και κοινωνικών εξοπλισμών, όπως βρεφονομείων και νηπιαγωγείων, κινδυνεύει να έχει μείωση των γεννήσεων και γέραςμα του πληθυσμού.

Όταν οι γυναίκες απασχολούνται στο μηχανισμό της

παραγωγής, πρέπει να αμοίβονται ίσα με τους άνδρες, γιατί το αντίθετο είναι απαράδεκτο για τις ίδιες και αποτελεί εκτροπή από τους όρους ανταγωνισμού στην αγορά εργασίας επιζήμια για τους άνδρες. Ειδικά μέσα στην Κοινή Αγορά, αν σε ορισμένα κράτη-μέλη οι γυναίκες αμοίβονται ίσα με τους άνδρες, ενώ σε άλλα όχι, τα πρώτα κράτη θα μειονεκτούν στους όρους του ανταγωνισμού με τα άλλα κράτη, κύρια σε βιομηχανικούς κλάδους που χρησιμοποιούν πολύ τη γυναικεία εργασία.

Αλλά για να μην οδηγήσει η εξίσωση των αμοιβών ανδρών και γυναικών σε υψηλό αριθμό ανεργίας των γυναικών, πρέπει η παραγωγικότητά τους να είναι ίση με εκείνη των ανδρών. Για να συμβαίνει αυτό, πρέπει οι γυναίκες να έχουν την ίδια επαγγελματική εκπαίδευση με τους άνδρες. Γι'αυτό η προσπάθεια της εξίσωσης των αμοιβών ανδρών και γυναικών σε κοινοτικό επίπεδο πρέπει να βασίζεται σαν ενίσχυση της προσπάθειας εκπαίδευσης των γυναικών.

6. Συνθήκες Εργασίας

Όσο προχωρεί η οικονομική ανάπτυξη και βελτιώνεται το βιοτικό επίπεδο, οι εργαζόμενοι ενδιαφέρονται όλο και περισσότερο για τις ποιοτικές όψεις των συνθηκών εργασίας. Δεν φτάνει πια η πλήρης απασχόληση των εργαζομένων. Χρειάζεται και απασχόληση που να τους ικανοποιεί. Δίπλα στο στόχο της πλήρους απασχόλησης μπαίνει ο στόχος της καλύτερης απασχόλησης.

Τα προβλήματα που έχουν τώρα την πρώτη θέση σ'αυτό το θέμα είναι: του ωραρίου εργασίας, της διάταξης του χώρου εργασίας και της ανεργόπινης οργάνωσης της εργασίας με την αποφυγή των μονότονων, επικίνδυνων, ανευγιστίνων και κουραστικών δραστηριοτήτων, που απαιτούν υπερβολική εξειδίκευση και επανάληψη, προκαλούν ένταση και κατασπαταλούν τις ανεργόπινες ικανότητες και μέγιστα τις πνευματικές.

Χρειάζεται συνεργασία της Κοινότητας και των κρατών-μελών για να επανορθωθεί η τάση απανθρωπισμού της οργάνωσης και των μεθόδων εργασίας. Στην αρμοδιότητα της Κοινότητας έρχονται κύρια θέματα ωραρίου εργασίας και εξανθρωπισμού των μεθόδων εργασίας που επιδρούν πάνω στο κόστος της παραγωγής και γι'αυτό πρέπει να αντιμετωπισθούν από όλα τα κράτη-μέλη μαζί για να μην οδηγήσουν σε διαστρεβλώσεις του ανταγωνισμού.

7. Επιδίωξη Συμμετοχής των Εργαζομένων στις Αποφάσεις των Επιχειρήσεων και της Κοινότητας

Μια κοινωνία προόδου και δημοκρατικής ισότητας πρέπει να βασίζεται στη συμμετοχή των εργαζομένων στις αποφάσεις των

επιχειρήσεων στις οποίες και για τις οποίες εργάζονται. Μερικά κράτη-μέλη της Ε.Ο.Κ έχουν ήδη προβλέψει νομοθετικά αυτή τη συμμετοχή.

Η Κοινότητα έχει εδώ μια ευθύνη να προσανατολίσει και να εναρμονίσει τις τάσεις που υπάρχουν στα κράτη-μέλη, γιατί η οικονομική ολοκλήρωση ευνοεί την εξάπλωση των πολυεθνικών επιχειρήσεων, οι οποίες ξεφεύγουν από τον έλεγχο των εθνικών νομοθεσιών και κρατικών υπηρεσιών και τείνουν να θεωρούν τις μονάδες παραγωγής τους στα διάφορα κράτη σαν μέσο αύξησης του κύκλου εργασιών τους (που όταν δεν αποδίδουν αρκετά θα πρέπει να κλείνουν) και όχι σαν κέντρα απασχόλησης ανθρώπων, οι οποίοι συχνά πρέπει να πληρώνουν με ανεργία τις κακές αποφάσεις των διευθυνόντων της επιχείρησης. Γι'αυτό χρειάζεται συμμετοχή αντιπροσώπων των εργαζομένων στα συμβούλια των επιχειρήσεων, ώστε να μπορούν να προλαβούν όσο το δυνατόν τέτοιες κακές αποφάσεις.

Εξ'άλλου χρειάζεται συμμετοχή των εργαζομένων, όπως και των άλλων κοινωνικών εταίρων (εργοδοτών, κυβερνήσεων), στις αποφάσεις της ίδιας της Κοινότητας. Οι εργαζόμενοι πρέπει να συμμετέχουν όλο και πιο πολύ στη διαδικασία της οικονομικής ολοκλήρωσης για να είναι βέβαιοι ότι αυτή εξυπηρετεί και τα δικά τους συμφέροντα και όχι μόνο των επιχειρήσεων. Η Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων θεωρεί τη συμμετοχή των εργαζομένων στις κοινοτικές αποφάσεις, όχι μόνο σαν στόχο κοινωνικής πολιτικής, αλλά και σαν μέσο επίτευξης καλύτερων αποτελεσμάτων στη διαδικασία της οικονομικής ολοκλήρωσης.

8. Επίδιωξη Βελτίωσης και Εξομοίωσης των Όρων Ζωής

Η κατανομή του πλούτου μέσα στην Κοινότητα δεν είναι ικανοποιητική. Μεγάλο μέρος του πληθυσμού έχει χαμηλό επίπεδο ζωής και η κατάσταση χειροτερεύει λόγω του πληθωρισμού. Υπάρχουν σημαντικές διαφορές των συνθηκών ζωής μεταξύ των περιοχών της Κοινότητας και σε μερικές περιπτώσεις οι διαφορές μεγαλώνουν. Γι'αυτό χρειάζεται μια καταγραφή όλων των περιουσιακών στοιχείων, που να επιτρέπει μια εικόνα της κατανομής τους μέσα στην Κοινότητα.

Η αρχή "ίδιος μισθός για ίδια εργασία" δεν τηρείται αυστηρά στα κράτη-μέλη. Μερικές κατηγορίες εργαζομένων δεν απολαμβάνουν όλα τα κοινωνικά δικαιώματα και ορισμένες κασόλου. Γι'αυτό χρειάζεται ένα σύστημα κοινωνικού προϋπολογισμού, που να επιτρέπει την εκτίμηση και σύγκριση των καταστάσεων μεταξύ των κρατών-μελών.

Η βελτίωση των όρων ζωής δεν εξαρτάται μόνο από την αύξηση των περιουσιών, των εισοδημάτων και των κοινωνικών επιδομάτων. Απαιτεί, επίσης, ενίσχυση του βασικού κοινωνικού κυττάρου, που είναι η οικογένεια. Απαιτεί εγκαταστάσεις, εξοπλισμούς και υπηρεσίες, όπως βρεφονηπιακά κέντρα, νηπιαγωγεία, εργατικές κατοικίες, κέντρα υποδοχής αλλοδαπών εργαζομένων κ.λ.π. Σ'αυτά τα θέματα

Οι διαφορές μεταξύ των κρατών-μελών της Ε.Ο.Κ είναι από τις πιο έντονες, προερχόμενες από τις παραδόσεις, συνήθειες και τρόπους ζωής κάθε λαού. Γι'αυτό, σ'αυτό το στάδιο της οικονομικής ολοκλήρωσης, δεν είναι δυνατόν ούτε χρειάζεται να υπάρξει ομοιομορφία των όρων ζωής μέσα στην Κοινότητα. Χρειάζεται όμως ένας ελάχιστος κοινός παρανομαστής ώστε οι διαφορές να μην αυξάνουν.

Αργότερα, στα πλαίσια της οικονομικής και νομισματικής ένωσης, θα πρέπει να αναγνωριστεί και να υλοποιηθεί η ιδέα ότι ο σκοπός της οικονομικής ανάπτυξης και της οικονομικής ολοκλήρωσης είναι η βελτίωση των συνθηκών ζωής του συνόλου του πληθυσμού της Κοινότητας. Πράγματι, η ελευθερία του εμπορίου, της εγκατάστασης, ακόμη κι αυτή η οικονομική ανάπτυξη δεν είναι σκοπός καθ'αυτή της οικονομικής ολοκλήρωσης. Είναι μέσα για την επίτευξη του τελευταίου σκοπού, που είναι να εξασφαλίσει στους πολίτες όλων των κρατών-μελών οικονομικά και κοινωνικά πλεονεκτήματα.

Αυτό σημαίνει ότι η κοινωνική πολιτική δεν πρέπει να θεωρείται σαν μέσο διάρθρωσης των κοινωνικών συνεπειών της οικονομικής ανάπτυξης, αλλά πρέπει να είναι αυτόνομη ως προς τον καθορισμό των στόχων της. Πρέπει να είναι αυτόνομη, αλλά δεν πρέπει να γίνει μεμονωμένα. Πρέπει να είναι μέρος του συνόλου των κοινοτικών πολιτικών που χρειάζονται για την πραγματοποίηση της οικονομικής και νομισματικής ένωσης. Αν δεν γινόταν αυτό, η κατάσταση των λιγότερο αναπτυγμένων περιοχών και των λιγότερο ευνοημένων κοινωνικών κατηγοριών, θα χειροτέρευε μέσα στην οικονομική και νομισματική ένωση.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2ο

ΝΟΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΚΑΙ ΟΡΓΑΝΑ ΤΗΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

1. Συνθήκη Ε.Κ.Α.Χ.

Η Συνθήκη του Παρισιού για την Ευρωπαϊκή Κοινότητα Άνεργα και Χάλυβα περιέχει κοινωνικές διατάξεις κύρια στο άρθρο 56, για την απασχόληση των εργατών, που αναγκάζονται να εγκαταλείψουν τους κλάδους αυτούς, στο άρθρο 68, για τους μισθούς και στο άρθρο 69 για την ευκινησία της εργατικής δύναμης. Αλλά φυσικά οι διατάξεις αυτές αφορούν μόνο τους εργάτες άνεργα και χάλυβα.

2. Συνθήκη Ε.Ο.Κ.

Η Συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα περιλαμβάνει δύο σειρές διατάξεων για την κοινωνική πολιτική. Τα άρθρα 48 - 51 για την ελευθερία εγκατάστασης των μισθωτών και τα άρθρα 117 - 128 για την κοινωνική πολιτική. Οι διατάξεις αυτές, επιδιώκουν σε γενικές γραμμές, την ευκινησία των εργατών μέσα στην Κοινή Αγορά (άρθρο 48), τον συντονισμό των πολιτικών απασχόλησης και επαγγελματικής εκπαίδευσης των κρατών-μελών (άρθρο 118) και την "αναρμόνιση προς τα πάνω" των συνθηκών ζωής και εργασίας μέσα στην Κοινότητα (άρθρο 117).

Το άρθρο 123 της Συνθήκης ίδρυσε ένα Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο και το άρθρο 125 του προσδιόριζε τις συνθήκες λειτουργίας και κυρίως την αποστολή του, που ήταν η συμβολή στην επαγγελματική επανεκπαίδευση και στην απαναγκαστάσταση των ανέργων. Αλλά η αρχική αποστολή και λειτουργία του Κοινωνικού Ταμείου κρίθηκαν ανεπαρκείς από την Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων σε γνωμοδότησή της προς το Συμβούλιο τον Ιούνιο του 1969. Η Επιτροπή καταμαρτυρούσε στο αρχικό Ταμείο κυρίως ότι οι ενέργειές του ήταν σκορπισμένες και επομένως αναποτελεσματικές και ότι οι επεμβάσεις του περιορίζονταν από την αρχή της "δίκαιης απόδοσης" της χρηματικής συμμετοχής κάθε κράτους-μέλους στο Ταμείο, πράγμα που απέκλειε την ένταση της επέμβασης σε δράσεις και περιοχές που είχαν πράγματι ανάγκη ενίσχυσης.

Στη Συνδιάσκεψη Κορυφής της Χάγης το Δεκέμβριο του 1969, οι Αρχηγοί Κρατών ή Κυβερνήσεων παραδέχτηκαν την ανάγκη αναδιοργάνωσης του Ταμείου στα πλαίσια μιας "στενά εναρμονισμένης" κοινωνικής πολιτικής των κρατών-μελών. Μετά από σχετικές προτάσεις της Επιτροπής, η αναδιοργάνωση του

Κοινωνικού Ταμείου αποφασίστηκε από το Συμβούλιο την 1η Φλεβέρη του 1971. Η απόφαση αυτή αντικατέστησε τα άρθρα της Συνθήκης, για τη λειτουργία του Ταμείου, με ένα νέο σύστημα βοθημάτων.

Παρόλο που προβλεπόταν από τη Συνθήκη, πράγμα που δεν συμβαίνει με όλες τις πολιτικές της Κοινότητας, η κοινωνική πολιτική δεν έκανε αρχικά μεγάλες προόδους γιατί σε όλα σχεδόν τα θέματα που την αφορούσαν, εκτός από την ελευθερία εγκατάστασης, τα κοινοτικά όργανα δεν μπορούσαν να πάρουν υποχρεωτικά μέτρα, αλλά έπρεπε να επιδιώκουν απλά τη συνεργασία των κρατών-μελών.

Πράγματι, οι διατάξεις της Συνθήκης, που αναφέρονται στην κοινωνική πολιτική δεν υπόκεινται όλες στις ίδιες θεσμικές διαδικασίες λήψης των αποφάσεων. Στην κανονική θεσμική διαδικασία (πρόταση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, γνωμοδότηση των συμβουλευτικών οργάνων, απόφαση Συμβουλίου) υπόκεινται οι διατάξεις για την ελεύθερη διακίνηση των εργαζομένων (άρθρα 48-51), για το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο (άρθρα 123-127) και για την πολιτική επαγγελματικής εκπαίδευσης (άρθρο 128).

Αντίθετα, το κεφάλαιο με τον τίτλο "κοινωνική πολιτική" (άρθρα 117-122) υπόκειται σε ιδιαίτερη διαδικασία. Εδώ η Επιτροπή έχει σαν αποστολή να προωθήσει τη στενή συνεργασία των κρατών-μελών στα διάφορα κοινωνικά θέματα, αλλά όχι με συγκεκριμένες προτάσεις, αλλά με μελέτες γνωμοδοτήσεις και οργάνωση των διαβουλεύσεων μεταξύ των αρμόδιων υπηρεσιών των κρατών-μελών (άρθρο 118). Το Συμβούλιο με ομοφωνία, και μετά από γνωμοδότηση της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής, μπορεί να αναστείλει στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή αρμοδιότητες σχετικές με τη θέση σε κίνηση κοινών μέτρων κοινωνικής πολιτικής (άρθρο 121).

Οι μελέτες, οι συστάσεις και η συνεργασία μεταξύ των αρμόδιων υπηρεσιών των κρατών-μελών, πράγματα που δεν παρέλειψε η Επιτροπή να προωθήσει σε όλα τα στάδια της μεταβατικής περιόδου της τελωνειακής ένωσης, δεν μπορούσαν να καταλήξουν σε κοινές πολιτικές, αναγκαστικές για όλα τα κράτη μέλη, τα οποία διατηρούσαν όλη τους την αυτονομία στο κοινωνικό πεδίο.

Μια νέα ώθηση στην κοινωνική πολιτική δόθηκε από τη Συνδιάσκεψη των Αρχηγών Κρατών ή Κυβερνήσεων της Κοινότητας, που έγινε στο Παρίσι τον Οκτώβριο του 1972. Το σημείο 6 της τελικής διακοίνωσης της Συνδιάσκεψης έλεγε: "Οι Αρχηγοί Κρατών ή Κυβερνήσεων υπογράμμισαν το ότι μια σθεναρή ενέργεια στο κοινωνικό πεδίο έχει γι'αυτούς την ίδια σημασία, όπως η πραγματοποίηση της οικονομικής και νομισματικής ένωσης. Θεωρούν απαραίτητο το να πετύχουν μια αυξανόμενη συμμετοχή των κοινωνικών εταίρων στις οικονομικές και κοινωνικές αποφάσεις της Κοινότητας. Καλούν τους θεσμούς της Κοινότητας να υιοθετήσουν πριν την 1η Γενάρη 1974, μετά από γνωμοδότηση των κοινωνικών εταίρων, ένα πρόγραμμα δράσης, που θα προβλέπει συγκεκριμένα μέτρα και αντίστοιχα μέσα, κάρια στο πλαίσιο του Κοινωνικού Ταμείου, με βάση τις υποδείξεις που έγιναν από τους Αρχηγούς Κρατών ή Κυβερνήσεων ή από την Επιτροπή κατά την

διάρκεια της Συνδιάσκεψης".

Μεταξύ των υποδείξεων αυτών ήταν και οι εξής σκοποί της κοινωνικής πολιτικής:

- η πλήρη απασχόληση και η καλύτερη απασχόληση,
- η βελτίωση των συνθηκών ζωής και εργασίας,
- η συμμετοχή των εργαζομένων στα όργανα των επιχειρήσεων,
- η συμμετοχή των κοινωνικών εταίρων στις οικονομικές και κοινωνικές αποφάσεις της Κοινότητας.

Η πρώτη πρακτική εφαρμογή των υποδείξεων της Συνδιάσκεψης ήταν η σύγκληση από το Συμβούλιο των Υπουργών μιας Τριμερούς Διάσκεψης (Κυβερνήσεων και Ευρωπαϊκής Επιτροπής, εργοδοτών και εργατικών ενώσεων), την άνοιξη του 1973, για την προετοιμασία του κοινωνικού προγράμματος το οποίο ζητούσε η Συνδιάσκεψη του Παρισιού. Το πρόγραμμα κοινής δράσης το οποίο μετά από πρόταση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, υιοθέτησε το Συμβούλιο της 21 Γενάρη 1974 είναι η νέα βάση της κοινωνικής πολιτικής της Ε.Ο.Κ.

Το πρόγραμμα έπρεπε να συμπέσει με την πραγματοποίηση της πρώτης φάσης της κοινωνικής ένωσης της Κοινότητας, η οποία θα έπρεπε να έχει ολοκληρωθεί το αργότερο στο τέλος της δεύτερης φάσης της οικονομικής και νομισματικής ένωσης. Στην πραγματικότητα, η κοινωνική ένωση προχώρησε πιο γρήγορα από τη νομισματική ένωση. Οι περισσότερες από τις κοινωνικές πραγματοποιήσεις, με εξαίρεση την ελεύθερη διακίνηση των εργαζομένων, βασίζονται στο κοινωνικό πρόγραμμα. Πολλές ειδικές επιτροπές βοήθούν την Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων στην εφαρμογή της κοινοτικής κοινωνικής πολιτικής.

Μια απόφαση του Συμβουλίου το Δεκέμβρη του 1970 ίδρυσε μια μόνιμη Επιτροπή Απασχόλησης, που έχει σαν αποστολή να εξασφαλίζει ένα διαρκή και προκαταβολικό συντονισμό των αποφάσεων της πολιτικής απασχόλησης. Η επιτροπή αυτή περιλαμβάνει εκπροσώπους του Συμβουλίου, της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και των οργανώσεων εργοδοτών και εργαζομένων.

Μια Συμβουλευτική Επιτροπή και μια Τεχνική Επιτροπή βοήθούν την Ευρωπαϊκή Επιτροπή στην εφαρμογή της αρχής της ελεύθερης διακίνησης των εργαζομένων.

Ένα Ευρωπαϊκό Γραφείο Συντονισμού εξασφαλίζει τις σχέσεις μεταξύ εθνικών υπηρεσιών απασχόλησης, συγκεντρώνει στατιστικά στοιχεία και διανέμει κάθε τρίμηνο καταλόγους περιοχών ή και οικονομικών δραστηριοτήτων οι οποίες έχουν είτε περίσσειμα είτε έλλειψη εργατικών χεριών.

Τέλος, οι τριμερείς διασκέψεις των κοινωνικών εταίρων, θεωρούνται όργανα τόσο της οικονομικής όσο και της κοινωνικής πολιτικής.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3ο

ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ ΔΙΑΚΙΝΗΣΗΣ ΤΩΝ ΕΡΓΑΖΟΜΕΝΩΝ

1. Συνθήκη Ε.Κ.Α.Χ.

Η Συνθήκη του Παρισιού για την Ευρωπαϊκή Κοινότητα Άνθρακα και Χάλυβα εξασφαλίζει με το άρθρο 69 την ελευθερία διακίνησης και την εξάλειψη των διακρίσεων λόγω εθνικότητας στους εργαζομένους των κρατών-μελών, οι οποίοι έχουν πιστοποιημένα προσόντα στις βιομηχανίες άνθρακα και χάλυβα και μόνο σ' αυτούς. Ο περιορισμός της Συνθήκης του Παρισιού είναι ευνόητος, δεδομένου ότι αυτή δεν αφορά παρά μόνο τις βιομηχανίες άνθρακα και χάλυβα και δεν θα μπορούσε ιδίως όταν ήταν η μόνη συνθήκη ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης, να διευκολύνει τη διακίνηση των εργαζομένων όλων των κλάδων. Μόνο σε περίπτωση που η ανάπτυξη των βιομηχανιών άνθρακα και χάλυβα εμποδίζεται από την έλλειψη κατάλληλης εργατικής δύναμης, τότε τα κράτη-μέλη μπορούν να διευρύνουν τους κανονισμούς τους για να περιλάβουν και εργαζόμενους χωρίς πιστοποιημένα προσόντα στις βιομηχανίες άνθρακα και χάλυβα, αλλά που κατά προτίμηση έχουν εργαστεί σε τέτοιες βιομηχανίες σε κάποιο κράτος-μέλος.

2. Συνθήκη Ε.Ο.Κ.

Η Συνθήκη της Ρώμης για την Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα προβλέπει στο άρθρο 48 την ελεύθερη διακίνηση των εργαζομένων μέσα στην Κοινότητα και επιτάσσει γι' αυτό το σκοπό την κατάργηση κάθε διάκρισης βασισμένης πάνω στην εθνικότητα μεταξύ των εργαζομένων των κρατών-μελών, ως προς την απασχόληση, την αμοιβή και τις άλλες συνθήκες εργασίας. Το ίδιο άρθρο 48 ορίζει τι σημαίνει ελευθερία διακίνησης. Αυτή περιλαμβάνει τη δυνατότητα για όλους τους εργαζομένους της Κοινότητας να ζητούν απασχολήσεις, οι οποίες προσφέρονται σε κάποιο κράτος-μέλος, να μετακινούνται ελεύθερα στο έδαφος της Κοινότητας, να διαμένουν σε ένα κράτος-μέλος για να εξασκήσουν ένα επάγγελμα σύμφωνα με τις διατάξεις που ισχύουν για τους υπηκόους του κράτους αυτού, και να παραμένουν σε ένα κράτος αφού εξάσκησαν ένα επάγγελμα σ' αυτό.

Το άρθρο 49 της Συνθήκης της Ε.Ο.Κ. λέει ότι το Συμβούλιο υιοθετεί μετά από πρόταση της Επιτροπής, μέσω κανονισμών ή κατευθυντήριων οδηγιών, τα μέτρα που χρειάζονται για την πραγματοποίηση της ελεύθερης διακίνησης των εργαζομένων και δίνει παραδείγματα τέτοιων μέτρων:

Είναι:

- η στενή συνεργασία μεταξύ κρατικών υπηρεσιών εργασίας,
- η εξάλειψη μεθόδων και διαδικασιών που εμποδίζουν τη διακίνηση των εργαζομένων,
- η εξάλειψη των διοικητικών περιορισμών ή αναβολών που υποβάλλουν τους εργαζομένους που προέρχονται από κράτη-μέλη, σε άλλες συνθήκες από εκείνες που ισχύουν για τους υπηκόους του συγκεκριμένου κράτους-μέλους ως προς την ελεύθερη εκλογή μιας απασχόλησης και
- η εγκαθίδρυση μηχανισμών που να μπορούν να προσεγγίσουν τις αιτήσεις και τις προσφορές εργασίας σε όλη την Κοινότητα και να διευκολύνουν την ισορροπία, χωρίς διακινδύνευση του επιπέδου ζωής και εργασίας, σε διάφορες περιοχές ή βιομηχανικούς κλάδους.

Οι διατάξεις αυτές της Συνθήκης ήταν βέβαια η απαραίτητη νομική προϋπόθεση για την επίτευξη της ελεύθερης διακίνησης των εργαζομένων μέσα στην Κοινότητα, αλλά δεν μπορούσαν να εξασφαλίσουν μόνας τους την ελευθερία αυτή και κυρίως την ευκινησία των εργαζομένων. Αρχίζοντας από το 1961, πάρθηκαν πολλοί κανονισμοί και κατευθυντήριες οδηγίες μ' αυτό το σκοπό. Το σπουδαιότερο όμως, παράγωγο δικαίωμα για την ελευθερία της διακίνησης χρονολογείται λίγο μετά την πραγματοποίηση της τελωνειακής ένωσης, του Ιούλη του 1968.

Με βάση το άρθρο 49, το Συμβούλιο υιοθέτησε στις 15 Οκτώβρη 1968, ένα Κανονισμό σχετικό με την ελεύθερη κυκλοφορία των εργαζομένων μέσα στην Κοινότητα και μια κατευθυντήρια Οδηγία σχετική με την κατάργηση των περιορισμών στη μετακίνηση και διαμονή των εργαζομένων των κρατών-μελών και των οικογενειών τους μέσα στην Κοινότητα. Αυτά ήταν σημαντικά βήματα για την κατάργηση των διακρίσεων για λόγους υπηκοότητας την οποία απαιτούσε το άρθρο 7 της Συνθήκης της Ρώμης.

Με βάση το άρθρο 48, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή υιοθέτησε, στις 30 Ιούνη 1970, έναν κανονισμό σχετικό με το δικαίωμα των εργαζομένων να παραμένουν στο έδαφος ενός κράτους-μέλους αφού εξάσκησαν ένα επάγγελμα στο κράτος αυτό. Σύμφωνα με αυτόν τον κανονισμό, ο εργαζόμενος μπορεί να παραμείνει στη χώρα που ήταν εγκατεστημένος κατά την στιγμή που έπαψε να ασκεί μια επαγγελματική δραστηριότητα. Η άδεια παραμονής του και των μελών της οικογένειάς του, ακόμη και μετά τον θάνατό του, ανανεώνονται αυτόματα.

Αλλά η ευκινησία των εργαζομένων θα δυσκολευόταν, αν αυτοί μεταναστεύοντας κινδύνευαν να χάσουν τα κοινωνικά δικαιώματα τα οποία είχαν αποκτήσει στη χώρα τους. Ένα καθεστώς κοινωνικής ασφάλισης των μεταναστών ήταν απαραίτητο για την πραγματοποίηση της αρχής της ελεύθερης διακίνησης. Γι' αυτόν τον λόγο, το άρθρο 51 της Συνθήκης της Ε.Ο.Κ. ανέθετε στο Συμβούλιο να υιοθετήσει διατάξεις που να εξασφαλίζουν στους μισθωτούς τη διατήρηση των δικαιωμάτων κοινωνικής ασφάλισης που έχουν σ' ένα κράτος-μέλος σε περίπτωση μετανάστευσης σε άλλο κράτος-μέλος. Με βάση αυτό το άρθρο και με προτροπή της Επιτροπής, το Συμβούλιο υιοθέτησε, ήδη από το 1958, τον γνωστό Κανονισμό υπ' αριθμό 3 και τον κανονισμό εφαρμογής του υπ' αριθμό 4. Οι κανονισμοί αυτοί επιδιώκουν την πρόθεση όλων

των περιόδων απασχόλησης, ανεξάρτητα από το κράτος-μέλος όπου εξασκήθηκε ένα επάγγελμα, για τον υπολογισμό των κοινωνικών δικαιωμάτων, την "εξαγωγή" των δικαιωμάτων από ένα κράτος στο άλλο, και την πληρωμή οικογενειακών επιδομάτων βάσει των διατάξεων του κράτους-μέλους. Πάνω από 2 εκατομμύρια άνθρωποι, εργαζόμενοι και μέλη των οικογενειών τους, ωφελούνται κάθε χρόνο από αυτές τις διατάξεις οι οποίες φυσικά τροποποιούνται και βελτιώνονται με το χρόνο.

Ετσι, το Γενάρη του 1966, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή πρότεινε στο Συμβούλιο ένα νέο κανονισμό σχετικά με την εφαρμογή των συστημάτων κοινωνικής ασφάλισης σε μισθωτούς εργαζόμενους. Μετά από πολλές συζητήσεις, το Συμβούλιο δέχθηκε τον κανονισμό 1408 στις 14 Ιούνη 1971. Οι γενικές γραμμές του σημαντικού αυτού κανονισμού είναι οι εξής:

α) Ο όρος "εργαζόμενος" διευρύνεται για να σημαίνει κάθε πρόσωπο που είναι ασφαλισμένο,
- υποχρεωτικά (ή προαιρετικά αλλά συνεχώς) στα πλαίσια ενός συστήματος κοινωνικής ασφάλισης μισθωτών,
- υποχρεωτικά στα πλαίσια ενός συστήματος εφαρμοζόμενου σε όλους τους κατοίκους (ή το σύνολο του ενεργού πληθυσμού), που μπορούν να ορισθούν σαν μισθωτοί,
- εθελούσια, αν τα πρόσωπα αυτά ήταν προηγουμένως ασφαλισμένα υποχρεωτικά.

Κομμιά "ρήτρα κατοικίας" δεν μπορεί να αντιταχθεί στην προαιρετική ή εθελούσια ασφάλιση, αν ο ασφαλισμένος κατοικεί σε χώρα της Κοινότητας.

β) Οι αποδόσεις για περίθαλψη των μελών της οικογένειας του εργαζομένου, που κατοικούν σε χώρα-μέλος άλλη από αυτή που είναι ασφαλισμένος ο εργαζόμενος, γίνονται από τον οργανισμό της κατοικίας του ασθενή.

γ) Οι συντάξεις αναπηρίας ή γήρατος υπολογίζονται με ένα σύστημα που επιτρέπει τη συσσώρευση των συντάξεων ίδιας φύσεως, που αποκτήθηκαν σε διάφορα κράτη-μέλη, με τον περιορισμό ότι ο ενδιαφερόμενος δεν μπορεί να έχει έτσι σύνταξη μεγαλύτερη από εκείνη που θα είχε, αν είχε αποκτήσει όλα τα δικαιώματα για αυτή σ' ένα μόνο κράτος.

δ) Τα επιδόματα ανεργίας, σε περίπτωση που ο άνεργος φεύγει για να ζητήσει απασχόληση σε άλλο κράτος-μέλος, καταβάλλονται από τον οργανισμό της χώρας της τελευταίας απασχόλησης για μια περίοδο τριών μηνών, αλλά όχι μεγαλύτερη από αυτή που προβλέπεται από τη νομοθεσία αυτού του οργανισμού.

ε) Τα οικογενειακά επιδόματα, αν η οικογένεια του εργαζομένου κατοικεί σε άλλη χώρα, καταβάλλονται σύμφωνα με τη νομοθεσία της χώρας απασχόλησης, αλλά δεν μπορούν να εξοχευθούν τα επιδόματα γεννήσεως και κατοικίας. Προβλέπονται ειδικές ρυθμίσεις, αν η χώρα απασχόλησης είναι η Γαλλία, η οποία λόγω της δημογραφικής της πολιτικής, δίνει εξαιρετικά υψηλά οικογενειακά επιδόματα.

Η ευκινησία εργαζομένων δυσκολεύεται επίσης από τις γλωσσικές, κοινωνικές, θρησκευτικές και άλλες διαφορές, που υπάρχουν μεταξύ των κρατών-μελών. Για να αντιμετωπιστούν αυτά

τα προβλήματα, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή σύστησε, το 1962, στα κράτη-μέλη να ιδρύσουν υπηρεσίες που να βοηθούν τους μετακινούμενους εργάτες, τόσο στην χώρα από την οποία φεύγουν, όσο και στη χώρα στην οποία εγκαθίστανται. Παρ'όλο που δεν είχε υποχρεωτικό χαρακτήρα, η σύσταση της Επιτροπής εφαρμόστηκε από τα κράτη-μέλη, τα οποία έχουν λύσει όλα τα προβλήματα μετανάστευσης. Η ίδια παρατήρηση ισχύει και για τη σύσταση της Επιτροπής του Ιούλη του 1965, για διάφορα μέτρα για τη διευκόλυνση της λύσης του πολύ σημαντικού προβλήματος της κατοικίας των μεταναστών.

Η ελευθερία της διακίνησης των εργαζομένων δεν αρκεί για την πραγματοποίηση μιας κοινής αγοράς εργασίας. Χρειάζεται επίσης μια πλήρης πληροφόρηση των πιθανών μεταναστών για τη φύση των απασχολήσεων που προσφέρονται σε όλη την Κοινότητα και για τα προσόντα που απαιτούνται για την κατάληψή τους. Έτσι μόνο μπορεί να πραγματοποιηθεί σ'αυτό το θέμα η αρχή της "κοινοτικής προτίμησης", κατά την οποία, οι εργαζόμενοι από κράτη-μέλη έχουν την ίδια προτεραιότητα για την κατάληψη μιας απασχόλησης που έχουν και οι γτόπιοι εργαζόμενοι.

Το άρθρο 49 της Συνθήκης ζητούσε, μεταξύ άλλων, την ίδρυση μηχανισμών που να μπορούν να προσεγγίσουν τις αιτήσεις και τις προσφορές εργασίας σε όλη την Κοινότητα. Επίσης ο κανονισμός 1612/68 προέβλεπε την προσέγγιση και τον συμψηφισμό των αιτήσεων και προσφορών εργασίας. Μ'αυτές τις διατάξεις σά βάση, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, σε συνεργασία με την Τεχνική Επιτροπή για την ελεύθερη διακίνηση των εργαζομένων, ίδρυσε, τον Δεκέμβρη του 1972, ένα ευρωπαϊκό σύστημα για την ανταλλαγή πληροφοριών για τις προσφορές και αιτήσεις εργασίας μεταξύ των κρατών-μελών. Το σύστημα, που βασίζεται σε μια ευρωπαϊκή κωδικοποίηση των επαγγελματών, ονομάζεται "Ευρωπαϊκό σύστημα διάδοσης των προσφορών και αιτήσεων απασχόλησης και διεθνούς συμψηφισμού" (SEDOC).

Στις 14/9/88, παρουσιάστηκε από την Επιτροπή ένα Πρόγραμμα εργασίας με τίτλο "Η κοινωνική διάσταση της εσωτερικής αγοράς" που βασίζεται πάνω σε διάφορες σκέψεις και προσεκτικές εξετάσεις.

Το παρόν πρόγραμμα, που ήθελε να συμπληρώσει το Λευκό βιβλίο, εμπλουτίζεται τώρα με άλλες προτάσεις της Επιτροπής. Αυτό περιλαμβάνει μεταξύ άλλων και: Μέτρα κοινωνικής πολιτικής που αφορούν την πραγματοποίηση της εσωτερικής αγοράς. Οι προτάσεις της Επιτροπής σε σχέση με την πραγματοποίηση της εσωτερικής αγοράς μπορούν να χωριστούν σε τρεις ομάδες.

Είναι σημαντικό να μειωθούν οριστικά τα εμπόδια που αντιτίθενται ακόμα στην ελεύθερη κυκλοφορία και στην ελευθερία της ίδρυσης. Μ'αυτή την εκτίμηση, η Επιτροπή στηρίζεται στη δικαστική εφαρμογή του νόμου του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων. Οι περιορισμοί που υφίστανται ακόμα και αφορούν το δικαίωμα μετακίνησης και παραμονής μισθωτών εργαζομένων από το ένα κράτος στο άλλο, θα πρέπει να καταργηθούν.

α) Η ε λ ε ύ θ ε ρ η κ υ κ λ ο φ ο ρ ί α στο δημόσιο τομέα

Παρ'όλη την αληθοφάνεια, οι προτάσεις που επιτρέπουν την είσοδο των υπηκόων ενός κράτους-μέλους στις δημόσιες υπηρεσίες του άλλου κράτους, θα έπρεπε να γίνει αντικείμενο διαπραγματεύσεων των υπουργών του Συμβουλίου. Παρ'όλο που σε μερικά κράτη έχουν γίνει ήδη βήματα σ'αυτή την κατεύθυνση, χρειάζεται ακόμη μεγάλη προσπάθεια. Η Κοινότητα, στηρίζεται επίσης στη Νομοθεσία σύμφωνα με το άρθρο 48, παρ.4 της συμφωνίας της Ε.Ο.Κ. Αυτό το άρθρο καθορίζει απασκρινώς τις γενικές διαθέσεις οι οποίες αφορούν το δικαίωμα στην ελεύθερη διακίνηση δεν είναι εφαρμόσιμες στη δημόσια διοίκηση. Μπορούμε να συμπεράσουμε ότι οι εργαζόμενοι στη δημόσια διοίκηση πρέπει να έχουν την υπηκοότητα του κράτους που δουλεύουν.

Η δικαιοσύνη όμως φαίνει στο συμπέρασμα ότι αυτή η εξαιρέση δεν μπορεί παρά να εφαρμοστεί στον δημόσιο τομέα μόνο εκεί που εξασκείται η δημόσια δύναμη. Η Κοινότητα βέβαια θέλει να φάσει στην κατάργηση της πρακτικής μερικών κρατών να κρατούν αυτές τις θέσεις μόνο για τους υπηκόους τους.

Μια πρακτική απελευθέρωση στη στρατολογία θα πρέπει να εφαρμοσθεί στους δημόσιους οργανισμούς μεταφορών, στις υπηρεσίες διανομής γκαζιού και ηλεκτρισμού, στις τηλεπικοινωνίες, στους οργανισμούς ραδιοτηλεόρασης, στα ναυπηγεία πλοίων και αεροσκαφών, στους σιδηρόδρομους. Αυτό το άνοιγμα θα έπρεπε να φτάσει στις υπηρεσίες δημόσιας υγείας, στα σχολεία, στα πανεπιστήμια, στην έρευνα. Περαιτέρω να επιτραπεί σε πολίτες Ευρωπαίους που έχουν σπουδές διδασκαλίας να μπορούν να εξασκούν το επάγγελμά τους σε άλλο κράτος-μέλος.

β) Ε ρ γ α ζ ό μ ε ν ο ι μ ε τ α ν ά σ τ ε ς & ἄ λ λ ο ι

Οι μισθωτοί, οι άνεργοι και οι προσυνταξιοδούχοι έχουν την αποσπαστική εντύπωση ότι μόλις εγκατασταθούν σ'ένα άλλο κράτος-μέλος θα αντιμετωπίσουν μια άδεια νομοθεσία. Ισχυρίζονται ότι τα κεκτημένα δικαιώματα αμφισβητούνται. Κατά το ισχύον δικαίωμα του κοινοτικού, οι άνεργοι πρέπει να κατοικούν στη χώρα της τελευταίας τους εργασίας, τα δικαιώματα ανεργίας καταβάλλονται από το κράτος μη δυνάμενα να διαβιβασθούν στο εξωτερικό.

Αυτή η κατάσταση εκτιμά η Κοινότητα, πρέπει να αλλάξει. Όταν, λοιπόν είναι σε ανεργία ένας κάτοικος της Κοινότητας, διαβιβάζει (μεταφέρει) την κατοικία του σε ένα άλλο κράτος της Κοινότητας όπου νομίζει ότι θα έχει καλύτερη τύχη να βρεί δουλειά, πρέπει να μπορεί να κρατάει τα κεκτημένα δικαιώματά του. Πρέπει να μπορεί να μεταφέρει τις κοινωνικές του παροχές στη νέα του παραμονή.

Οι μισθωτοί που κατοικούν σε ένα κράτος-μέλος, αλλά εργάζονται σε ένα άλλο κράτος-μέλος, σε μερικά χιλιόμετρα από την κατοικία τους, μπορούν να βρεθούν από αυτό το γεγονός, μειονεκτικοί στο πλαίσιο στην επιβολή των εσόδων τους.

Το 1979, η Κοινότητα υποστήριξε στο Συμβούλιο μια πρόταση που προέβλεπε, γι'αυτόν που είναι εργαζόμενος παρεμφερής, μια

κατάθεση των εσόδων του στη βάση της νομοθεσίας της χώρας στην οποία καταικεί.

γ) Προγράμματα υποστήριξης

Αξίζει να σημειωθεί με την ευκαιρία, ότι τα προγράμματα που υπάρχουν ήδη και τα οποία αποβλέπουν να ενθαρρύνουν την ελεύθερη διακίνηση, όπως "Erasmus", "Commet" και "Jeunesse pour l'Europe", συνιστούν όργανα σπουδαία για την πράγματοποίηση της εσωτερικής αγοράς. Περαιτέρω, η Κοινότητα προβλέπει ένα πρόγραμμα δράσης προοριζόμενο στην ανάπτυξη και βελτίωση διδασκαλίας ξένων γλωσσών στην Κοινότητα. Το Φλεβόρη του 1979, το Συμβούλιο υιοθέτησε το πρόγραμμα Lingua, του οποίου σκοπός είναι να βελτιωθεί η γνώση ξένων γλωσσών στους ενεργούς και στα άτομα σε επαγγελματική βάση.

δ) Σύμπτωση (αντανάκλαση) απασχόλησης

Η αντανάκλαση της πολιτικής εσωτερικής αγοράς πάνω στην απασχόληση γίνεται αντικείμενο ενός σταθερού ακόλουθου. Οι μελέτες επικεντρώνονται σ'ένα ουσιώδες επίπεδο, μια ιδιαίτερη προσοχή πρέπει να δοθεί στους οικονομικούς τομείς οι οποίοι ήδη αντιμετωπίζουν προβλήματα λίγο ή πολύ σπουδαία.

Το Δεκέμβρη του 1989, προωθήθηκε στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο ένα σχέδιο, το οποίο συντάχθηκε από μια ομάδα υψηλών τενοκρατών και πολιτικών και μετά από συζήτηση στο Συμβούλιο υπουργών Κοινωνικών Υποθέσεων, το οποίο εγκρίθηκε σαν Χάρτης των Κοινωνικών Δικαιωμάτων.

Στόχος του "Χάρτη" είναι να αναγνωρίσει και να διασφαλίσει σε κοινοτικό επίπεδο μια δέσμη δικαιωμάτων που αφορούν κατά κύριο λόγο τους εργαζόμενους και περιλαμβάνει και την κατοχύρωση της ελεύθερης διακίνησης των εργαζομένων μέσα στην Κοινότητα με όλα τα δικαιώματα που πρέπει να τους παρακολουθούν στη μετακίνησή τους, με την ίση μεταχείριση που θα πρέπει να τους εξασφαλίζει η χώρα υποδοχής.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4ο

ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ ΚΑΙ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

Όπως είδαμε τα προβλήματα απασχόλησης και επαγγελματικής εκπαίδευσης είναι αλληλένδετα, γιατί συχνά προσφέρονται εργασίες που απαιτούν εξειδίκευση, την οποία δεν έχουν οι περισσότεροι άνεργοι. Γι' αυτό και οι πολιτικές απασχόλησης και επαγγελματικής εκπαίδευσης είναι αλληλένδετες. Τα μέτρα τα οποία ευνοούν την επαγγελματική εκπαίδευση, ευνοούν κανονικά και την απασχόληση των εξειδικευμένων ή μεταεκπαιδευμένων εργατών σε κλάδους που ζητούν ειδικότητες.

Το άρθρο 118 της Συνθήκης της Ε.Ο.Κ έδινε στην Επιτροπή την αποστολή να πράξει μια στενή συνεργασία μεταξύ των κρατών-μελών στο κοινωνικό πεδίο και μάλιστα σε θέματα που αφορούσαν μεταξύ των άλλων, την απασχόληση και την επαγγελματική εκπαίδευση και μεταεκπαίδευση. Αλλά όπως είδαμε στο τμήμα του νομικού πλαισίου της κοινωνικής πολιτικής, η συνεργασία αυτή, ακόμη κι αν ήταν στενή, δεν θα μπορούσε εύκολα να καταλήξει σε κοινοτικές πολιτικές. Έτσι η Ευρωπαϊκή Επιτροπή είχε μια αποστολή στο άρθρο 118, διέθετε ορισμένους πόρους από το Κοινωνικό Ταμείο της Συνθήκης, αλλά δεν είχε καμιά εξουσία να διαμορφώσει τους πόρους του Ταμείου όπως αυτή νομίζει καλύτερα. Αυτές τις αντινομίες των κοινωνικών διατάξεων της Συνθήκης της Ε.Ο.Κ. δεν παρέλειψε να τις τονίσει επανειλημμένα η Επιτροπή. Οι διαμαρτυρίες της εισακούσθηκαν στις Διασκέψεις Κορυφής της Χάγης, του Δεκέμβρη του 1969, η οποία δέχθηκε την αναδιοργάνωση του Ταμείου και του Περισιού, τον Οκτώβρη του 1972, η οποία ανέφερε σαν πρωταρχικό σκοπό της κοινοτικής κοινωνικής πολιτικής την πλήρη απασχόληση και την καλύτερη απασχόληση.

Με βάση αυτές τις εκφράσεις πολιτικής βούλησης των κρατών-μελών, η Επιτροπή προχώρησε γρήγορα στην αναδιοργάνωση του Κοινωνικού Ταμείου, το οποίο χρηματοδοτεί τις πολιτικές απασχόλησης και επαγγελματικής εκπαίδευσης και στην κατάστρωση του Προγράμματος κοινωνικής δράσης, το οποίο περιέχει, μεταξύ άλλων, τις γενικές αρχές των πολιτικών απασχόλησης και επαγγελματικής εκπαίδευσης.

1. Πολιτική Απασχόλησης

Η Συνθήκη του Παρισιού για την Ευρωπαϊκή Κοινότητα Άνεργων και Χάλυβα περιέχει συγκεκριμένες διατάξεις για την απασχόληση. Το άρθρο 56 προβλέπει ότι αν η εισαγωγή νέων

τεχνικών μεθόδων ή εξοπλισμών προκαλεί εξαιρετικά σημαντική μείωση της απασχόλησης στις βιομηχανίες άνθρακα και χάλυβα, που καυστά δύσκολη την επαναπασχόληση της διαθέσιμης εργατικής δύναμης, η Υψηλή Αρχή, μετά από αίτηση του ενδιαφερόμενου κράτους-μέλους και γνωμοδότηση της Συμβουλευτικής Επιτροπής, μπορεί να διευκολύνει τη χρηματοδότηση εγκεκριμένων απ' αυτήν προγραμμάτων για τη δημιουργία νέων δραστηριοτήτων, που να μπορούν να εξασφαλίσουν την παραγωγική απασχόληση της διαθέσιμης εργατικής δύναμης. Οι νέες δραστηριότητες μπορεί να είναι, όχι μόνο στις βιομηχανίες άνθρακα και χάλυβα, αλλά και σε οποιονδήποτε άλλο βιομηχανικό κλάδο.

Εξ' άλλου, η Επιτροπή εγκρίνει βοήθειες για τη συμμετοχή της Ε.Κ.Α.Χ στην πληρωμή απασχημιάσεων, που επιτρέπουν στους εργάτες ανθρακορυχείων και χαλυβουργείων να περιμένουν μέχρις ότου ξαναβρούν εργασία, στην πληρωμή επιδομάτων για τα έξοδα της απεργεκατάστασής τους και στην χρηματοδότηση της επαγγελματικής επανεκπαίδευσης των εργατών που υποχρεώνονται να αλλάξουν επάγγελμα. Η συμμετοχή της Ε.Κ.Α.Χ καλύπτει τα μισά από αυτά τα έξοδα, με τον όρο ότι το ενδιαφερόμενο κράτος-μέλος καλύπτει τά άλλα μισά.

Από το 1952, η Ε.Κ.Α.Χ κινήθηκε δραστήρια για την προσαρμογή των εργατών στην κοινή αγορά άνθρακα και χάλυβα, που ανάγκαζε σε άνοιγμα των συνόρων, περισσότερο ανταγωνισμό και άρα ορεολογισμό των επιχειρήσεων με μείωση του εργατικού δυναμικού. Από το 1960, με τον παραγκωνισμό του κάρβουνου από το πετρέλαιο και το προσδευτικό κλείσιμο όλο και περισσότερων ευρωπαϊκών ανθρακορυχείων, πήραν μεγαλύτερη σημασία τα δάνεια προς τις επιχειρήσεις για αναδιάρθρωση και ανάπτυξη σ' άλλους βιομηχανικούς κλάδους, με τον όρο επαναπασχόλησης των πρώην ανθρακορύχων. Το ίδιο συμβαίνει, από το 1974, με την κρίση που περνούν τα χαλυβουργεία της Κοινότητας. Όπως φαίνεται, οι εργάτες άνθρακα και χάλυβα έχουν ευνοηθεί ιδιαίτερα από τη Συνθήκη της Ε.Κ.Α.Χ, ως προς την μέριμνα για επαναπασχόληση σε περίπτωση κρίσεως στον κλάδο που εργάζονται.

Αντίθετα, οι διατάξεις για την απασχόληση της Συνθήκης της Ε.Ο.Κ. είναι μεν πιο ευρείες, γιατί αφορούν όλους τους εργαζομένους της Κοινότητας και όχι μόνο τους εργαζομένους ορισμένων κλάδων, αλλά είναι σχεδόν καθόλου σαφείς και υποχρεωτικές. Φαίνεται ότι τα προβλήματα της απασχόλησης θα ήταν πολύ περίπλοκα για να μπορέσουν να προβλεφθούν σε μια συνθήκη περί κοινής αγοράς. Όπως φαίνεται από το άρθρο 117, έλπιζαν ότι η λύση των προβλημάτων αυτών θα ευνοούνταν από την οικονομική ολοκλήρωση και την οικονομική ανάπτυξη που αυτή θα προκαλούσε. Σ' αυτό δεν είχαν άδικο, γιατί η επιτάχυνση από την οικονομική ολοκλήρωση είχε σχεδόν εξαλείψει το πρόβλημα της ανεργίας μέσα στην Ε.Ο.Κ. για πάρα πολλά χρόνια.

Η αλήθεια είναι ότι το πρόβλημα της απασχόλησης, μολονότι είναι το σοβαρότερο κοινωνικό πρόβλημα, το οποίο μπορεί να αντιμετωπίσει μια ανεπτυγμένη κοινωνία, είναι πρόβλημα του οποίου η λύση εξαρτάται κύρια από την διεθνή συγκυρία και από την οικονομική πολιτική ενός κράτους. Αν η διεθνής συγκυρία είναι καλή και η οικονομική πολιτική του κράτους είναι πετυχημένη, δεν υπάρχει καν πρόβλημα ανεργίας. Αν αυτό δεν

συμβαίνουν, η κοινωνική πολιτική δεν μπορεί να επιδιώξει τίποτα άλλο από το να μετριάσει τις κοινωνικές συνέπειες της ανεργίας με την παροχή επιδομάτων στους ανέργους και την επανεκπαίδευσή τους για να έχουν δυνατότητες απασχόλησης σε αναπτυσσόμενους κλάδους. Αλλά τα αίτια της ανεργίας δεν μπορεί να τα καταπολεμήσει η κοινωνική πολιτική. Γι' αυτό, όσο καιρό η οικονομική πολιτική θα βρίσκεται στην αποκλειστική αρμοδιότητα των κρατών-μελών, το πρόβλημα της απασχόλησης θα είναι κύρια δική τους ευθύνη. Οι κοινοτικοί θεσμοί δεν θα μπορούν τίποτα άλλο από το να επιδιώκουν να συντονίσουν τα εθνικά μέτρα συγκυριακής πολιτικής.

Κάτω από αυτές τις συνθήκες, οι κοινοτικοί θεσμοί δεν είχαν πολλές δυνατότητες αντιδράσεως όταν ξέσπασε η μεγάλη οικονομική ύφεση των ετών 1974 - 1975, που έκανε 5,5 εκατομμύρια ανέργους μέσα στην Κοινότητα. Διέθεταν βέβαια από το 1971, τη Μόνιμη Επιτροπή Απασχόλησης, που έχει σαν αποστολή το να εξασφαλίζει τον συντονισμό των αποφάσεων της πολιτικής απασχόλησης, αλλά οι συστάσεις της οποίας, δεν μπορούν να επιβληθούν στα κράτη-μέλη. Διέθεταν επίσης και χρησιμοποίησαν όσο γινόταν το Κοινωνικό Ταμείο. Αλλά αυτό, από τη φύση του, περιορίζεται κύρια σε βοήθειες εκπαίδευσης και ευκινησίας ανέργων. Οι πόροι του είναι ίσως αρκετοί σε μια ομαλή συγκυρία όταν τα προβλήματα ανεργίας είναι μόνο περιφερειακά και διαφερωτικά, αλλά είναι ασφαλώς ανεπαρκείς σε περίοδο ύφεσης και γενικευμένων προβλημάτων ανεργίας.

Πάντως οι κοινοτικοί θεσμοί συνέβαλλαν στην αναζήτηση λύσεων των προβλημάτων απασχόλησης, στην οποία επιδίδονταν κύρια τα κράτη-μέλη. Όπως είδαμε οι κοινοτικοί θεσμοί αναζήτησαν την συνδρομή των κοινωνικών εταίρων και ακολούθησαν την σύστασή τους να θέσουν σαν πρωταρχικό στόχο του Τέταρτου Μεσοπρόθεσμου Προγράμματος της Ε.Ο.Κ. την πλήρη απασχόληση. Μετά από αίτηση της Επιτροπής Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, μια ομάδα εμπειρογνομώνων εταίμισε, το 1976, μια έκθεση με θέμα: "Προοπτικές απασχόλησης στην Κοινότητα μέχρι το 1980", από την οποία φαίνονται οι τάσεις που επηρεάζουν μεσοπρόθεσμα την εξέλιξη της απασχόλησης και συνάγονται προσανατολισμοί για την πολιτική απασχόλησης των κρατών-μελών.

Το 1976, δημοσιεύτηκε επίσης μια έκθεση που περιέχει προβλέψεις απασχολήσεως κατά κλάδο, βασισμένες σε εθνικά στοιχεία, αλλά με φροειδαίς μεθόδους παρουσίσεως, που επιτρέπουν τη χρησιμοποίηση από όλα τα κράτη. Τέλος τον ίδιο χρόνο, το Συμβούλιο ενέκρινε τους προσανατολισμούς του "προγράμματος στατιστικής σε θέματα απασχόλησης", που επιτρέπει την βελτίωση και επιτάχυνση των βασικών πηγών πληροφόρησης σε θέματα απασχόλησης και συμπληρώνει το Ευρωπαϊκό σύστημα δημοσίευσης των προσφορών και αιτήσεων απασχόλησης και διεθνούς συμφητισμού.

Όλα αυτά δεν είναι λύσεις των προβλημάτων απασχόλησης, αλλά είναι στοιχεία που διευκολύνουν την αναζήτηση μιας κοινοτικής πολιτικής απασχόλησης στα πλαίσια της οικονομικής και κοινωνικής πολιτικής. Η βάση αυτής της πολιτικής θα είναι πάντως η επαγγελματική εκπαίδευση στην οποία έχουν γίνει σημαντικά βήματα πρόδου, κύρια μέσω του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Ταμείου.

2. Πολιτική Επαγγελματικής Εκπαίδευσης

Εδώ εξετάζονται τα γενικά θέματα της πολιτικής για την επαγγελματική εκπαίδευση. Πρέπει να έχουμε υπ' όψη μας, όμως, ότι η πολιτική αυτή ασκείται κύρια μέσω του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Ταμείου, το οποίο όμως εξετάζεται ξεχωριστά.

Το άρθρο 128 της Συνθήκης της Ε.Ο.Κ λέει ότι το Συμβούλιο βάσει τις γενικές αρχές για την πραγματοποίηση μιας κοινής πολιτικής επαγγελματικής εκπαίδευσης, η οποία θα μπορεί να συμβάλλει στην αρμονική ανάπτυξη τόσο των εθνικών οικονομιών, όσο και της κοινής αγοράς. Από αυτή την διατύπωση φαίνεται ότι η Συνθήκη τονίζει την οικονομική κρησιμότητα της επαγγελματικής εκπαίδευσης μάλλον παρά την κοινωνική της σκοπιμότητα.

Τον Απρίλη του 1963, το Συμβούλιο αποφάσισε τη δημιουργία μιας Συμβουλευτικής Επιτροπής για την Επαγγελματική Εκπαίδευση, που απαρτίζεται από εκπροσώπους των δημοσίων διοικήσεων των οργανώσεων εργατών και των εργοδοτών, και συντρέχει την Ευρωπαϊκή Επιτροπή στη σύλληψη των μέτρων εφαρμογής της πολιτικής επαγγελματικής εκπαίδευσης.

Αλλά αυτή η πολιτική συστηματοποιήθηκε μόνο στις αρχές της δεκαετίας του 1970. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή ετοίμασε γενικούς προσανατολισμούς για την κατάτρωση ενός προγράμματος δράσεων σε κοινοτικό επίπεδο στο πεδίο της επαγγελματικής εκπαίδευσης, τους οποίους υιοθέτησε το Συμβούλιο στις 26 Ιούλη 1971. Με βάση αυτούς τους προσανατολισμούς η Επιτροπή κατάτρωσε το πρόγραμμα δράσεως με τίτλο, "Πρώτα μέτρα εφαρμογής μιας κοινής πολιτικής επαγγελματικής εκπαίδευσης", το οποίο υιοθέτησε το Συμβούλιο το Μάρτη του 1973.

Σαν πρώτο βήμα αυτής της πολιτικής, το Συμβούλιο υιοθέτησε, στις 10 Φλεβόρη 1975, έναν κανονισμό για τη δημιουργία ενός Ευρωπαϊκού Κέντρου Ανάπτυξης της Επαγγελματικής Εκπαίδευσης, που έχει σαν αποστολή το να συνεργάζεται με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή για την ανάπτυξη της επαγγελματικής και της διαρκούς εκπαίδευσης με την ανταλλαγή πληροφοριών και εμπειριών, με την έρευνα και με τη διάδοση των γνώσεων σ' αυτό το θέμα.

Το Δεκέμβρη του 1976, το Συμβούλιο δέχθηκε συστάσεις που του είχε κάνει η Ευρωπαϊκή Επιτροπή για την πρακτική εξάσκηση των νέων ανέργων. Η πρακτική εξάσκηση σε επιχειρήσεις, με συμμετοχή του κράτους στα έξοδα, σκοπεύει στην επαγγελματική προετοιμασία των νέων με την απόκτηση γνώσεων, πείρας και ειδικευσης, που θα τους επιτρέψει να βρουν ευκολότερα μόνιμη δουλειά. Παρ'όλο που τα κράτη-μέλη δεν έχουν νομική υποχρέωση, έχουν αρχίσει να εφαρμόζουν τις συστάσεις αυτές του Συμβουλίου που έχουν μεγάλη σημασία τόσο για το ηθικό όσο και για την επαγγελματική σταδιοδρομία των νέων ανέργων.

Ακόμα στην πολιτική απασχόλησης και επαγγελματικής εκπαίδευσης η Κοινότητα για να αντιμετωπίσει την ξαφνική άνοδο της ανεργίας, μεταξύ 1973 και 1976 απέβλεψε στον καλύτερο

συντονισμό της πολιτικής απασχόλησης των κρατών-μελών και στην πραγματοποίηση κοινής πολιτικής στον τομέα της επαγγελματικής κατάρτισης, κύρια για την προστασία των νέων κάτω των 25 ετών που ήταν άνεργοι, γιατί η αύξηση της ανεργίας έδειξε ιδιαίτερα αυτούς.

Το 1977 ιδρύθηκε στο Βερολίνο το Ευρωπαϊκό Κέντρο για την ανάπτυξη της επαγγελματικής κατάρτισης που είχε αποφασιστεί στις 10 Φλεβάρη 1975 και το Δεκέμβρη του 1979 το Συμβούλιο εξέδωσε ψήφισμα για την εναλλασσόμενη εκπαίδευση των νέων.

Το Δεκέμβρη του 1978 υιοθετήθηκε από το Συμβούλιο Κανονισμός με τον οποίο δημιουργήθηκε ένας νέος τύπος ενίσχυσης του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Ταμείου για τους νέους.

Το πρόγραμμα εργασίας που παρουσιάστηκε από την Επιτροπή στις 14/9/88 με τον τίτλο "Η κοινωνική διάσταση της εσωτερικής αγοράς" το οποίο βασίζεται πάνω σε διάφορες σκέψεις και προσεκτικές εξετάσεις περιλαμβάνει μεταξύ άλλων και μέτρα που βοηθούν την πολιτική ανάπτυξης. Σ' αυτό αναφέρεται:

Πρωτεύοντας την ανταλλαγή πληροφοριών και εμπειριών, η Επιτροπή συμβάλλει στη βελτίωση του επιπέδου ανάπτυξης στην Κοινότητα. Ο αμεσικός στόχος και ο πιο σπουδαίος, από αυτή την άποψη είναι να βοηθηθούν οι νέοι οι οποίοι δυσκολεύονται να μπουν στη ζωή. Από αυτή τη βάση, η Επιτροπή προτείνει να ιδρυθεί, στο κοινοτικό επίπεδο, ένα δικαίωμα άδειας ανάπτυξης, για να δώσει έτσι σ' όλους τους μισωτούς τη δυνατότητα να βελτιώσουν τις επαγγελματικές τους δυνατότητες.

Ενα πρόγραμμα δράσης έχει προβλεφεί σ' αυτό τον τομέα ανάπτυξης ανηλίκων. Αυτό το πρόγραμμα απευθύνεται ιδιαίτερα στους μισωτούς των μικρομεσαίων επιχειρήσεων. Μια ανάλογη πρωτοβουλία προβλέπεται και για τους νέους, για να διευκολυνθούν στην είσοδό τους στην ενεργητική ζωή. Σε συνέχεια της πρότασης του Συμβουλίου την 1/12/87, η Επιτροπή προτείνει ένα ευρωπαϊκό δίκτυο πρωτοβουλιών ανάπτυξης. Το βασικό είναι να μπουν σε κίνηση μέτρα επαγγελματικής ανάπτυξης τα οποία σφείλουν να προσφέρονται σε όλες τις χώρες της Κοινότητας με σκοπό να διευκολύνουν τους νέους στο να επιχειρούν.

Το 1983, το Eurotesnet αποβλέπει στην ανάπτυξη την επαγγελματική στον τομέα των νέων τεχνολογιών. Στην αρχή πρόκειται για γνωριμία με τα νέα τεχνολογικά επιτεύγματα και αργότερα για αφομοίωσή τους.

Το δικαίωμα της απασχόλησης και της επαγγελματικής κατάρτισης αναφέρονται και στο "Χάρτη των Κοινωνικών Δικαιωμάτων", ο οποίος προωθήθηκε και υιοθετήθηκε από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο το Δεκέμβρη του 1989.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5ο

ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΙΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

=====

Στο νομικό πλαίσιο της κοινωνικής πολιτικής, το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο, όπως προβλεπόταν στα άρθρα 123 έως 127 της Συνθήκης της Ρώμης, δεν υπάρχει πια. Αντικαταστάθηκε, το 1971, από ένα νέο Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο, το οποίο λειτουργεί διαφορετικά και έχει νέες αρμοδιότητες, αλλά το οποίο έχει την ίδια βασική αποστολή, που είχε το Κοινωνικό Ταμείο της Συνθήκης, δηλαδή μέσω της ενίσχυσης της επαγγελματικής εκπαίδευσης τη διευκόλυνση της επαγγελματικής και γεωγραφικής ευκινησίας των εργαζομένων και επομένως τη διευκόλυνση της απασχόλησης. Το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο ήταν, άρα, από την αρχή και είναι ακόμη όργανο της κοινοτικής πολιτικής απασχολήσεως και επαγγελματικής εκπαίδευσης.

Παρακάτω θα εξετάσουμε σύντομα πώς λειτουργούσε το αρχικό Ταμείο. Μετά θα δούμε τις αρμοδιότητες και τη λειτουργία του νέου Κοινωνικού Ταμείου.

1. Το Αρχικό Κοινωνικό Ταμείο

Σύμφωνα με το άρθρο 125 της Συνθήκης περί Ε.Ο.Κ. η αρχική αποστολή του Ταμείου ήταν να συμβάλλει στην επαγγελματική εκπαίδευση των ανέργων, στην επανεγκατάστασή τους σε περίπτωση μεταβολής του τόπου εργασίας και στη διατήρηση του επιπέδου αποδοχών των εργατών που είχανταν από αναδιάρθρωση της επιχείρησης στην οποία εργάζονταν. Η διαχείριση του Ταμείου είχε ανατεθεί στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή σε συνεργασία με μια επιτροπή αποτελούμενη από εκπροσώπους των κυβερνήσεων και των κοινωνικών εταίρων.

Το Ταμείο επανέβρινε εκ των υστέρων για να καλύψει μέρος των δαπανών προγραμμάτων επαγγελματικής εκπαίδευσης, τα οποία αποφασίζονταν αποκλειστικά σε ενικό επίπεδο. Το Ταμείο δεν είχε δικές του πρωτοβουλίες. Δεν μπορούσε να αποφασίσει την πραγματοποίηση ενός συγκεκριμένου προγράμματος επαγγελματικής εκπαίδευσης ή αναδιάρθρωσης ενός κλάδου.

Έτσι ο ρόλος του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Ταμείου ήταν περίπου το να κάνει την εκκαθάριση και τον συμψηφισμό των δαπανών των κρατών-μελών πάνω στα θέματα που προέβλεπε το άρθρο 125 της Συνθήκης. Αν όλα τα κράτη-μέλη έκαναν δαπάνες ανάλογες με τις δαπάνες των άλλων και με την κλείδα συμμετοχής τους στο Ταμείο, κανένα κράτος δεν θα κέρδιζε από την

Λειτουργία του Ταμείου της Κοινότητας. Αν όμως κάποιο κράτος μπορούσε να διαθέσει σχετικά μεγαλύτερα ποσά από τα άλλα στην επανεκπαίδευση, την επανεγκατάσταση ή την συντήρηση των εργαζομένων σε περίπτωση αναδιάρθρωσης επιχειρήσεως, τότε το κράτος αυτό κέρδιζε από το Ταμείο.

Αλλά το κράτος αυτό δεν ήταν υποχρεωτικά και το κράτος που είχε μεγαλύτερη ανάγκη ενίσχυσης από το Ταμείο. Πράγματι, γρήγορα έγινε αντιληπτό ότι το Κοινωνικό Ταμείο ωφελούσε κύρια τα πιο αναπτυγμένα κράτη, όπως η Γερμανία, τα οποία διέθεταν τελειοποιημένα κέντρα επαγγελματικής εκπαίδευσης και όπου η εκπαίδευση ήταν πιο δαπανηρή (και άρα η συμβολή του Ταμείου σχετικά μεγαλύτερη), παρά κράτη, όπου η οργάνωση της επανεκπαίδευσης των εργαζομένων δεν ήταν αναπτυγμένη και άρα η ανάγκη ενίσχυσης ήταν κανονικά μεγαλύτερη.

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή που διαχειριζόταν το Ταμείο διαπίστω-νε ότι, παρ'όλο που χρειαζόμυε σαν κίνητρο στο εθνικό επίπεδο, δεν είχε πραγματική επίδραση στην οικονομική και κοινωνική ζωή της Κοινότητας. Αυτό προερχόταν από την αδυναμία συγκέντρωσης των επεμβάσεων του Ταμείου πάνω στα πιο σημαντικά προβλήματα και τις πιο σημαντικές προτεραιότητες της Κοινότητας. Γι'αυτό η Επιτροπή πρότεινε μια βαθιά ανακαίνιση της δομής και λειτουργίας του Ταμείου, που απέβλεπε στο να το καταστήσει ένα αυτονομο και ευλύγιστο εργαλείο, που να μπορεί να βοηθήσει τα κράτη-μέλη να πραγματοποιήσουν τις απαραίτητες αλλαγές για τη λειτουργία της Κοινής Αγοράς και την επίτευξη των στόχων των διάφορων κοινοτικών πολιτικών.

Τα όρερα εκείνα της Συνθήκης της Ρώμης που αφορούν το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο είναι:

Άρερο 123 [Ίδρυση και αποστολή του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Ταμείου]

Για τη βελτίωση των δυνατοτήτων απασχόλησης των εργαζομένων εντός της κοινής αγοράς και για την κατ'αυτών τον τρόπο συμβολή στην ανύψωση του βιοστικού επιπέδου, ιδρύεται στο πλαίσιο των κατωτέρω διατάξεων Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο, το οποίο θα έχει σαν αποστολή να προωεί εντός της Κοινότητας τις δυνατότητες απασχόλησης και τη γεωγραφική και επαγγελματική κινητικότητα των εργαζομένων.

Άρερο 124 [Διοίκηση του Ταμείου]

(1) Το Ταμείο διοικείται από την Επιτροπή.

(2) Η Επιτροπή επικουρείται στο έργο αυτό από μια ειδική επιτροπή η οποία αποτελείται από αντιπροσώπους των κυβερνήσεων και των συνδικαλιστικών οργανώσεων εργαζομένων και εργοδοτών. Η ειδική αυτή επιτροπή προεδρεύεται από ένα μέλος της Επιτροπής.

Άρερο 125 [Συνδρομή του Ταμείου]

1. Κατόπιν αιτήσεως Κράτους μέλους, το Ταμείο, στα πλαίσια ρυθμίσεως που προβλέπεται στο άρερο 127, καλύπτει το 50% των δαπανών τις οποίες το Κράτος αυτό ή ένας οργανισμός

δημοσίου δικαίου έχει αναλάβει από την έναρξη της ισχύος της παραύσης συνθήκης:

α) για να εξασφαλίσει στους εργαζόμενους μια παραγωγική επαναπασχόληση

- δια της επαγγελματικής επανεκπαιδεύσεως και
- δια αποζημιώσεων επαναγκατάστασης

β) για να κορηγήσει ενισχύσεις υπέρ των εργαζομένων, των οποίων η απασχόληση έχει μειωθεί ή ανασταλεί προσωρινά, ολικώς ή μερικώς, συνέπεια της μετατροπής της επιχειρήσεως προς άλλη παραγωγή, ώστε να δυνηθούν να διατηρήσουν το ίδιο επίπεδο αμοιβής εν αναμονή πλήρους επαναπασχολήσεώς τους.

2. Η συνδρομή του Ταμείου στα έξοδα επαγγελματικής επανεκπαιδεύσεως τελεί υπό τον όρο, ότι οι εργαζόμενοι οι ευρισκόμενοι σε ανεργία δεν έχουν δυνηθεί να απασχοληθούν παρά μόνο σε νέο επάγγελμα και ότι έχουν εύρει από έξι τουλάχιστον μήνες μια παραγωγική απασχόληση στο επάγγελμα για το οποίο επανεκπαιδεύθηκαν.

Η Συνδρομή στις αποζημιώσεις επαναγκατάστασης τελεί υπό τον όρο, ότι οι εργαζόμενοι οι ευρισκόμενοι σε ανεργία έχουν αναγκασθεί να αλλάξουν κατοικία εντός της Κοινότητας και ότι έχουν εύρει στον τόπο της νέας τους κατοικίας παραγωγική απασχόληση από έξι τουλάχιστον μήνες.

Η συνδρομή που δίδεται υπέρ των εργαζομένων σε περίπτωση μετατροπής μιας επιχειρήσεως τελεί υπό τους ακόλουθους όρους:

- α) της εκ νέου πλήρους απασχολήσεως των εν λόγω εργαζομένων στην επιχείρηση αυτή από έξι τουλάχιστον μήνες,
- β) της υποβολής προηγουμένως από την ενδιαφερόμενη κυβέρνηση σχεδίου που έχει κατορτίσει από την εν λόγω επιχείρηση και που αφορά τη μετατροπή και τη χρηματοδότησή της και
- γ) της προηγούμενης εγκρίσεως από της Επιτροπή αυτού του σχεδίου μετατροπής.

Άρθρο 126 [Παύση συνδρομών - Νέα καθήκοντα]

Κατά τη λήξη της μεταβατικής περιόδου, το Συμβούλιο, μετά γνώμη της Επιτροπής και κατόπιν διαβουλεύσεως με την Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και τη Συνέλευση, δύναται:

- α) να αποφασίσει με ειδική πλειοψηφία ότι το σύνολο ή μέρος των συνδρομών που προβλέπει το άρθρο 125 δεν θα κορηγούνται πλέον,
- β) να καθορίσει ομοφώνως τα νέα καθήκοντα που είναι δυνατόν να ανατεθούν στο Ταμείο στο πλαίσιο της αποστολής του, όπως αυτή ορίζεται στο άρθρο 123.

Άρθρο 127 [Εκτελεστικές Διατάξεις]

Το Συμβούλιο, προτάσει της Επιτροπής και κατόπιν διαβουλεύσεως με την Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Συνέλευση, εεσπίσει με ειδική πλειοψηφία τις αναγκαίες διατάξεις για την εφαρμογή των άρθρων 124 μέχρι και 126. Καθορίζει ιδίως τις λεπτομέρειες σχετικά με τους όρους από τους οποίους παρέχεται κατά το άρθρο 125 η συνδρομή του Ταμείου και σχετικά με τις κατηγορίες των επιχειρήσεων των οποίων οι εργαζόμενοι λουβένουν την προβλεπόμενη από το άρθρο

125 παράγραφος 1, περίπτωση β', ενίσχυση.

Άρθρο 128 [Κοινή πολιτική επαγγελματικής εκπαίδευσης]

Το Συμβούλιο, προτάσει της Επιτροπής και κατόπιν διαβουλεύσεως με την Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή, εισηγήσει τις γενικές αρχές για την εφαρμογή κοινής πολιτικής επαγγελματικής εκπαίδευσης, ικανής να συμβάλλει στην αρμονική ανάπτυξη τόσο των εθνικών οικονομιών, όσο και της κοινής αγοράς.

2. Το Νέο Κοινωνικό Ταμείο της Κοινότητας

Οι προτάσεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για ανακαίνιση του Ταμείου προσέκρουσαν για πολύ σ'έναν διχασμό απόψεων μέσα στο Συμβούλιο των Υπουργών. Κατά τη μια άποψη, το Ταμείο θα έπρεπε να διευκολύνει την πραγματοποίηση των κοινοτικών πολιτικών και άρα να επεμβαίνει γι'αυτό κατά ευλόγιστο τρόπο ανάλογα με τις ανάγκες, ύστερα από πρόταση της Επιτροπής και απόφαση του Συμβουλίου.

Κατά την άλλη άποψη, το Ταμείο θα έπρεπε να διευκολύνει τη λύση σημαντικών τρεχόντων προβλημάτων των κρατών-μελών που εμποδίζουν την αρμονική ανάπτυξη της Κοινότητας, υπό όρους οι οποίοι έχουν καθοριστεί εκ των προτέρων. Οι οπαδοί της δεύτερης άποψης ήθελαν στην πραγματικότητα ένα Ταμείο που θα πρόσφερε μια συμπληρωματική βοήθεια στα κράτη-μέλη για την πραγματοποίηση των διαφερωτικών και κοινωνικών τους πολιτικών.

Η κατ'αρχήν συμφωνία του Συμβουλίου του Ιούλη του 1970, που υιοθετήθηκε επίσημα με την απόφαση της 1ης Φλεβάρη 1971, επιτεύχθηκε χάρις στο συμβιβασμό ότι κατά την πρώτη πενταετή περίοδο λειτουργίας του ανανεωμένου Ταμείου, 50% των πόρων του θα διατίθενται για τον δεύτερο τύπο δραστηριοτήτων, αλλά αργότερα το μεγαλύτερο μέρος των πόρων θα έπρεπε να διατίθεται για τις δραστηριότητες του πρώτου τύπου.

Οι επεμβάσεις του νέου Ταμείου, που επιδιώκουν πάντα τη διευκόλυνση της γεωγραφικής και επαγγελματικής ευκινησίας των εργαζομένων, πρέπει να σχετίζονται με δυο κατηγορίες καταστάσεων, οι οποίες αναφέρονται στα άρθρα 4 και 5 της απόφασης του Συμβουλίου της 1ης Φλεβάρη 1971. Γι'αυτό είναι γνωστές οι μιν σαν επεμβάσεις του άρθρου 4 και οι δε σαν επεμβάσεις του άρθρου 5.

Κατά το άρθρο 4 της απόφασης της 1ης Φλεβάρη του 1971, και το άρθρο 1.1 του κανονισμού εφαρμογής της 2396/71, το Κοινωνικό Ταμείο μπορεί να επέμβει όταν η κατάσταση της απασχόλησης:

- βλάπτεται ή κινδυνεύει από μέτρα που παίρνει το Συμβούλιο στα πλαίσια μιας κοινής πολιτικής, ή από ενέργειες, οι οποίες αποφασίζονται για την πραγματοποίηση αντικειμενικών σκοπών της Συνθήκης,
- προβάλλει την ανάγκη μιας ειδικής κοινής δράσης κατάλληλης για να πετύχει την προσαρμογή της προσφοράς προς τη ζήτηση εργασίας μέσα στην Κοινότητα.

Το Συμβούλιο αποφασίζει ειδικά, μετά από πρόταση της Επιτροπής, πια είναι τα πεδία δράσης που καλύπτει το άρθρο 4. Στηρίζει τις ειδικές αποφάσεις του κυρίως στο γεγονός ότι η ανισορροπία που εμφανίζεται ή κινδυνεύει να εμφανιστεί στο πεδίο της απασχόλησης σημαίνει για μεγάλο αριθμό εργατών την ανάγκη να αλλάξουν απασχόληση, να αποκτήσουν νέες ειδικότητες ή να αλλάξουν τόπο κατοικίας μέσα στην Κοινότητα και έχει τέτοιες διαστάσεις ώστε να δικαιολογηθεί κοινοτική επέμβαση.

Οι αποφάσεις του Συμβουλίου, σ'εφαρμογή του άρθρου 4 της απόφασης του 1971, παίρνουν τη μορφή κανονισμών, που προβλέπουν λεπτομερειακά τα πεδία επέμβασης, τις κατηγορίες βλαπείων που χρησιμοποιούνται, τις κατηγορίες προσώπων που μπορούν να ενισχυθούν κ.λ.π. Στις 19 Δεκέμβρη του 1972, το Συμβούλιο, μετά από πρόταση της Επιτροπής αποφάσισε να ανοίξει δύο πρώτα πεδία παρεμβάσεων βάσει του άρθρου 4 :

- υπέρ των προσώπων που σταματούν την αγροτική δραστηριότητα για να εξασκήσουν άλλο επάγγελμα και
- υπέρ προσώπων απασχολημένων στον τομέα της υφαντουργίας, που αναγκάζονται να ασκήσουν μια έμμισθη εργασία στον ίδιο ή άλλο τομέα και υπέρ των προσώπων που διεύθυναν μικρές υφαντουργικές επιχειρήσεις και αναγκάζονται να ασκήσουν μια άλλη μη έμμισθη δραστηριότητα.

Στις 27 Ιούνη 1974, το Συμβούλιο αποφάσισε να ανοίξει το άρθρο 4 σε δύο νέες κατηγορίες:

- τους μεταναστεύοντες εργαζόμενους, και
- τα μειονεκτούντα άτομα.

Τέλος στις 22 Ιούλη 1975, το άρθρο 4 ανοίχτηκε σε μια ακόμη κατηγορία :

- τους νέους ανέργους κάτω των 25 ετών.

Κατά το άρθρο 5 της απόφασης της 1ης Φλεβάρη 1971 και το άρθρο 1.1 του κανονισμού εφαρμογής της υπ'αριθμόν 2396/71, το Ταμείο μπορεί να επέμβει όταν η κατάσταση της απασχόλησης χειροτερεύει σε ορισμένες περιοχές, οικονομικούς κλάδους ή ομάδες επιχειρήσεων, όχι από κάποιο μέτρο που πήρε το Συμβούλιο στα πλαίσια μιας κοινής πολιτικής, αλλά από δυσκολίες που προέρχονται έμμεσα από τη λειτουργία της κοινής αγοράς ή εμποδίζουν την αρμονική ανάπτυξή της. Εται, βάσει αυτού του άρθρου, το Ταμείο μπορεί να βοηθήσει:

- τους εργαζόμενους σε καυτεροσημένες περιοχές ή σε περιοχές όπου οι δραστηριότητες φθίνουν,
- τους εργαζόμενους, οι οποίοι χρειάζονται μετεκπαίδευση λόγω της τεχνολογικής πρόοδου,
- τους εργαζόμενους σε ομάδες επιχειρήσεων που υφίστανται αναδιάρθρωση,
- τις γυναίκες άνω των 35 ετών και τους ηλικιωμένους

Τ. Ε. Ι. ΠΑΤΡΑΣ
ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

εργαζόμενους, οι οποίοι χρειάζονται μετακπαίδευση λόγω μιας από τις τρεις προηγούμενες περιπτώσεις.

Όπως φαίνεται, οι επεμβάσεις του άρθρου 5 αποβλέπουν κύρια στην εξάλειψη της ανεργίας ή της χρόνιας διαφρονητικής υποασπασχόλησης. Για να πάρουν ενίσχυση, οι δαπάνες πρέπει να περιληφθούν σε ειδικά προγράμματα κατά περιοχές, κλάδους, ομάδες επιχειρήσεων ή ομάδες προσώπων, προγράμματα τα οποία πρέπει να αναφέρουν τις αιτίες των ανισορροπιών απασχόλησης, τις εεραπείες και τα μέσα που απαιτούνται.

Η υποβολή των αιτήσεων προβλέπεται μέχρι την 21 Οκτώμβρη κάθε έτους από κάθε κράτος-μέλος. Εδώ η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, με τη βοήθεια της Επιτροπής του Ταμείου την οποία δημιούργησε με το άρθρο 124 της Συνθήκης, είναι μόνη αρμόδια να κρίνει αν οι αιτήσεις ενίσχυσης καλύπτουν τους όρους του άρθρου 5 της απόφασης της 1ης Φλεβάρη 1971 και των κανονισμών εφαρμογής της.

Αφού εγκριθεί η αίτηση, με την έναρξη του προγράμματος καταβάλεται το 50% και το υπόλοιπο 50% καταβάλεται με την λήξη του προγράμματος (εντός 10 μηνών). Κάθε εγκεκριμένο πρόγραμμα πρέπει να εκτελείται σύμφωνα με τους όρους της έγκρισης. Φυσικά, επακολουθεί έλεγχος τόσο του εκπαιδευτικού, όσο και του χρηματοδοτικού μέρους, όπως επίσης και έλεγχος από το Ελεγκτικό Συνέδριο των Κοινοτήτων.

Ο κανονισμός 2397 του Νοέμβρη του 1971 δίνει ένα κατάλογο των κρατικών βοήθειών που μπορεί να ενισχυθούν από το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο. Είναι κυρίως:

- Βοήθειες για την προετοιμασία, λειτουργία και τη διαχείριση εκπαιδευτικών πρακτικών εξασκήσεων συμπεριλαμβανομένων και των πρακτικών εξασκήσεων εκπαιδευτικού προσωπικού.
- Βοήθειες για διευκόλυνση της συμμετοχής στις παραπάνω εκπαιδευτικές πρακτικές εξασκήσεις, που μπορεί να καλύπτουν κατά τη διάρκεια της μαθητείας τις δαπάνες που είναι αναγκαίες για να εξασφαλίσουν στους ασκούμενους ένα εισόδημα και κοινωνική ασφάλιση.
- Βοήθειες σε πρόσωπα που είναι υποχρεωμένα να αλλάξουν τόπο κατοικίας για να εξασκήσουν ένα επάγγελμα. Οι βοήθειες αυτές μπορεί να καλύπτουν τα έξοδα ταξιδιού, μεταφοράς της οικουσκευής και επανευκατάστασης.
- Βοήθειες για διευκόλυνση της προσαρμογής σε ένα νέο κοινωνικό περιβάλλον, προσώπων τα οποία, αναγκάζονται να αλλάξουν τόπο κατοικίας για να εξασκήσουν ένα επάγγελμα και των μελών των οικογενειών τους. Οι βοήθειες αυτές μπορεί να καλύπτουν τα έξοδα των παροχών που δέχτηκε ο εργαζόμενος από υπηρεσίες υποδοχής πληροφοριών και προσανατολισμού και τα έξοδα εκμάθησης μιας ξένης γλώσσας.
- Βοήθειες για εξάλειψη των εμποδίων που δυσκολεύουν την πρόσληψη ορισμένων κατηγοριών μειονεκτούντων εργαζομένων σε διαθέσιμες απασχολήσεις. Οι βοήθειες αυτές μπορεί να καλύπτουν τα έξοδα που χρειάζονται για την προσαρμογή των εέσεων στα μειονεκτούντα άτομα ή τα έξοδα λειτουργικής αποκατάστασης των μειονεκτούντων για την απόκτηση επαγγελματικών ικανοτήτων.

Εκτός από τις επεμβάσεις των άρθρων 4 και 5 της απόφασης

της 1ης Φλεβάρη 1971, το Κοινωνικό Ταμείο μπορεί να συμμετάσχει, εντός ενός ορίου 50% του πραγματικού κόστους τους, στη χρηματοδότηση προπαρασκευαστικών μελετών ή πρότυπων εμπειριών, οι οποίες έχουν σα σκοπό να φωτίσουν την εκλογή των πιο δραστικών μέτρων ενίσχυσης της επαγγελματικής εκπαίδευσης στα κράτη-μέλη.

Ανάμεσα στις άλλες ρυθμίσεις προβλέπονται και ενισχύσεις για τομασικές αλλαγές (π.χ. στις περιπτώσεις βιομηχανίας σιδήρου και χάλυβα). Οι χρηματοδοτήσεις καλύπτουν προγράμματα δημοσίων ή ιδιωτικών φορέων, τα δε προγράμματα εντάσσονται στην εθνική πολιτική προσφοράς εργασίας. Το Ταμείο δεν χρηματοδοτεί το σύνολο των δαπανών που σχετίζονται με τις αποστολές του. Η συμβολή του είναι συμπληρωματική εκείνης των αρμοδίων οργανισμών δημοσίου ή ιδιωτικού δικαίου των κρατών-μελών. Το ύψος της συμβολής του Ταμείου ποικίλλει ανάλογα με τις κατηγορίες των ωφελομένων προσώπων και των αρμοδίων οργανισμών.

Για τις δραστηριότητες των οργανισμών δημοσίου συμφέροντος το ύψος της συμμετοχής του Ταμείου είναι το 50% των αποδεκτών απ' αυτό δαπανών. Για τις δραστηριότητες των οργανισμών ιδιωτικού δικαίου χρειάζεται εγγύηση "αισίας περατώσεως" από δημόσιες αρχές και το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο συμμετέχει όσο και το ενδιαφερόμενο κράτος-μέλος (π.χ. 30% -50%).

Στην περίπτωση μη κερδοσκοπικών οργανισμών επίσης ισχύει η παραπάνω ρύθμιση. Οι μισθολογικές ενισχύσεις προσδιορίζονται ετήσια κατά άτομο και εβδομάδα από την Επιτροπή σε συνδυασμό με όμοια συμμετοχή του κράτους. Το νέο Κοινωνικό Ταμείο, όπως και το αρχικό, είναι ιδιαίτερο μέρος του προϋπολογισμού της Κοινότητας.

Από τότε που ανακινίσθηκε το Κοινωνικό Ταμείο, περισσότερα από 2 εκατομμύρια άνθρωποι βοήθηθηκαν απ' αυτό. Οι ετήσιοι πόροι του πέρασαν από 235 εκατομμύρια λογιστικές μονάδες το 1973 σε 417 εκατομμύρια το 1977. Περίπου 90% του ετήσιου προϋπολογισμού πηγαίνει για ενίσχυση προγραμμάτων επαγγελματικής εκπαίδευσης και περίπου 10% για προγράμματα επανεγκατάστασης των εργαζομένων.

3. Η Αναθεώρηση του 1977

Μετά την αναθεώρηση του 1971, οι δραστηριότητες του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Ταμείου εξελίχθηκαν πάρα πολύ. Σ' αυτό συντέλεσε και η οικονομική ύφεση και ανεργία, που άρχισε να μαστίζει την Κοινότητα από το 1975. Όλα τα προβλήματα απασχόλησης, διαφερωτικά και περιφερειακά, τα οποία προσπεύσα να λύσει το Ταμείο είχαν απόλυτη προτεραιότητα. Η ταχεία διεύρυνση των δραστηριοτήτων του Ταμείου, χωρίς παράλληλη τροποποίηση του κανονισμού του, έφερε ορισμένες

Δυσκολίες στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή που τα διαχειριζόταν: κατακερματισμό βοθησιών, δυσκολία προσαρμογής στις απαιτήσεις της αγοράς εργασίας, βραδύτητα στην εξέταση των αιτήσεων βοήθειας και καθυστερήσεις στην καταβολή της συμμετοχής στους αρμόδιους οργανισμούς των κρατών-μελών. Η κατάταξη των βοθησιών σε μια εικοσάδα διάφορες κατηγορίες ανάγκαζε πολλές φορές την Επιτροπή να τεμαχίζει μια δράση σε δύο ή περισσότερα τμήματα για να την εντάξει στις διάφορες κατηγορίες. Μια δράση επαγγελματικής εκπαίδευσης ή μεταεκπαίδευσης, που μπορεί να είχε κάποιο νόημα για ένα κράτος-μέλος, δεν μπορούσε να ενισχυθεί από το Ταμείο αν δεν εντάσσονταν στα καθιερωμένα κριτήρια των κανονισμών του.

Το καλό είναι ότι οι κοινοτικοί κανονισμοί βρίσκονται σε συνεχή εξέλιξη. Η απόφαση του Συμβουλίου της 1ης Φλεβάρη 1971, που είχε ανασεωρήσει το αρχικό Κοινωνικό Ταμείο, προέβλεπε την επανεξέταση των κανόνων λειτουργίας του πριν από την 1η Μάη 1977. Αυτή η επανεξέταση έδινε την ευκαιρία στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή να προτείνει την προσαρμογή των μηχανισμών του Ταμείου στις νεώτερες εξελίξεις και ανάγκες, με βάση την πείρα που είχε αποκτήσει κατά τα πέντε πρώτα χρόνια λειτουργίας του νέου Ταμείου. Έτσι, στις 24 Μάρτη 1977, η Επιτροπή έκανε προτάσεις στο Συμβούλιο για ανασεώρηση των κανονισμών λειτουργίας του Ταμείου με σκοπούς: την συγκέντρωση των παρεμβάσεων του πάνω στα πιο οξυμένα κοινοτικά προβλήματα, τα περιφερειακά και τα της απασχόλησης, την παροχή βοθησιών σε μέτρα απασχόλησης άλλα από τα κλασικά για την επαγγελματική εκπαίδευση και επανεγκατάσταση των εργαζομένων και την απλοποίηση και ορεολογισμό των μεθόδων διαχείρισης του Ταμείου.

Μετά από συζητήσεις και ορισμένες τροποποιήσεις των προτάσεων της Επιτροπής, το Συμβούλιο υιοθέτησε, στις 20 Δεκέμβρη 1977, τα νομικά κείμενα, τέσσερεις αποφάσεις και τρεις κανονισμούς, που χρειάζονταν για ανασεώρηση των κανόνων λειτουργίας και των αποστολών του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Ταμείου. Η διάκριση των παρεμβάσεων, σε εκείνες των άρθρων 4 και 5 της απόφασης της 1ης Φλεβάρη 1977, διατηρήθηκε. Αλλά παρ'όλο που διατηρούσε τη δυνατότητα του Ταμείου να επεμβαίνει είτε στα πλαίσια άλλων κοινοτικών πολιτικών (άρθρο 4) είτε για ενίσχυση ειδικών κοινωνικών δράσεων (άρθρο 5), το Συμβούλιο δέχθηκε να συγκεντρωθούν οι προσπάθειες του Ταμείου κυρίως πάνω στα πιο οξυμένα κοινοτικά προβλήματα, δηλαδή τα περιφερειακά προβλήματα απασχόλησης.

Έτσι, οι νέες διατάξεις παρατείνουν την ισχύ των κανονισμών για παρέμβαση του Κοινωνικού Ταμείου, σύμφωνα με το άρθρο 4 της απόφασης της 1ης Φλεβάρη 1971, υπέρ των νέων ανέργων, των προσώπων που εγκαταλείπουν την γεωργία, των προσώπων που απασχολούνται στους κλάδους της υφαντουργίας και της ένδυσης και υπέρ των εργατών που μεταναστεύουν. Επίσης με βάση το άρθρο 4, το Συμβούλιο άνοιξε τη δυνατότητα στο Ταμείο να ενισχύσει την επαγγελματική και γεωγραφική κινητικότητα των γυναικών. Όρισε, όμως, το Συμβούλιο ότι τουλάχιστον 50% των συνολικών πιστώσεων του Ταμείου θα πρέπει πλέον να διατίθενται για παρεμβάσεις υπέρ δράσεων του άρθρου 5, που πραγματοποιούνται μέσα στις υπό ανάπτυξη περιοχές της

Κοινοτήτας. Μ'αυτή την ευκαιρία, το Συμβούλιο εισήγαγε πολλές απλοποιήσεις των μεθόδων διαχείρισης και καταβολής των χρηματικών συμβαλών του Ταμείου.

Η κυριότερη αλλαγή, που έγινε με την ανασκόπηση του Δεκέμβρη του 1977, είναι ότι οι παρεμβάσεις που υπάγονται στο άρθρο 5 της απόφασης της 1ης Φλεβάρη 1971, δεν γίνονται τόσο υπέρ ορισμένων κατηγοριών προσώπων, όσο υπέρ ορισμένων περιοχών, που υποφέρουν από χρόνια ή από διαφερωτικά προβλήματα απασχόλησης. Κατά κανόνα οι περιοχές στις οποίες συγκεντρώνονται οι παρεμβάσεις του Κοινωνικού Ταμείου, πρέπει να είναι αυτές τις οποίες ενισχύει κατά προτεραιότητα το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης. Έτσι υπάρχει συντονισμός των κοινοτικών μέτρων υπέρ αυτών των περιοχών. Πρέπει να σημειωθεί ότι οι παρεμβάσεις του Κοινωνικού Ταμείου για δραστηριότητες σ'αυτές τις περιοχές μπορεί να φτάσουν μέχρι 55% του κόστους.

Εκτός των παρεμβάσεων για ορισμένες περιοχές, στο άρθρο 5 υπάγονται και οι παρεμβάσεις για ορισμένους οικονομικούς κλάδους ή για ορισμένες ομάδες επιχειρήσεων καθώς και παρεμβάσεις για μειονεκτούντα άτομα. Έτσι τελικά, οι ετήσιες δαπάνες κάτω από το άρθρο 5 της απόφασης του 1971 αντιπροσωπεύουν πάνω από 60% όλων των πόρων που διασέτει το Ταμείο. Θα παρατηρήσει κανείς, ότι, ενώ κατά την ανασκόπηση του 1971 προβλεπόταν ότι στο μέλλον θα μεγάλωνε η σημασία του άρθρου 4 της απόφασης της 1ης Φλεβάρη 1971, με την ανασκόπηση του 1977 μεγάλωσε αντίθετα, η σημασία του άρθρου 5. Η εξέλιξη αυτή δεν είναι κακή. Δεν πρέπει να ξεχνάμε ότι για τις δράσεις του άρθρου 5 δεν χρειάζεται ειδική απόφαση του Συμβουλίου. Αρκεί η πρόταση των δράσεων και των κονδυλίων από την Επιτροπή και η έγκρισή τους από το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο, στα πλαίσια της ετήσιας υιοθέτησης του γενικού προϋπολογισμού της Κοινοτήτας. Αυτή η μεγαλύτερη ευελιξία δίνει τη δυνατότητα στην Επιτροπή και στους άλλους κοινοτικούς θεσμούς να αλλάζουν κάθε χρόνο τη στρατηγική του Κοινωνικού Ταμείου ανάλογα με τις ανάγκες που παρουσιάζονται στους διάφορους οικονομικούς κλάδους και περιοχές, δηλαδή να ενισχύουν προγράμματα επαγγελματικής εκπαίδευσης σύμφωνα με την κατά τόπους ζήτηση ειδικευμένης εργατικής δύναμης. Αυτά τα προγράμματα βοηθούν και τους ανέργους να βρουν εργασία και τις προβληματικές περιοχές να προσελκύουν επανδύσεις επιχειρήσεων που έχουν ανάγκη εξειδικευμένων εργατών.

Με τη μεγαλύτερη αυτή ευελιξία που απέκτησε η Επιτροπή εξαιτίας της άξυνσης των συνεκόν απασχόλησης, μέσα στον κοινοτικό χώρο και στους τομείς κύρια των ανέργων γυναικών, των μειονεκτούντων ατόμων και των νέων, έγιναν και άλλες ανασκοπήσεις του Κανονισμού του Ταμείου, όπως εκείνη του 1982, με την οποία θεσπίστηκαν ευνοϊκές ρυθμίσεις για την επαγγελματική κατάρτιση και εμπειρία νέων κάτω των 25 ετών. Επίσης, άλλες ρυθμίσεις στόχευαν στην αύξηση της αποτελεσματικότητας των παρεμβάσεων του Ταμείου.

Με το συνεχιζόμενο και συνεχώς αυξανόμενο πρόβλημα της απασχόλησης σε όλες τις χώρες της Κοινοτήτας, το Κοινωνικό Ταμείο δεν έχει παίξει ουσιαστικό ρόλο για ένα φρενάρισμα,

έστω, της ανεργίας. Αυτό αναγνωρίζεται και από τα επίσημα όργανα της Κοινότητας.

Για μια ακόμη φορά άρχισε συζήτηση για το μέλλον του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Ταμείου και μάλιστα με σχετικό ψήφισμα του Κοινοβουλίου που προανάγγελε νέα ανανεώρηση του Ταμείου το 1987.

Μάλιστα στη σχετική έκθεση που είχε συνταχθεί αναγνωριζόταν ότι η ένταξη ολόκληρης της Πορτογαλίας και 10 περιοχών της Ισπανίας, στις περιοχές απόλυτης προτεραιότητας, αύξησε κατά 76% τον ενεργό πληθυσμό των περιοχών απόλυτης προτεραιότητας, ενώ το ποσοστό που προορίζεται για Κοινωνικό Ταμείο αυξήθηκε μόνο κατά 44,5%.

Αναφέρει τη δραματική κατάσταση που δημιουργεί το γεγονός ότι για την κάλυψη όλων των υποχρεώσεων του παρελθόντος, θα πρέπει να μεταφερθεί στο Ταμείο ένα ποσό ύψους 2,8 δισεκατομμυρίων ECU, γιατί αλλιώς θα εγκαταλειφθούν οι στόχοι της Κοινότητας και θα διακοπεί η εφαρμογή προγραμμάτων που αποβαίνουν προς όφελος χιλιάδων νέων κυρίως ανεργών, στους τομείς της επαγγελματικής κατάρτισης και της απασχόλησης.

Η Επιτροπή πρότεινε για την αντιμετώπιση της αξυμμένης οικονομικής κατάστασης που αντιμετωπίζει το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο και πάλι τροποποίηση του τρόπου πληρωμής των υποχρεώσεων τα επόμενα έτη που να στηρίζεται σε δύο βασικούς άξονες:

- α) Την όρση των ειδικών περιορισμών με γνώμονα την ηλικία και
- β) Τη διατήρηση της γεωγραφικής διάθεσης των πόρων του Ταμείου, με δράσεις όμως που θα εναρμονίζονται με προγράμματα κοινωνικής προτεραιότητας, ενταγμένα δηλαδή σε κοινωνικές και όχι εθνικές σκοπιμότητες.

4. Κατανομή των Πόρων του Κοινωνικού Ταμείου

Η κατανομή των πόρων του Κοινωνικού Ταμείου σύμφωνα και με τις τελευταίες αναθεωρήσεις γίνεται ως εξής:

Βάσει γεωγραφικών κριτηρίων:

- 40% για περιοχές λιγότερο αναπτυγμένες (Ιρλανδία, Ελλάδα, Νότιες περιοχές της Ιταλίας, ορισμένες περιοχές της Γαλλίας κ.λ.π.) και
- 60% στις υπόλοιπες περιπτώσεις.

Βάσει κριτηρίων ηλικίας ως εξής:

- 75% για προγράμματα νέων,
- 20% για υπόλοιπες κατηγορίες
- 5% για διάφορες μεσοδολογίες

Βασικός στόχος της κατανομής και διάθεσης των πόρων του

Κοινωνικού Ταμείου είναι:

- οι δυνατότητες επιδίωξης πρόσθετης απασχόλησης,
- οι προσπάθειες βελτίωσης της αποτελεσματικότητας του Ταμείου (π.χ. με την επιτάχυνση της διαδικασίας ανάληψης-εκταμίευσης των πιστώσεων).

Βέβαια, περιοριστικός παράγοντας της αποτελεσματικής παρέμβασης του Ταμείου εξακολουθεί να είναι ο χαμηλός προϋπολογισμός του Ταμείου, αφού συχνά το συνολικό ύψος των αιτήσεων υπερκαλύπτει τους αντίστοιχους πόρους του Κοινωνικού Ταμείου.

5. Βασικές Ρυθμίσεις Λειτουργίας του Κοινωνικού Ταμείου

Οι βασικές ρυθμίσεις του Κοινωνικού Ταμείου καθορίζονται από:

- τη βασική Απόφαση 83/516/Ε.Ο.Κ./1983 του Συμβουλίου για την αποστολή και λειτουργία του Ταμείου,
- τον κανονισμό του Ταμείου και
- τις κατασκευητήριες γραμμές-προσανατολισμούς του Ταμείου.

Οι δύο πρώτες ρυθμίσεις προβλέπουν να ισχύσουν μέχρι το 1988, ενώ οι τελευταίες ρυθμίσεις αφορούν τον καθορισμό προτεραιοτήτων, διάρκειας τουλάχιστον 6 μηνών.

Αναλυτικότερα, με την παραπάνω βασική απόφαση του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Ταμείου προβλέπονται ενέργειες συμμετοχής του Ταμείου σε:

- προγράμματα επαγγελματικής κατάρτισης και επαγγελματικού προσανατολισμού,
- μισθολογικές ενισχύσεις για προσλήψεις και επιδοτήσεις για συμπλήρωση θέσεων απασχόλησης,
- επανεγκατάσταση μεταναστών σε χώρες υποδοχής,
- χρηματοδοτήσεις προγραμμάτων για παροχή επαγγελματικών συμβουλών (κυρίως στην Ελλάδα).

Ο κανονισμός του Ταμείου (2950/83) είναι δημοσιευμένος στην Επίσημη Εφημερίδα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων. Εκεί αναφέρονται οι επιλέξιμες δαπάνες (π.χ. έξοδα προετοιμασίας, αποσβέσεις χώρων διδασκαλίας, αποζημιώσεις διδασκόντων, επίδομα απασχόλησης για 52 εβδομάδες ή 1 έτος). Επίσης, ο κανονισμός αναφέρει ρυθμίσεις για την αποκατάσταση μεταναστών (γλώσσα κ.λ.π.), μειονεκτούντων ατόμων κ.λ.π.

Η διαδικασία χρηματοδότησης και οι τομείς παρέμβασης του Κοινωνικού Ταμείου φαίνεται και από τους παρακάτω πίνακες στους οποίους αναφέρονται τα πενή που εγκρίθηκαν κατά τα χρόνια 1981 - 1984 για την χρηματοδότηση προγραμμάτων των κρατών-μελών και σε ποιάς τομείς.

ΠΙΝΑΚΑΣ 1
ΕΚΤ ΕΠΚΡΙΘΕΝΤΑ ΠΟΣΑ (ΣΕ ΕΚ ΕCΥ) 1981 - 1984

	1981		1982		1983		1984	
	—	%	—	%	—	%	—	%
Βέλγιο	22.73	2	23.57	2	32.29	2	90.55	5
Δανία	24.40	2	27.33	2	42.15	2	85.83	5
Γερμανία	73.69	7	94.97	6	110.32	6	82.46	4
Γαλλία	141.12	4	264.65	18	277.25	15	214.88	12
Ελλάδα	29.87	3	52.38	4	113.25	6	94.67	5
Ιρλανδία	105.68	11	143.11	10	181.99	10	219.56	12
Ιταλία	340.77	34	440.86	29	532.93	28	417.89	23
Λουξεμβ.	0.57	0.1	0.49	0.0	0.94	0.1	0.53	0.2
Κάτω χώρες	12.68	1	15.88	1.0	23.73	1	51.82	4
Αγγλία	248.64	25	442.70	29	557.56	30	586.80	32
ΣΥΝΟΛΟ	1000.15		1505.94		1872.41		1854.99	
	73.12		76.30		73.10		69.72	

ΠΗΓΗ: ΕΚΘΕΣΗ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑΣ ΤΟΥ ΕΥΡ. ΚΟΙΝ. ΤΑΜΕΙΟΥ

ΠΙΝΑΚΑΣ 2
ΔΙΑΘΕΣΙΜΟΙ ΠΟΡΟΙ ΓΙΑ ΤΟ 1984 ΚΑΤΑ ΤΟΜΕΑ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ (ΣΕ ΕΚ. ΕCΥ)

(60)	Μέτρα υπέρ νέων κάτω των 25 ετών	
	Μειονεκτικές περιοχές	529.75
	Άλλες περιοχές	976.27
(601)	Μέτρα υπέρ ατόμων από 25 ετών και άνω	
	Μειονεκτικές περιοχές	239.90
	Άλλες περιοχές	190.81
(607)	Γεωργία, κλωστουφαντουργία, διακινούμενοι	0.70
(608)	Ομάδες επιχειρήσεων, τεχνική πρόοδος	0.98
	Μειονεκτούντες	
(609)	Πειραματικές εφαρμογές	1.24
(61)	Ειδικά μέτρα	85
	ΣΥΝΟΛΟ	2024.55

(60, 601, 607 κ.λ.π. ονοματολογία του προϋπολογισμού. 1 ΕCΥ= 144,095 Δρχ.
ΠΗΓΗ: ΕΚΘΕΣΗ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑΣ ΤΟΥ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΚΟΙΝ. ΤΑΜΕΙΟΥ

Από τους πίνακες βλέπουμε ότι:
α) Από το 1981 μέχρι το 1984 όπως φαίνεται στον πίνακα 1 σε τέσσερις μεγάλες χώρες, Γαλλία, Ιταλία, Αγγλία, Γερμανία απορροφούν το μεγαλύτερο μέρος των πόρων του Ταμείου. Το 1981 ποσοστό 80.5%, το 1982 το 82.26%, το 1983 το 79% & το 1984 το 75%. Ενώ η Ελλάδα και η Ιρλανδία που είναι οι πλέον καθυστερημένες περιοχές απορροφούν αντίστοιχα το 13.6%, 13%,

15.7%, 16.9%.

β) Το 78.74% των Διαθέσιμων πόρων κατευθύνθηκε σε προγράμματα που αφορούσαν μέτρα υπέρ των νέων κάτω των 25 ετών με στόχο την εξάλειψη της ανεργίας και το 21% για ενέργειες σε άτομα άνω των 25 ετών (Πίνακας 2). Το πόσο όμως αυτός ο στόχος πέτυχε φαίνεται από τα υψηλά ποσοστά ανεργίας που υπάρχουν σήμερα στις χώρες της Ε.Ο.Κ. Σύμφωνα με στοιχεία του ΟΟΣΑ και της Κοινότητας, το 1987 η ανεργία στην Κοινότητα είναι 11,9% του ενεργού πληθυσμού (πένω απο 15 εκατομμύρια), με ιδιαίτερα υψηλά ποσοστά στην Ισπανία 22.10% και στην Ιρλανδία με 17.2%. Ιδιαίτερα μεγάλη η ανεργία των νέων που φτάνει το 45% (38.6% άνδρες και 42.2% γυναίκες).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6ο

ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΒΕΛΤΙΩΣΗΣ ΤΩΝ ΣΥΝΘΗΚΩΝ ΖΩΗΣ ΚΑΙ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Σ' αυτό το τμήμα εξετάζουμε όλα τα υπόλοιπα κοινωνικά θέματα με τα οποία ασχολείται η κοινωνική πολιτική της Κοινότητας. Τα θέματα αυτά είναι διαφορετικά μεταξύ τους, αλλά έχουν σαν κοινό χαρακτηριστικό το ότι επιδιώκουν την καλύτερευση των συνθηκών εργασίας ή και ζωής των εργαζομένων μέσα στην Κοινότητα.

Το άρθρο 117 της Συνθήκης της Ε.Ο.Κ λέει ότι τα κράτη-μέλη συμφωνούν για την ανάγκη επιδίωξης της βελτίωσης των συνθηκών ζωής και εργασίας της εργατικής δύναμης που να επιτρέπει την εξίσωσή τους μέσα στην πρόοδο. Θεωρούν ότι αυτή η εξέλιξη θα προκύψει τόσο από τη λειτουργία της κοινής αγοράς, που θα ευνοήσει την εναρμόνιση των κοινωνικών συστημάτων, όσο και από τις διαδικασίες, οι οποίες προβλέπονται από τη Συνθήκη και, τέλος, από την προσέγγιση των νομοθετικών και διοικητικών διατάξεων των κρατών-μελών.

Όπως φαίνεται, η Συνθήκη δεν επιβάλλει μια υποχρεωτική εναρμόνιση των εθνικών νομοθεσιών πάνω σ' αυτά τα θέματα, αλλά ελπίζει στην αυτόματη εναρμόνιση και τη συνεργασία των εθνικών διοικήσεων μεταξύ τους και με τα κοινοτικά όργανα. Όπως είδαμε, οι πατέρες της Ε.Ο.Κ είχαν και δίκιο και άδικο για την αισιοδοξία τους αυτή. Είχαν δίκιο στο ότι το άνοιγμα των συνόρων, οι αυξημένες οικονομικές σχέσεις και η οικονομική ανάπτυξη, που θα προκαλούσε η οικονομική ολοκλήρωση, θα βελτίωναν το βιοτικό επίπεδο όλων των λαών της Κοινότητας. Είχαν άδικο στο να περιμένουν ότι μαζί με την ανύψωση του βιοτικού επιπέδου θα πήγαινε και η εξέλιξη των συνθηκών ζωής και εργασίας μέσα στην Κοινότητα. Η πείρα έδειξε ότι οι εισοδηματικές διαφορές μεταξύ κοινωνικών κατηγοριών και περιοχών της Κοινότητας δεν μπορούν να εκλείψουν χωρίς συγκεκριμένα μέτρα μ' αυτό το σκοπό. Η πείρα έδειξε επίσης, ότι όταν λείπουν αναγκαστικές διατάξεις, είναι πολύ δύσκολο να επιτευχθεί μια κοινοτική πολιτική σκόπη και όταν οι εθνικές διοικήσεις επιθυμούν τη συνεργασία μεταξύ τους και με τα κοινοτικά όργανα. Όλοι δέχονται βέβαια να προσαρμοθούν οι άλλοι στις δικές τους νομοθεσίες και συστήματα, αλλά κανείς δεν παραδέχεται εύκολα ότι υπάρχει ανάγκη να προσαρμοσθεί στα συστήματα, των άλλων.

Από αυτή την άποψη το Πρόγραμμα Κοινωνικής Δράσης του Γενάρη του 1974 ήταν πολύ σημαντικό. Με απόφαση του Συμβουλίου πάνω σ' αυτό το πρόγραμμα, τα κράτη-μέλη αναγνώρισαν την ανάγκη μιας πολιτικής για τις συνθήκες ζωής και εργασίας, πολιτικής η οποία έπρεπε να βασιστεί κύρια στο άρθρο 235 της Συνθήκης της Ρώμης, το οποίο επιτρέπει στους κοινοτικούς εσμούς να παίρνουν μέτρα τα οποία εσωρούν σκόπημα και τα οποία δεν έχουν προβλεφεί συγκεκριμένα μέσα στη Συνθήκη. Με τα μέτρα που

πάρθηκαν με αυτόν τον τρόπο, η πολιτική της Κοινότητας για τις συνθήκες ζωής και εργασίας έχει μόλις αρχίσει να συγκεκριμενοποιείται.

Πρώτο βήμα αυτής της πολιτικής ήταν η υιοθέτηση από το Συμβούλιο του κανονισμού 1365/75 για την ίδρυση ενός Ευρωπαϊκού Ιδρύματος για τη βελτίωση των συνθηκών ζωής και εργασίας, με έδρα την Ιρλανδία. Το ίδρυμα διοικείται από ένα Συμβούλιο στο οποίο αντιπροσωπεύονται οι κοινοτικοί εεσμοί και οι κοινωνικοί εταίροι. Αποστολή του Ευρωπαϊκού Ιδρύματος είναι να αναπτύξει, με βάση την πείρα, τις ιδέες για την βελτίωση του επιπέδου ζωής και των συνθηκών εργασίας και να ανακαλύψει τους παράγοντες της αλλαγής. Θα πρέπει να παίρνει υπόψιν τις κοινοτικές πολιτικές και θα πρέπει να φωτίζει με επιστημονικές και τεχνικές γνώσεις τους κοινοτικούς εεσμούς για τους αντικειμενικούς σκοπούς και προσανατολισμούς τους ως προς τα εξής θέματα προτεραιότητας:

- την κατάσταση του ανθρώπου στην εργασία,
- την οργάνωση της εργασίας,
- τα προβλήματα ορισμένων κατηγοριών εργαζομένων,
- τη μακροπρόθεσμη βελτίωση του περιβάλλοντος της εργασίας.

1. Συμμετοχή των Εργαζομένων στις Αποφάσεις των Επιχειρήσεων και της Κοινότητας

Σαν πρώτο θέμα βελτίωσης των συνθηκών ζωής και εργασίας θεωρούμε τη συμμετοχή των εργαζομένων στις αποφάσεις των επιχειρήσεων και της Κοινότητας, γιατί οι πρόσδοι σ' αυτό το θέμα μπορεί να διευκολύνουν την εξεύρεση λύσεων και σε άλλα βασικά κοινωνικά προβλήματα.

Τη συμμετοχή των εργαζομένων στα συμβούλια των επιχειρήσεων στις οποίες εργάζονται την έχει προτείνει εδώ και πολλά χρόνια η Ευρωπαϊκή Επιτροπή στα πλαίσια της πρότασης τους καταστατικού της Ευρωπαϊκής ανώνυμης εταιρίας. Αλλά η πρόταση για το καταστατικό αυτό δεν έχει γίνει ακόμα αποδεκτή από το Συμβούλιο και μαζί με αυτήν χρονίζει και η γενίκευση της ιδέας της συμμετοχής των εργαζομένων, η οποία εφαρμόζεται ήδη σε ορισμένα κράτη-μέλη. Πάντως η ιδέα βρίσκεται μέσα στο Κοινωνικό Πρόγραμμα του 1974 και μπορεί πλέον η Επιτροπή να κάνει προτάσεις πάνω σε αυτό το θέμα ανεξάρτητα από την πρόταση για την Ευρωπαϊκή ανώνυμη εταιρία.

Μεγαλύτερες πρόσδοι έχουν γίνει ως προς τη συμμετοχή των εργαζομένων στις αποφάσεις της ίδιας της Κοινότητας. Αυτή τη συμμετοχή της έχει προβλέψει ήδη η Συνθήκη της Ε.Ο.Κ., η οποία δημιούργησε την Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή σαν συμβουλευτικό όργανο των κοινοτικών εεσμών προπαρασκευαστής και λήψης αποφάσεων. Οι εργαζόμενοι, οι οποίοι αντιπροσωπεύονται μέσα σ' αυτή την Επιτροπή, καλούνται να δώσουν τη γνώμη τους

για όλους τους σημαντικούς κανονισμούς και τις κατευθυντήριες οδηγίες πριν υιοθετηθούν από το Συμβούλιο.

Εκτός από αυτό, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή δεν παραλείπει να συμβουλευέται τις οργανώσεις των εργαζομένων πάνω σε όλες τις προτάσεις της, οι οποίες τους αφορούν. Οι υπηρεσίες της έχουν τακτικές επαφές με τις ευρωπαϊκές συνδικαλιστικές οργανώσεις για ανταλλαγές απόψεων πάνω σε θέματα κοινού ενδιαφέροντος.

Τον Ιούνιο του 1977, η Επιτροπή πρότεινε στο Συμβούλιο, σαν μέτρο προβλεπόμενο στο Κοινωνικό Πρόγραμμα, την ενίσχυση της δημιουργίας από την Ευρωπαϊκή Συνομοσπονδία Συνδικάτων ενός Ευρωπαϊκού Συνδικαλιστικού Ινστιτούτου, του οποίου σκοπός θα είναι η πληροφόρηση και η μόρφωση, σε κοινοτικά θέματα, στελεχών τα οποία συμμετέχουν στις εργασίες της Κοινότητας. Το Συμβούλιο, στις 28 Ιούνιο 1977, εκδήλωσε το ενδιαφέρον του για το Ινστιτούτο αυτό και υπογράμμισε τη σημασία που αποδίδει στη συμμετοχή των ευρωπαϊκών συνδικαλιστικών οργανώσεων στη διαδικασία της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης.

Εχει αναφερθεί η σημασία των Τριμερών Διάσκεψεων των κοινωνικών εταίρων τόσο για το συντονισμό μεταξύ των οικονομικών και των κοινωνικών πολιτικών των κρατών-μελών, όσο και για τη συμμετοχή στη λήψη των κοινοτικών αποφάσεων οικονομικής και κοινωνικής πολιτικής. Η Τριμερής Διάσκεψη που έγινε τον Ιούνιο του 1976 επέτρεψε μια ανταλλαγή απόψεων σε ευρωπαϊκό επίπεδο μεταξύ κυβερνήσεων, κοινοτικών θεσμών, συνδικαλιστικών οργανώσεων και οργανώσεων εργοδοτών. Η "κοινή δήλωση", που υιοθετήθηκε, όχι χωρίς δυσκολία, στο τέλος της διάσκεψης αυτής αποτελεί κατά ένα τρόπο μια συμφωνία πάνω σε μια κοινή στρατηγική για την επαναφορά της πλήρους απασχόλησης και της σταθερότητας. Αυτή η στρατηγική, η οποία όπως είδαμε, υιοθετήθηκε και από το Τέταρτο Μεσοπρόθεσμο Πρόγραμμα οικονομικής πολιτικής της Κοινότητας, περιέχει ποσοτικούς στόχους και αναλήψεις υποχρεώσεων τόσο από μέρους των κυβερνήσεων, ως προς την βραχυπρόθεσμη οικονομική πολιτική, όσο και από μέρους των εργοδοτών, ως προς την πειθαρχηση των τιμών, και των συνδικαλιστικών οργανώσεων, ως προς την μετριασδήποτε των διεκδικησών τους.

Μπορεί να πει κανείς ότι όλοι οι κοινωνικοί εταίροι έκαναν προσπάθειες για την επίτευξη των στόχων και την τήρηση των υποχρεώσεων που είχαν αναλάβει. Αλλά οι προσπάθειές τους δεν είχαν τα αναμενόμενα αποτελέσματα, ως προς την πλήρη απασχόληση, μάλλον λόγω της διεθνούς συγκυρίας.

Η έλλειψη αποτελεσμάτων των προσπαθειών τους είχε όμως αντίκτυπο στη διάθεση κατανόησης από τους κοινωνικούς εταίρους των προβλημάτων των μεν από τους δε. Στην επόμενη Τριμερή Διάσκεψη, του Ιούνιο του 1977, οι διαφορές απόψεων εκδηλώθηκαν πιο έντονα. Κατά την Ευρωπαϊκή Συνομοσπονδία Συνδικάτων, για να λυθεί το πρόβλημα της απασχόλησης χρειάζονται επενδύσεις που να απορροφούν τους νέργους. Κατά τους ευρωπαϊούς εργοδότες, για να υπάρξουν επενδύσεις χρειάζεται πρώτα η ύπαρξη ικανοποιητικών κερδών και επομένως η συμπίεση του κόστους εργασίας.

Επίσης στις αρχές της δεκαετίας του 1970, έγινε πρόταση για σχέδιο. Οδηγίες για την προσέγγιση του δικαίου των εταιριών των κρατών-μελών που προέβλεπε τη σύσταση ενός διευθυντήριου και ενός εποπτικού Συμβουλίου, στο οποίο προτείνεται συμμετοχή των εργαζομένων τουλάχιστον ίση προς το 1/3 των μελών, η οποία όμως δεν έχει υλοποιηθεί.

Όταν όμως οι κοινωνικοί εταίροι κινούνται γύρω από τέτοιους φαύλους κύκλους και δεν μπορούν να συμφωνήσουν μεταξύ τους, είναι επόμενο να μην έχουν μεγάλη επίδραση πάνω στις αποφάσεις οικονομικής και κοινωνικής πολιτικής, τόσο στο κοινοτικό όσο και στο εθνικό επίπεδο.

2. Κατοχύρωση των Δικαιωμάτων των Εργαζομένων

σε Ευρωπαϊκό Επίπεδο

Η Συνθήκη της Ε.Κ.Α.Χ. προβλέπει έναν έλεγχο Υψηλής Αρχής για τις μέθοδες καθορισμού των μισθών και των κοινωνικών επιδομάτων. Η Υψηλή Αρχή μπορεί να επέμβει αν οι αφύσικα χαμηλές τιμές που επιβάλλουν στα προϊόντα τους ορισμένες επιχειρήσεις άνθρακα και κάλυβα σφείλονται σε αφύσικα χαμηλές αμοιβές των εργατών τους σχετικά με το μέσο επίπεδο των μισθών της περιοχής. Το ίδιο μπορεί να επέμβει η Υψηλή Αρχή, με συστάσεις προς το κράτος-μέλος ή τις ενδιαφερόμενες επιχειρήσεις, αν διακρίνει μείωση των μισθών, η οποία δεν δικαιολογείται από γενικότερους οικονομικούς λόγους. Στις επιχειρήσεις που δεν συμμορφώνονται με τις συστάσεις της, η Υψηλή Αρχή μπορεί να επιβάλλει πρόστιμα.

Η Συνθήκη της Ε.Ο.Κ δεν δίνει καθόλου τέτοιες αρμοδιότητες στην Επιτροπή. Όσες αρμοδιότητες έχει αποκτήσει αυτή για την προστασία των δικαιωμάτων των εργαζομένων, τις έχει διακδικήσει από το Συμβούλιο, κύρια μετά την υιοθέτηση του Προγράμματος Κοινωνικής Δράσης, μέσα στο οποίο δήλωνε σαφώς τις προθέσεις της σ' αυτόν τον τομέα.

Στις 9 Νοέμβρη 1972, το Συμβούλιο δέχτηκε μια πρόταση της Επιτροπής για την ίδρυση ενός Ευρωπαϊκού Δείκτη συλλογικών συμβάσεων εργασίας. Με βάση αυτή την απόφαση η Επιτροπή συγκεντρώνει και εκτιμάει τις συλλογικές συμβάσεις που γίνονται στα κράτη-μέλη και καταταξίεται έτσι για την εξέλιξη της κοινωνικής κατάστασης μέσα στην Κοινότητα. Αλλά αυτή η αντιπαράθεση επιτρέπει και στις συνδικαλιστικές οργανώσεις των κρατών-μελών να ενημερώνονται για τα κοινωνικά επιτεύγματα των συναδέλφων τους στα εθνικά κράτη και να προσαρμόζουν ανάλογα τις διακδικήσεις τους.

Επίσης στις 9 Νοέμβρη 1972, το Συμβούλιο πήρε αποφάσεις που επιτρέπουν στην Επιτροπή μαζί με εμπειρογνώμονες των κρατών-μελών να καταρτίζουν τον Ευρωπαϊκό Κοινωνικό

Προϋπολογισμό, ο οποίος καταγράφει το περιεχόμενο των κοινωνικών λογαριασμών των κρατών-μελών (κοινωνική ασφάλιση, κοινωνική επικουρήση, συντάξεις πολέμου και εθελοντικά έσοδα των εργοδοτών) και προβλέπει τα οικονομικά μεγέθη. Και αυτός, όπως ο προηγούμενος θεσμός επιτρέπει τη διαφάνεια και την σύγκριση της κοινωνικής κατάστασης των κρατών-μελών.

Τον Φλεβάρη του 1975, το Συμβούλιο δέχτηκε μια κατευθυντήρια οδηγία σχετική με τις συλλογικές απολύσεις, τις οποίες ορίζει σαν απολύσεις που γίνονται από έναν εργοδότη για λόγους άσχετους από το πρόσωπο των εργαζομένων και αφορούν:

- είτε σε μια περίοδο 30 ημερών, τουλάχιστον 20 εργαζόμενους ή 10% του συνόλου των εργαζομένων σε μια μικρομεσαία επιχείρηση,
- είτε σε μια περίοδο 90 ημερών, τουλάχιστον 20 εργαζόμενους μιας επιχειρήσεως άσχετα από τον αριθμό των εργαζομένων τους οποίους επηρεάζει συνήθως.

Η κατευθυντήρια οδηγία για τις συλλογικές συμβάσεις επιβάλλει:

- α) υποχρέωση του εργοδότη να συμβουλευθεί τους αντιπροσώπους των εργαζομένων όταν σκέφτεται να κάνει συλλογικές απολύσεις,
- β) υποχρέωση του εργοδότη να κοινοποιήσει ένα σχέδιο συλλογικής απολύσεως στην αρμόδια κρατική υπηρεσία και απαγόρευση των απολύσεων πριν περάσει μια προεσμία 30 ημερών από την κοινοποίηση, προεσμία που μπορεί να παραταθεί με ορισμένους όρους και
- γ) χρησιμοποίηση της προεσμίας για αναζήτηση λύσης που να αποφεύγει ή να μειώνει τον αριθμό των απολύσεων ή τουλάχιστον να ελαφρύνει τις κοινωνικές τους συνέπειες.

Ένα σημαντικό βήμα κατοχύρωσης βασικών δικαιωμάτων των εργαζομένων έγινε με τις συστάσεις του Συμβουλίου, τον Ιούλη του 1975, πάνω στις αρχές της "εβδομάδας των 40 ωρών" και της άδειας μετ'αποδοχών τεσσάρων εβδομάδων. Η ρύθμιση με συλλογικές συμβάσεις του θέματος αυτού προηγήθηκε πολλές φορές από τη νομοθετική ρύθμιση. Έτσι το 1960 η συμβατική εβδομαδιαία διάρκεια της εργασίας για τους βιομηχανικούς εργάτες είχε ήδη μειωθεί σε πολλές περιπτώσεις σε 45 ώρες ή και λιγότερο, ενώ η νομοθεσία όλων των κρατών-μελών, με εξαίρεση τη Γαλλία, προέβλεπε ακόμη μια κανονική διάρκεια 48 ωρών.

Το πόσο δύσκολο είναι να συμφωνήσουν όλα τα κράτη-μέλη σε τέτοια θέματα φαίνεται από το γεγονός, ότι η Συνθήκη της Ε.Ο.Κ στο άρθρο 120, ζητούσε την ισοδυναμία των καθεστώτων των αδειών μετ'αποδοχών στα κράτη-μέλη, αλλά χρειάστηκαν σχεδόν είκοσι χρόνια για να πάρει το Συμβούλιο ένα μέτρο εφαρμογής του σχετικού άρθρου και πάλι με τη μορφή σύστασης που δεν είναι υποχρεωτική για τα κράτη-μέλη.

Η εβδομάδα των 40 ωρών εφαρμόστηκε προοδευτικά στο σύνολο σχεδόν των εργατών της βιομηχανίας κατά τη διάρκεια της δεκαετίας του 1970. Στην αρχή της δεκαετίας του 1980 η διάρκεια της εργασίας μειώθηκε σε 40 ώρες τουλάχιστον σε ορισμένα κράτη-μέλη, κύρια στα Βέλγιο, και για ορισμένους κλάδους δραστηριότητας ή για ορισμένες κατηγορίες εργαζομένων, στην Ιταλία και το Η.Βασίλειο ενώ σήμερα η διάρκεια εργασίας

των 40 ωρών σε όλα τα κράτη-μέλη.

3. Εξίσωση των Κοινωνικών Δικαιωμάτων Ανδρών και Γυναικών

Η Συνθήκη της Ρώμης ήταν αυνήγηιστα συγκεκριμένη σ' ένα θέμα κοινωνικής πολιτικής, ίσως γιατί αυτό αφορούσε άμεσα τους όρους του ανταγωνισμού μεταξύ των κρατών-μελών. Το πολύ

γνωστό, από τα φεμινιστικά κινήματα, άρθρο 119 της Συνθήκης ζητούσε την εξίσωση των αμοιβών των ανδρών και των γυναικών. Κι εδώ όμως η Συνθήκη έδινε μια εντολή στους κοινοτικούς θεσμούς χωρίς να τους δίνει και τα μέσα να τη φέρουν σε πέρας. Γι' αυτό η εξίσωση των δικαιωμάτων των ανδρών και των γυναικών χρειάστηκε να προβλεφεί μέσα στο Κοινωνικό Πρόγραμμα του 1974. Μ' αυτό σαν βάση η Ευρωπαϊκή Επιτροπή έκανε συγκεκριμένες προτάσεις για την πραγματοποίηση της αρχής της εξίσωσης όχι μόνο των αμοιβών, αλλά και των άλλων δικαιωμάτων των γυναικών με εκείνα των ανδρών.

Με τη νέα μεταρρύθμιση του Κοινωνικού Ταμείου το 1977, ιδιαίτερες προσπάθειες καταβλήθηκαν για τις άνεργες γυναίκες: Στο εξής το Κοινωνικό Ταμείο μπορεί να συμμετάχει στο κόστος εκπαίδευσης και επαγγελματικής επαναπροσαρμογής των γυναικών πάνω των 25 ετών. Το ίδιο ισχύει επίσης για τις γυναίκες χωρίς επαγγελματική ειδικευση ή με ανεπαρκή επαγγελματική ειδικευση, που δεν έχουν πια απασχόληση, ή που θέλουν να ασκήσουν επαγγελματική δραστηριότητα για πρώτη φορά ή μετά από μεγάλη διακοπή.

Η Κοινότητα έδειξε έντονο ενδιαφέρον, κατά τη διάρκεια της περιόδου αυτής, για τη βελτίωση των όρων διαβίωσης και εργασίας των γυναικών στο πλαίσιο της ιδιαίτερης μέριμνής της για τα προβλήματα των λιγότερο ευνοημένων κατηγοριών.

Για την πλήρη εξασφάλιση της εφαρμογής του άρθρου 119 της Ε.Ο.Κ. για την ισότητα της αμοιβής μεταξύ εργαζομένων ανδρών και γυναικών και για να δοθούν στις γυναίκες, που βρίσκονταν ακόμη σε μειονεκτική θέση, τα μέσα των αναγκαίων προσφυγών για να διεκδικούν τα δικαιώματά τους το Συμβούλιο θέσπισε στις 10 Φεβρουάριου του 1975 Οδηγία, την υπ' αριθμόν 117, για την προσέγγιση των νομοθεσιών των κρατών-μελών που αφορούν την εφαρμογή της αρχής της ισότητας αμοιβών μεταξύ εργαζομένων ανδρών και γυναικών.

Σύμφωνα με αυτήν, τα κράτη-μέλη, έπρεπε να καταργήσουν, μέσα σε ένα χρόνο, όλες τις νομοθετικές, κανονιστικές και διοικητικές διατάξεις που ήταν συμβίβαστες με την αρχή της ισότητας των αμοιβών, να πάρουν τα αναγκαία μέτρα για την τήρηση της αρχής αυτής στις συλλογικές και ατομικές συμβάσεις εργασίας και να ανεργήσουν με τέτοιο τρόπο, έτσι ώστε κάθε εργαζόμενος να μπορεί να διεκδικεί τα δικαιώματά του δικαστικά

σε περίπτωση μη εφαρμογής της αρχής της ισότητας, χωρίς φόβο απόλυσης. Το Φλεβάρη του 1976 εκδόθηκε κι άλλη Οδηγία, η υπ' αριθμόν 207, για την εφαρμογή της αρχής της ίσης μεταχείρισης μεταξύ ανδρών και γυναικών, όσον αφορά την είσοδο στην εργασία, την επαγγελματική κατάρτιση και τους όρους εργασίας. Σύμφωνα με την Οδηγία αυτή τα κράτη-μέλη είναι υποχρεωμένα να καταργήσουν μέσα σε 30 μήνες όλες τις νομοθετικές και συμβατικές διατάξεις που καθιστούν μειονεκτική τη θέση των γυναικών στην εργασία.

Από το 1978, αναίγεται το άρθρο 4 της απόφασης της 1ης Φλεβάρη 1971 του Κοινωνικού Τομέου ειδικά για την επαγγελματική εκπαίδευση των γυναικών, πράγμα που σημαίνει ότι οι δραστηριότητες που την αφορούν θα ενισχύονται σπουδαιότε στην Κοινότητα και αν γίνονται, ενώ μέχρι τότε, αυτό ίσχυε για τις κατεστρατημένες ή άλλες προβληματικές περιοχές της Κοινότητας.

Το 1979 εκδόθηκε μια 3η Οδηγία για την προοδευτική εφαρμογή της αρχής της ίσης μεταχείρισης μεταξύ ανδρών και γυναικών στον τομέα της κοινωνικής ασφάλισης. Σύμφωνα με αυτήν, προβλεπόταν εξαιρετική προεξομολογία έξι χρόνων για την μετατροπή της σε γενικό δίκτυο λόγω των συναφών δυσχερειών με το θέμα. Απέβλεπε κύρια, στο να εξασφαλίσει, ότι κανείς δεν θα γίνεται αντικείμενο διάκρισης λόγω του φύλου του και κύρια λόγω της οικογενειακής του κατάστασης. Μέχρι το 1981 όμως τα κράτη-μέλη, δεν είχαν πλήρως εναρμονιστεί με τις παραπάνω Οδηγίες (παρά τις προεξομολογίες), με αποτέλεσμα η Επιτροπή να κινήσει την διαδικασία του άρθρου 169 της συνθήκης της Ε.Ο.Κ. εναντίον ορισμένων κρατών-μελών.

Το Μάη του 1980, η Επιτροπή συγκόλεσε στο Manchester ευρωπαϊκή συνδιάσκεψη των αρχών των κρατών-μελών που ασχολούνται με την εφαρμογή της αρχής της ισότητας στην εργασία μεταξύ ανδρών και γυναικών.

4. Βελτίωση των Συνθηκών Εργασίας

Η Υψηλή Αρχή, με βάση τη Συνθήκη της Ε.Κ.Α.Χ που της έδινε αρμοδιότητες, ήταν πολύ δραστήρια στα θέματα υγιεινής και ιατρικής της εργασίας καθώς και της βελτίωσης της ασφάλειας μέσα στα ανθερακωχεία και καλυβουργεία. Ιδιαίτερη πρόνοια πάρθηκε στον τομέα της προστασίας των εργαζομένων από εργατικά ατυχήματα. Το 1957 ιδρύθηκε ένα μόνιμο όργανο για την ασφάλεια και την υγιεινή στα ορυχεία γαιάνερακα, του οποίου η εντατική δραστηριότητα βοήθησε στο να περιοριστούν με επιτυχία οι κίνδυνοι σε αυτά, ενώ το 1965 προστέθηκε και μια γενική επιτροπή ασφαλείας η οποία προχώρησε σε εκτεταμένες εργασίες έρευνας για προβλήματα ασφαλείας στη βιομηχανία αυτή.

Ιδιαίτερη δραστηριότητα είχε η Επιτροπή για υγειονομική

προστασία στο πλαίσιο της Ε.Κ.Α.Ε. Αυτή συνίσταται στη θέσπιση ομοιόμορφων βασικών κανόνων που εξασφαλίζουν σε όλους τους κατοίκους των κρατών-μελών την ίδια προστασία κατά της ιοντίζουσας ακτινοβολίας. Χάρη στις εξουσίες που της παρέχουν τα άρθρα 2, 30 και 39 της Συνθήκης της Ευρωπαϊκής Κοινότητας Ατομικής Ενέργειας, η Επιτροπή έχει θέσει σε εφαρμογή εδώ και 20 χρόνια μια κοινή πολιτική υγιεινής ως προς τις ραδιοακτινοβολίες. Η πολιτική αυτή περιλαμβάνει κοινοτικούς κανονισμούς, επίβλεψη για τον σεβασμό τους και προγράμματα ερευνών ως προς την προστασία των εργαζομένων από τις ακτινοβολίες. Μια κατευθυντήρια οδηγία του Συμβουλίου της 1ης Ιούνη 1974, επωξάνει και βελτιώνει την πρακτική οργάνωση της προστασίας των εργαζομένων και του πληθυσμού κατά του κινδύνου από τις ραδιενεργές ακτινοβολίες.

Τις δραστηριότητες αυτές συνέχισε και η διάδοχος, Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων. Όσον αφορά την λήψη μέτρων για την ασφάλεια, υγιεινή και προστασία της υγείας στον τόπο της εργασίας, η Κοινότητα σε συνεργασία με τους εμπειρογνώμονες των κυβερνήσεων και των επαγγελματικών οργανώσεων των κρατών-μελών υιοθέτησε πρόγραμμα δράσης, στα πλαίσια του οποίου εκδόθηκαν ή πρότεινε να εκδοθούν οδηγίες με προστατευτικό για τους εργαζόμενους περιεχόμενα, όπως π.χ. σχέδιο Οδηγίας για την προστασία των εργαζομένων από κινδύνους που συνδέονται με την έκθεση σε χημικούς, φυσικούς και βιολογικούς παράγοντες κατά τη διάρκεια της εργασίας και η Οδηγία που αφορά τη σηματοδότηση ασφάλειας στον τόπο εργασίας η οποία καθορίζει ομοιόμορφα τα σήματα που χρησιμοποιούνται στις επιχειρήσεις για να επισημαίνουν ή να προλαβαίνουν τους κινδύνους ατυχημάτων.

Το 1976, η Επιτροπή αποφάσισε να ξεκινήσει ένα νέο πρόγραμμα ερευνών για την ασφάλεια στα ορυχεία. Το πρόγραμμα αυτό που το κόστος του έχει υπολογιστεί σε 7,5 εκατομμύρια λογιστικές μονάδες, θα επιδιώξει να προωθήσει τις γνώσεις σε θέματα σαν: την έκρηξη της σκόνης των ανερακορυχείων, τις πυρκαγιές των ορυχείων, τις τηλεπαραγγελίες, τις μεθόδους διάσωσης κ.λ.π.

Πρόοδοι έχουν γίνει και στον κλάδο των οδικών μεταφορών, που είναι ένας ιδιαίτερα ευπαθής κλάδος από την άποψη των συνθηκών εργασίας. Στις 30 Ιουλίου 1968, το Συμβούλιο υιοθέτησε έναν κανονισμό σχετικό με την ελάχιστη ηλικία των οδηγών, το διπλό πλήρωμα, τον περιορισμό του χρόνου οδήγησης σε 48 ώρες την εβδομάδα και 450 χιλιόμετρα την ημέρα, τον χρόνο ανάπαυσης και τα μέτρα ελέγχου στις επιχειρήσεις οδικών μεταφορών, ως προς το σεβασμό των κοινωνικών διατάξεων.

Γενικότερα, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή προσπαθεί να πετύχει μια κοινή πολιτική για την ασφάλεια, την υγιεινή και την προστασία των εργαζομένων στους χώρους εργασίας. Το Κοινωνικό Πρόγραμμα αναφέρει αυτά τα θέματα, καθώς και τη βελτίωση των μεθόδων εργασίας και κύρια την αποφυγή της εργασίας σε αλυσίδες παραγωγής. Οι επιστημονικές εκθέσεις και συστάσεις του Ευρωπαϊκού Ιδρύματος για τη βελτίωση των συνθηκών ζωής και εργασίας, που άρχισε να λειτουργεί το 1976 και που έχει μεταξύ των αποστολών του τη μελέτη βελτίωσης των συνθηκών εργασίας,

προετοιμάζουν τις προτάσεις της Επιτροπής πάνω σ'αυτά τα θέματα.

5. Βελτίωση των Συνθηκών Ζωής

Στα ανεπτυγμένα κράτη η φτώχεια μπορεί να θεωρηθεί σαν μια κοινωνική ασθένεια, τα αίτια της οποίας είναι οι κακές συνθήκες κατοικίας, το φτωχό κοινωνικό-πολιτιστικό περιβάλλον, η έλλειψη γενικής παιδείας και η έλλειψη επαγγελματικής εκπαίδευσης και εξειδίκευσης. Μ'αυτόν τον ορισμό, η φτώχεια, είναι ακόμη τόσο εξαπλωμένη στις χώρες της Ε.Ο.Κ., ώστε να μην μπορεί να γίνει σκέψη για μια σαφή πολιτική καταπολέμησή της. Γι'αυτό, το Κοινωνικό Πρόγραμμα της Κοινότητας δεν φιλοδοξεί να διορθώσει το κακό, αλλά να βοηθήσει στην λύση των αιτιών του.

Το Συμβούλιο των Υπουργών της Ε.Ο.Κ. μπήκε σε παρεόνο έδαφος τον Ιούλη του 1975, όταν διέθεσε μικρές πιστώσεις και ανέθεσε στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή ένα "πρόγραμμα σχεδίων-πιλότων και μελετών-πιλότων για την καταπολέμηση της φτώχειας". Με τα 5,4 εκατομμύρια λογιστικές μονάδες που της δόθηκαν για το 1975 και το 1976, η Επιτροπή χρηματοδοτεί 21 σχέδια-πιλότους και δύο υπερεθνικές μελέτες. Τα σχέδια-πιλότοι σκοπεύουν να δοκιμάσουν και να αναπτύξουν νέες μεθόδους συνδρομής των ατόμων που υποφέρουν ή κινδυνεύουν από τη φτώχεια. Τα σχέδια αυτά λέγονται "πιλότοι", γιατί ελπίζεται ότι θα οδηγήσουν τη μελλοντική δράση της Κοινότητας σ'αυτόν τον τομέα.

Σ'ένα από αυτά τα θέματα η Ευρωπαϊκή Επιτροπή έχει ήδη πείρα. Η Συνθήκη της Ε.Κ.Α.Χ. έδωσε τη δυνατότητα στην Υψηλή Αρχή και στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή, που την διαδέχτηκε, να έχει άμεσες δραστηριότητες στο θέμα της εργατικής κατοικίας. Κιναούμενη από την φροντίδα να βελτιώσει τις συνθήκες ζωής των εργατών άνερακα και κάλυβα αλλά και την επιθυμία να αυξήσει μ'αυτόν τον τρόπο την παραγωγικότητά τους, η Επιτροπή χρηματοδότησε από την αρχή των προγραμμάτων της, το 1955 μέχρι το 1976, κάπου 140.000 εργατικές κατοικίες κοντά στους τόπους εργασίας. Εκτός από αυτό, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή συμμετέχει στην σύλληψη αρχιτεκτονικών σχεδίων και την κατασκευή κατοικιών προσαρμοσμένων στις ανάγκες των αναπήρων.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7ο

Η ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΔΙΑΣΤΑΣΗ ΤΗΣ ΕΣΩΤΕΡΙΚΗΣ ΑΓΟΡΑΣ

=====

1. Εξέλιξη της Προστασίας των Κοινωνικών Δικαιωμάτων

Κατά τη διάρκεια της δεκαετίας του 1980, έγιναν σημαντικές προσπάθειες στα πλαίσια της κοινωνικής πολιτικής της Κοινότητας για τα θεμελιώδη κοινωνικά δικαιώματα των υπηκόων των κρατών-μελών, αλλά και εργαζομένων από τρίτες χώρες.

Έτσι μπήκε ένα πρόγραμμα δημιουργίας του κοινωνικού ευρωπαϊκού χώρου. Η Επιτροπή αποφάσισε την δημιουργία μιας "κοινωνικής βάσης" η οποία, στη διάρκεια των προσεχών χρόνων, οφείλει να υλοποιηθεί στην κοινοτική σκόλα. Κάνοντας αυτό, απαντάει στην επιταγή, την οποία της εμπιστεύτηκε με την Πράξη 1, να εισάγει τις μίνιμουμ προεγγραφές στο κοινοτικό επίπεδο.

Μέσα σ' αυτό το πλαίσιο της λειτουργίας της κοινωνικής διάστασης, μια ιδιαίτερη υπευθυνότητα, στηρίζεται όχι μόνο στους θεμελιώδεις νόμους της Κοινότητας, αλλά επίσης και στους κοινωνικούς εταίρους.

Το πρόγραμμα εργασίας που παρουσιάστηκε από την Επιτροπή στις 14/9/88 με τον τίτλο "Η κοινωνική διάσταση της εσωτερικής αγοράς", βασίζεται πάνω σε διάφορες σκέψεις (προσεκτικές εξετάσεις). Μεταξύ άλλων, στο θέμα των επιπέδων της διοίκησης, είναι δυνατόν να χαραχθεί μια διαχωριστική καθαρή γραμμή μεταξύ εθνικού και κοινοτικού επιπέδου. Μια τέτοια φιλοδοξία θα ήταν δογματική και άσκοπη. Από μια τέτοια θεώρηση, προκύπτει ότι δεν μπορεί να είναι παρά αμερόληπτος για την Επιτροπή και την Κοινότητα, να ενεργεί με τρόπο πραγματικό και ουστηματικό.

Η Επιτροπή έχει την πρόθεση να προσεγγίσει, τους διαφορετικούς τομείς του κοινωνικού προγράμματος, από το ένα μέρος, πάνω στη βάση του κοινοτικού δικαίου, και από το άλλο μέρος, αναγκάζοντας σε συνεργασία τους κοινωνικούς εταίρους, όπως το προβλέπει το άρθρο 118 Β της συμφωνίας της Ε.Ο.Κ., στο πλαίσιο της τακτοποίησης του κοινωνικού χώρου.

Στα διάφορα κράτη-μέλη, οι συνεχείς εργασίες ορίζονται από τη νομοθεσία και από τις συλλογικές συμβάσεις των κοινωνικών εταίρων. Η αναλογία νομοθετικών διατάξεων και των συλλογικών διατάξεων είναι ποικίλη από το ένα κράτος στο άλλο. Αυτή η κατάσταση εξηγείται από τους ιστορικούς συντελεστές, κοινωνιολογικούς και οικονομικούς και αυτές οι διαφορές δεν θα μπορούσαν να καταργηθούν από τη μια μέρα στην άλλη.

Έτσι, είναι σίγουρο ότι οι ερωτήσεις οι αναφερόμενες στις

συνθήκες εργασίας, στα δικαιώματα και στα συμφέροντα των εργαζομένων και στις επαγγελματικές σχέσεις, ότι η ισορροπία θα είναι πόρα πολύ δύσκολη, απ'ότι σε άλλες αντιθέσεις.

Υπολογίζοντας την υπευθυνότητα των κοινωνικών εταίρων στο γενικό επίπεδο και όλο και περισσότερο στο μέλλον, στο κοινοτικό επίπεδο, η Επιτροπή αναγγέλει, προς κόριν μιας συμπλήρωσης ανάμεσα σε μια κοινοτική πράξη με τους κοινοτικούς κανονισμούς και σε μια αυτόνομη πράξη των κοινωνικών εταίρων. Με πιο απλά λόγια για να διευθετηθεί το κοινωνικό έδαφος, η Κοινότητα θα έπρεπε να έχει καταφύγει σε δικαστικά όργανα σε όλη την επικράτεια για να μην προσβάλλει την λειτουργία των κοινωνικών εταίρων.

Από αυτή την προσέγγιση προκύπτει ένα πρόγραμμα: η τοποθέτηση μιας κοινωνικής βάσης.

Στον τομέα της προστασίας της υγείας και σ'αυτόν της ασφάλειας στον τόπο εργασίας είναι σίγουρότερο ότι θα διεξαχθεί σωστά η εργασία αυτή. Η αναδίπλωση της αστάθειας προσφέρει σίγουρα καλές προοπτικές.

Σε άλλους τομείς δράσης, η Επιτροπή και οι κυβερνήσεις συμφωνούν ότι δεν θα είναι δυνατόν να εναρμονιστούν από τη μια μέρα στην άλλη: είναι η περίπτωση π.χ. τα θέματα αποζημίωσης της ανεργίας, θέματα συνταξιοδότησης και θέματα παρακής ασφάλειας ασθενείας. Αυτή η δυσκολία εξηγείται από τις διαφορές στα συστήματα κοινωνικής πρόνοιας, στις διαφορές του επιπέδου ζωής και στις πολιτιστικές ιδιαιτερότητες. Οι 12 θα πρέπει κατά πρώτον να προσπαθήσουν, με μια ανταλλαγή εμπειριών να προσεγγίσουν τα διάφορα συστήματα.

Δεν είναι σ'όλους τους τομείς που θα πρέπει να εναρμονιστούν, να προσεγγίσουν οι γενικές διασέσεις. Επίσης η Επιτροπή θα έχει σαν εργασία, μέσα στον τομέα της κοινωνικής πολιτικής, να ευνοήσει τους πολιτικούς νεωτερισμούς και να σκεφτεί τις πιθανές προοπτικές ανάπτυξης.

Το παρόν πρόγραμμα, που ήρθε να συμπληρώσει τη "Λευκή Βίβλο", θα εμπλουτισθεί τώρα με άλλες προτάσεις της Επιτροπής.

2. Μέτρα Κοινωνικής Πολιτικής που αφορούν την Πραγματοποίηση της Εσωτερικής Αγοράς

Οι προτάσεις της Επιτροπής σε σχέση με την πραγματοποίηση της εσωτερικής αγοράς μπορούν να χωρισθούν σε τρεις ομάδες.

Είναι σημαντικό να μειωθούν οριστικά τα εμπόδια που αντιτίθενται ακόμα στην ελεύθερη κυκλοφορία και στην ελευθερία της ίδρυσης. Μ'αυτή την εκτίμηση, η Επιτροπή στηρίζεται στην δικαστική εφαρμογή του νόμου του Ευρωπαϊκού δικαστηρίου των

Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων. Οι περιορισμοί που υφίστανται ακόμα και αφορούν το δικαίωμα μετακίνησης και παραμονής μισθωτών εργαζομένων από το ένα κράτος στο άλλο, θα πρέπει να καταργηθούν.

α) Η ε λ ε ύ θ ε ρ η κ υ κ λ ο φ ο ρ ί α στο δημόσιο τομέα

Παρ'όλη την αληθοφάνεια, οι προτάσεις που επιτρέπουν την είσοδο των υπηκόων ενός κράτους-μέλους στις δημόσιες υπηρεσίες του άλλου κράτους, θα έπρεπε να γίνει αντικείμενο διαπραγματεύσεων των υπουργών του Συμβουλίου. Παρ'όλο που σε μερικά κράτη έχουν γίνει ήδη βήματα σ'αυτήν την κατεύθυνση, χρειάζεται ακόμη μεγάλη προσπάθεια. Η Κοινότητα, στηρίζεται επίσης στη Νομοθεσία σύμφωνα με το άρθρο 48 παρ.4 της συμφωνίας της Ε.Ο.Κ. Αυτό το άρθρο καθορίζει επακριβώς τις γενικές διαθέσεις οι οποίες αφορούν το δικαίωμα στην ελεύθερη διακίνηση δεν είναι εφαρμόσιμες στη δημόσια διοίκηση. Μπορούμε να συμπεράνουμε "stricto sensu" ότι οι εργαζόμενοι στη δημόσια διοίκηση πρέπει να έχουν την υπηκοότητα του κράτους που δουλεύουν.

Η Δικαιοσύνη όμως φεάνει στο συμπέρασμα ότι αυτή η εξαίρεση δεν μπορεί να εφαρμοσθεί στο δημόσιο τομέα μόνο εκεί που εξασκείται η δημόσια δύναμη. Η Κοινότητα βέβαια, θέλει να φθάσει στην κατάργηση της πρακτικής μερικών κρατών να κρατούν αυτές τις θέσεις μόνο για τους υπηκόους τους.

Μια πρακτική απελεύθερη στη στρατολογία θα πρέπει να εφαρμοσθεί στους δημόσιους οργανισμούς μεταφορών, στις υπηρεσίες διανομής γκαζιού και ηλεκτρισμού, στις τηλεπικοινωνίες, στους οργανισμούς ραδιοηλεκτρονικής, στα ναυπηγεία πλοίων και αεροσκαφών, στους σιδηρόδρομους. Αυτό το άνοιγμα θα έπρεπε να φθάσει στις υπηρεσίες δημόσιας υγείας, στα σχολεία, στα πανεπιστήμια, στην έρευνα. Περαιτέρω να επιτραπεί σε πολίτες Ευρωπαίους που έχουν σπουδές διδασκαλίας να μπορούν να εξασκούν το επάγγελμά τους σε άλλο κράτος-μέλος.

β) Ε ρ γ α ζ ό μ ε ν ο ι μ ε τ α ν ά σ τ ε ς & ά λ λ ο ι

Οι μισθωτοί, οι άνεργοι και οι προσυνταξιούχοι έχουν την αποθεματική εντύπωση ότι μόλις εγκατασταθούν σ'ένα άλλο κράτος-μέλος θα αντιμετωπίσουν μια άδεια νομοθεσία. Ισχυρίζονται ότι τα κεκτημένα δικαιώματα αμφισβητούνται. Κατά το ισχύον δικαίωμα του κοινοτικού, οι άνεργοι πρέπει να κατοικούν στη χώρα της τελευταίας τους εργασίας, τα δικαιώματα ανεργίας καταβάλλονται από το κράτος μη δυνάμενα να διαβιβασθούν στο εξωτερικό.

Αυτή η κατάσταση εκτιμά η Κοινότητα, πρέπει να αλλάξει. Όταν, λοιπόν είναι σε ανεργία ένας κάτοικος της Κοινότητας, διαβιβάζει (μεταφέρει) την κατοικία του σε ένα άλλο κράτος της Κοινότητας όπου νομίζει ότι θα έχει καλύτερη τύχη να βρει δουλειά, πρέπει να μπορεί να κρατάει τα κεκτημένα δικαιώματά του. Πρέπει να μπορεί να μεταφέρει τις κοινωνικές του παροχές στη νέα του παραμονή.

Οι μισθωτοί που κατοικούν σε ένα κράτος-μέλος, αλλά

εργάζονται σε ένα άλλο κράτος-μέλος, σε μερικά χιλιόμετρα από την κατοικία τους, μπορούν να βρεθούν από αυτά τα γεγονός, μειονεκτικοί στο πλάνο στην επιβολή των εσόδων τους.

Το 1979, η Κοινότητα υποστήριξε στο Συμβούλιο μια πρόταση που προέβλεπε, γι' αυτόν που είναι εργαζόμενος παρεμφερής, μια κατάθεση των εσόδων του στη βάση της νομοθεσίας της χώρας στην οποία κατοικεί.

γ) Π ρ ο γ ρ ά μ μ α τ α   υ π ο σ τ ή ρ ι ξ η ς

Αξίζει να σημειωθεί με την ευκαιρία, ότι τα προγράμματα που υπάρχουν ήδη και τα οποία αποβλέπουν να ενθαρρύνουν την ελεύθερη διακίνηση, όπως "Erasmus", "Commet" και "Jenesse pour l'Europe", συνιστούν όργανα σπουδαία για την πραγματοποίηση της εσωτερικής αγοράς. Περαιτέρω, η Κοινότητα προβλέπει ένα πρόγραμμα δράσης προοριζόμενο στην ανάπτυξη και βελτίωση διδασκαλίας ξένων γλωσσών στην Κοινότητα. Το Φλεβόρη του 1979, το Συμβούλιο υιοθέτησε το πρόγραμμα Lingua, του οποίου σκοπός είναι να βελτιωθεί η γνώση ξένων γλωσσών στους ενεργούς και στα άτομα σε επαγγελματική βάση.

δ) Σ ύ μ π τ ω σ η   (αντανάκλαση)   α π α σ χ ό λ η σ η ς

Η αντανάκλαση της πολιτικής εσωτερικής αγοράς πάνω στην απασχόληση γίνεται αντικείμενο ενός σταθερού ακόλουθου. Οι μελέτες επικεντρώνονται σ' ένα ουσιαστικό επίπεδο, μια ιδιαίτερη προσοχή πρέπει να δοθεί στους οικονομικούς τομείς οι οποίοι ήδη αντιμετωπίζουν προβλήματα λίγο ή πολύ σπουδαία.

3.   Πολιτικά και Κοινωνικά Μέτρα μέσα στο πλαίσιο της

Οικονομικής και Κοινωνικής Ενωσης

Η κοινωνική πολιτική διασέεται τρία όργανα, των οποίων μερικά έχουν ήδη παρουσιαστεί με λεπτομέρεια. Το πρόγραμμα τακτοποίησης του κοινωνικού χώρου της Κοινότητας δεν μεταβάλλεται μόνο στο σύνολο των νέων οργάνων και των μέτρων που δεν έχουν ποτέ παρεί. Η Κοινότητα θα χρησιμοποιήσει όργανα τα οποία έχει ήδη προικοδοτήσει στη διάρκεια των τριάντα χρόνων ύπαρξής της από τότε που ιδρύθηκε με τη Συνθήκη της Ρώμης.

α) Μ ε τ α τ ρ ο π ή   τ ω ν   δ ο μ ι κ ώ ν   β ά ε ρ ω ν

Ο διπλασιασμός των προϋπολογιστικών μέσων των τοπικών βόεων και των κοινωνικών βόεων, οριστικά υιοθετημένος το Φλεβόρη του 1988, στις Βρυξέλλες, συνίσταται από το αποφασιστικό στοιχείο της κοινωνικής πολιτικής της Κοινότητας. Τα δομικά βόερα έχουν σαν αντικείμενο τη βελτίωση της οικονομικής και κοινωνικής ένωσης, στην Κοινότητα. Η

προϊκοδότηση αυτών των βάρων όντας ασφαλισμένα για μια περίοδο πέντε χρόνων, η Επιτροπή και το Συμβούλιο των υπουργών σταμάτησαν τις ειδικές διαθέσεις που αφορούν την λειτουργία τους. Και οι δύο θέλουν να βελτιώνουν συνεχώς τη συνεργασία ανάμεσα στα βάρια.

β) Πολιτική ανάπτυξης

Προωθώντας την ανταλλαγή πληροφοριών και εμπειριών, η Επιτροπή συμβάλλει στην βελτίωση του επιπέδου ανάπτυξης στην Κοινότητα. Ο ομαδικός στόχος και ο πιο σπουδαίος, από αυτήν την άποψη, είναι να βοηθηθούν οι νέοι οι οποίοι δυσκολεύονται να μπουν στη ζωή. Από αυτή τη βάση, η Επιτροπή προτείνει να ιδρυθεί, στο κοινοτικό επίπεδο, ένα δικαίωμα άδειας ανάπτυξης για να δώσει έτσι σ'όλους τους μισωτούς την δυνατότητα να βελτιώσουν τις επαγγελματικές τους ικανότητες.

Ένα πρόγραμμα δράσης έχει προβλεφεί σ' αυτόν τον τομέα ανάπτυξης ενηλίκων. Αυτό το πρόγραμμα απευθύνεται ιδιαίτερα στους μισωτούς των μικρομεσαίων επιχειρήσεων. Μία ανάλογη πρωτοβουλία προβλέπεται και για τους νέους, για να διευκολυνθούν στην είσοδό τους στην ενεργητική ζωή. Σε συνέχεια της πρότασης του Συμβουλίου την 1η Δεκέμβρη 1987, η Επιτροπή προτείνει ένα ευρωπαϊκό δίκτυο πρωτοβουλιών ανάπτυξης. Το βασικό είναι να μπουν σε κίνηση μέτρα επαγγελματικής ανάπτυξης τα οποία αείλουν να προσφέρονται σε όλες τις χώρες της Κοινότητας με σκοπό να διευκολύνουν τους νέους στο να επιχειρούν.

Το 1983, το Eurotesnet, αποβλέπει στην ανάπτυξη την επαγγελματική στον τομέα των νέων τεχνολογιών. Στην αρχή πρόκειται για γνωριμία με τα νέα τεχνολογικά επιτεύγματα και αργότερα για την αφομοίωση αυτών.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 8ο

ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ ΚΑΙ

Η " ΧΑΡΤΑ " ΤΩΝ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ

Όπως με την Σύμβαση της Ρώμης υλοποιήθηκαν οι διατάξεις της Οικουμενικής Διακήρυξης οι σχετικές με την προστασία των ατομικών δικαιωμάτων, έτσι και με μια άλλη διεθνή (ευρωπαϊκή) πράξη υλοποιήθηκαν οι διατάξεις που αναφέρονται στα κοινωνικά δικαιώματα. Αυτή η Πράξη είναι η Κοινωνική Χάρτα της Ευρώπης που ψηφίστηκε από το Συμβούλιο της Ευρώπης στο Τουρίνο το 1961 και άρχισε να ισχύει από το 1965.

Η Κοινωνική Χάρτα της Ευρώπης περιλαμβάνει 19 ομάδες κοινωνικών δικαιωμάτων, από τις οποίες οι επτά χαρακτηρίστηκαν σαν εμελιώδεις. Από τις ομάδες αυτές η χώρα που προσχωρεί στην Χάρτα πρέπει να επιλέξει πέντε, από τις υπόλοιπες 12 ομάδες ορισμένες διατάξεις. Κάθε κράτος που επικυρώνει την Χάρτα έχει υποχρέωση να υποβάλλει κάθε χρόνο μια έκθεση για τον τρόπο εφαρμογής των ομάδων και των διατάξεων που επέλεξε. Οι εκθέσεις αυτές, ύστερα από ορισμένη διαδικασία, καταλήγουν στο Συμβούλιο των Υπουργών, το οποίο, αν διαπιστώσει παραβάσεις, προβαίνει σε συστάσεις και ανδεχομένως διατάσσει σχετική έρευνα. Η Ελλάδα επικύρωσε την Κοινωνική Χάρτα με τον Νόμο 1426/1984, δηλαδή 23 χρόνια μετά την ψήφισή του.

Επειδή από την εποχή της ψήφισής της Χάρτας σημειώθηκαν σημαντικές εξελίξεις στον κοινωνικό τομέα, εσωρήθηκε απαραίτητο να γίνουν τροποποιήσεις στο αρχικό κείμενο. Η Επιτροπή που συστάθηκε για το σκοπό αυτό ετοίμασε ένα σχέδιο πρόσθετου πρωτοκόλλου, το οποίο περιλαμβάνει νέες διατάξεις. Αυτές οι διατάξεις αναφέρονται στην ισοτιμία των ευκαιριών και την ισοτιμία μεταχείρισης στην απασχόληση (ανδρών και γυναικών) στην συμμετοχή των εργαζομένων για τον καθορισμό και την βελτίωση των όρων εργασίας, στην συμπλήρωση της γενικότερης κοινωνικής προστασίας και στο δικαίωμα ενημέρωσης των εργαζομένων.

Εκτός από τα κοινωνικά δικαιώματα που αναγράφονται στην Κοινωνική Χάρτα της Ευρώπης, το Συμβούλιο της Ευρώπης ασχολείται και με πολλά άλλα κοινωνικά θέματα, όπως είναι τα δημογραφικά, στα οποία περιλαμβάνονται τα σχετικά με την μετανάστευση και τους πρόσφυγες, τα προβλήματα του περιβάλλοντος, των εσωπνιτών και των διαφόρων κοινωνικών πληγών (νορκατικά κ.ά.), η προστασία της μητρότητας, των παιδιών και των ηλικιωμένων, καθώς και τα εγκληματολογικά θέματα. Αξίζει ιδιαίτερα να αναφέρουμε την σύμβαση για την καταπολέμηση των βασανιστηρίων που ψηφίστηκε στα πλαίσια του Συμβουλίου της Ευρώπης.

Σε μια περίοδο, όμως, που τα πάντα αλλάζουν στον Ευρωπαϊκό χώρο, το βασικό εκείνο θέμα που προσδίδει το χαρακτήρα μιας γνήσιας πολιτικής συζήτησης για το μέλλον της Ευρωπαϊκής Κοινότητας είναι αυτό της "χάρτας" για τα θεμελιώδη κοινωνικά δικαιώματα και στην περιοχή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων.

Η ιδέα της "χάρτας" στην περιοχή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων ξεκίνησε κύρια σαν πολιτική πρωτοβουλία των σοσιαλιστικών κομμάτων της Κοινότητας στα πλαίσια του προβληματισμού αλλά και κάτω από την πάλη των εργαζομένων των χωρών μελών της Κοινότητας για τις προεκτάσεις τη σημασία και τις συνέπειες της Ενιαίας Εσωτερικής Αγοράς.

Η προεποχή της ήταν ο κύριος στόχος της Ελληνικής προεδρίας το β' εξάμηνο του 1988 και αργότερα της Γαλλικής προεδρίας κατά το β' εξάμηνο του 1989. Κατ'αρχήν συντάχθηκε από μια ομάδα την οποία αποτελούσαν υψηλοί τεχνοκράτες και πολιτικοί και μετά από συζήτηση στο Συμβούλιο Υπουργών Κοινωνικών Υποθέσεων, ένα σχέδιο το οποίο προωθήθηκε στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο τον Δεκέμβριο του 1989, το οποίο και εγκρίθηκε σαν χάρτα των Κοινωνικών Δικαιωμάτων.

Η "χάρτα" λοιπόν είναι μια διακήρυξη επίσημη και πανευρωπαϊκή σε επίπεδο αρχηγών κυβερνήσεων. Συνεπώς πρόκειται για ένα κείμενο με πολιτική σημασία, αλλά χωρίς άμεσες νομικές συνέπειες. Ωστόσο το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο δεσμεύεται επίσημα, ότι η Κοινότητα θα λάβει όλα τα μέτρα που χρειάζονται για να μπει σε εφαρμογή η χάρτα των Κοινωνικών Δικαιωμάτων.

Σκοπός της είναι η σύγκλιση των κρατών-μελών της Ε.Ο.Κ. στον κοινωνικό τομέα. Πρόκειται για την κοινωνική διάσταση της Ευρωπαϊκής ενοποίησης και αποτελεί το αντίβαρα της κοινωνικής πλευράς έναντι της οικονομικής.

Στόχος της χάρτας είναι να αναγνωρίσει και να διασφαλίσει σε κοινοτικό επίπεδο μια δέσμη δικαιωμάτων που αφορούν κατά κύριο λόγο τους εργαζόμενους, όπως η κατοχύρωση της ελεύθερης διακίνησης των εργαζομένων μέσα στην Κοινότητα, με όλα τα δικαιώματα που πρέπει να τους παρακολουθούν στη μετακίνησή τους, με την ίση μεταχείριση που θα πρέπει να τους εξασφαλίζει η χώρα υποδοχής, η εξασφάλιση και ενίσχυση της ισότητας των δύο φύλων, το θέμα των συνθηκών εργασίας, η κοινωνική προστασία, το δικαίωμα του συνεταξιοζεύσεαι, η επαγγελματική κατάρτιση, η συμμετοχή των εργαζομένων σε επιχειρήσεις, λήψη μέτρων για τις μερφές εργασίας, τη μερική απασχόληση, την νυχτερινή εργασία, την εργασία σε βάρδιες, τις υπεργολαβίες κ.λ.π.

Όλα αυτά τα κοινωνικά μέτρα αλλά και το συνολικό πλέγμα προστασίας είναι σημαντικά και με τη "χάρτα" αυτή των Κοινωνικών Δικαιωμάτων γίνεται ένα ακόμα βήμα προς τα μπρος, προς όφελος των εργαζομένων, για την κατοχύρωση κάποιων δικαιωμάτων τους μπροστά στις συνέπειες από την πορεία προς την ενιαία εσωτερική αγορά το "1992".

Το περιεχόμενο της Ευρωπαϊκής Χάρτας της αναφέρεται στα ίδια περίπου θέματα και κατά συνέπεια υφίσταται επικάλυψη με

το περιεχόμενο του Κοινωνικού Χάρτη του Συμβουλίου της Ευρώπης.

Διατυπώθηκε η άποψη της κατανομής των θεμάτων κοινωνικής προστασίας, ώστε να αποφευχθεί η επικάλυψη που υπάρχει. Υποστηρίχθηκε ειδικότερα, ότι τα κύρια κοινωνικά προβλήματα είναι σκόπιμο να ανατεθούν στην Ε.Ο.Κ., δεδομένου ότι οι αποφάσεις των εθνικών της αναγκών έχουν μεγαλύτερη αποτελεσματικότητα (επιβάλλονται στα κράτη-μέλη).

Πρόγματι, ότι αποφασίζεται στην Ε.Ο.Κ., εφαρμόζεται στα μέλη της χωρίς κομμά εσωτερική νομοθετική διαδικασία. Τα άλλα θέματα θα μπορούσαν να παραμείνουν στην αρμοδιότητα του Συμβουλίου της Ευρώπης.

Μολονότι το επιχείρημα αυτό είναι ισχυρό, επικρατεί η άποψη της μη κατανομής των αρμοδιοτήτων. Οι δύο οργανώσεις δηλαδή είναι σκόπιμο να ασχολούνται με τα ίδια θέματα. Σαν δικαιολογία της ανοχής της επικάλυψης προβάλλονται τα εξής: α) Η αντιμετώπιση των προβλημάτων στα πλαίσια του Συμβουλίου της Ευρώπης είναι μάλλον ελαστική. Τα θέματα που το ασχολούν μπορούν να συζητούνται ανετότερα χωρίς προοπτική άμεσης νομοθετικής ρύθμισης. Έτσι, είναι δυνατόν να προωθηθούν προπαρασκευαστικά και αφού ωριμάσουν, να γίνουν αντικείμενο νομοθετήματος. Στα εθνικά όργανα της Ε.Ο.Κ., αντίθετα, η διαδικασία είναι πλέον τυπική και προχωρεί με στόχο την ρυθμιστική επέμβαση. β) Στην Ε.Ο.Κ., μπορούν να συμμετέχουν τα ευρωπαϊκά κράτη που διατηρούν πλήρη και ακέραια την εξωτερική τους κυριαρχία. Τα λεγόμενα ουδέτερα κράτη αμφισβητείται αν είναι δυνατόν να γίνουν μέλη της Ε.Ο.Κ., η οποία ασχολείται και με θέματα εξωτερικής πολιτικής. Γι' αυτό οι ουδέτερες χώρες της Ευρώπης - Αυστρία, Ελβετία, Σουηδία και Φινλανδία - ενώ είναι μέλη του Συμβουλίου της Ευρώπης, δεν είναι μέλη της Ε.Ο.Κ.

Η Παναευρώπη, σαν καλαρή πολιτική ενοποίησης, είναι ασφαλώς σκόπιμο να προηγηθεί - με την μορφή της σύμπροξης στο Συμβούλιο της Ευρώπης - μέχρις ότου ωριμάσουν οι συνθήκες για τη συνεκτική πολιτική ένωση, που είναι ο τελικός στόχος των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων.

Όπως αναφέρθηκε η Χάρτα των Κοινωνικών Δικαιωμάτων αποτέλεσε πρωτοβουλία κύρια των σοσιαλιστικών κομμάτων της Κοινότητας και βέβαια κάτω από την πίεση των εργαζομένων της Κοινότητας για αντιστάθμισμα απέναντι στις συνέπειες από την Ενιαία Εσωτερική Αγορά.

Παρ' όλα αυτά όμως είχαν υποστηρίξει τη χάρτα και συντηρητικά κόμματα όπως το Χριστιανοδημοκρατικό κόμμα του Χέλμουτ Κολ στη Δυτική Γερμανία και το κόμμα της Νέας Δημοκρατίας στην Ελλάδα. Αυτό όμως δεν σημαίνει ότι δεν υπήρξαν αντιδράσεις και μάλιστα έντονες απέναντι στη χάρτα.

Εξαιτίας των αντιδράσεων αυτών κατ' αρχήν καυστέρησαν περίπου δύο χρόνια ώστε να διαμορφωθούν τα σχέδια και οι προτάσεις για την "Κοινωνική χάρτα" και τέλος να κινδυνεύει να μην περάσει καθόλου, γιατί δεν βόλευε τους σκοπούς και τα

σχέδια της κ.Θάτσερ, πρωθυπουργού της Μεγάλης Βρετανίας, από την οποία προερχόταν και η κύρια αντίδραση σε επίπεδο αρχηγών κρατών της Κοινότητας κι αυτό γιατί είναι ο κύριος εκφραστής στην Ευρώπη της πλήρους φιλελευθεροποίησης της αγοράς όπου τα προϊόντα θα κυκλοφορούν ελεύθερα, οι επιχειρήσεις θα λειτουργούν ελεύθερα και τα στοιχειώδη δικαιώματα των εργαζομένων θα εξαρτώνται από την ισορροπία της αγοράς.

Αντιδράσεις υπήρξαν και από τις εργαδοτικές οργανώσεις οι οποίες εκφράζουν τις αντιρρήσεις τους σε πτυχές της "χάρτας" και κύρια για την συμμετοχή των εργαζομένων στην δομή των επιχειρήσεων και υποστηρίζουν όπως η UNICE (Συνμορφωνδία Βιομηχανικών Οργανώσεων), στην υιοθέτηση της χάρτας κάτω από ορισμένες προϋποθέσεις όπως ο μη δεσμευτικός χαρακτήρας του.

Μέσα στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, έντονες υπήρξαν οι αντιδράσεις και από αριστερά κόμματα τα οποία χαρακτήρισαν τη "χάρτα" σαν ένα ακόμα ευχολόγιο που δεν αγγίζει ουσιαστικά τα ζητήματα των εργαζομένων, παρουσιάζει ανεπάρκειες στο περιεχόμενό του και στους μηχανισμούς εφαρμογής του σε κοινοτικό επίπεδο και κινδυνεύει να απειλήσει σοβαρά τα κοινωνικά δικαιώματα που ισχύουν σε ορισμένα κράτη-μέλη. Επικρίθηκε έντονα ακόμα, γιατί στο τελικό κείμενο που εγκρίθηκε από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο Κορυφής δεν γίνεται καμία αναφορά στο δικαίωμα στην εργασία με στόχο την υλοποίηση της πλήρους απασχόλησης, για τη σταδιακή μείωση του χρόνου εργασίας, για την εγγύηση των κοινωνικών δικαιωμάτων για όλους τους εργαζόμενους συμπεριλαμβανομένων και εκείνων που προέρχονται από τρίτες χώρες, για τη ρύθμιση της νυχτερινής εργασίας για τις γυναίκες και για την απαγόρευση πρόσληψης γυναικείου εργατικού δυναμικού για όλες τις επικίνδυνες, ανευγυεινές ή κουραστικές εργασίες και ακόμα ότι δεν γίνεται καμία αναφορά στην υποχρέωση βελτίωσης των συνθηκών διαβίωσης και εργασίας των μισθωτών μέσω της εναρμόνισής τους στην πρόοδο.

Αντιδράσεις τέλος, υπήρξαν και από την πλευρά των εργατικών ενώσεων οι οποίες υποστηρίζουν κατ'αρχήν τη "χάρτα" και την ύπαρξη "χάρτας" που θα προστατεύει τα θεμελιώδη κοινωνικά δικαιώματα. Επικρίνουν όμως το συγκεκριμένο κείμενο σαν ανεπαρκές που δεν αγγίζει τα προβλήματά τους, τα χαρακτηρίζουν σαν συντηρητικό σε μια σειρά από ρυθμίσεις και ότι κινδυνεύουν κάποιες κατακτήσεις τους να κάνουν προτάσεις για τη βελτίωσή του.

ΕΠΙΛΟΓΟΣ

ΕΚΤΙΜΗΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΤΗΣ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑΣ

---

1. Συμπεράσματα

Ο απολογισμός της κοινωνικής πολιτικής της Κοινότητας είναι ενδιαφέρον και θα πρέπει να ξεκινήσει από μια αναφορά στις κοινωνικές διατάξεις των τριών Συνθηκών για τις Ευρωπαϊκές Κοινότητες, διατάξεις που εξετάστηκαν στα διάφορα τμήματα αυτού του κεφαλαίου.

Οι κοινωνικές διατάξεις της Συνθήκης της Ευρωπαϊκής Κοινότητας Άνθρακα και Χάλυβα περιορίζονται μόνο στους εργατάες αυτών των κλάδων, αλλά δίνουν στο εκτελεστικό όργανο αυτής της Κοινότητας σημαντικές εξουσίες ως προς τον έλεγχο των αμοιβών των εργαζομένων, την επαγγελματική επανεκπαίδευση και χρηματική ενίσχυσή τους σε περίπτωση που μένουν χωρίς δουλειά και ακόμη και το κτίσιμο κατοικιών γι'αυτούς.

Οι κοινωνικές διατάξεις της Συνθήκης της Ευρωπαϊκής Κοινότητας Ατομικής Ενέργειας, (ΕΥΡΑΤΟΜ), περιορίζονται σχεδόν αποκλειστικά στην προστασία από τις ραδιοακτινοβολίες, αλλά δίνουν σημαντικές εξουσίες στην Επιτροπή και της έχουν επιτρέψει να πετύχει μια υποδειγματική πολιτική σ'αυτό το θέμα.

Αντίθετα, οι κοινωνικές διατάξεις της Συνθήκης της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας είναι πιο ευρείες, αλλά λιγότερο ακριβείς και υποχρεωτικές για τα κράτη-μέλη. Οι συντάκτες αυτής της Συνθήκης αναγνώριζαν μεν την ανάγκη μια κοινωνικής πολιτικής για την Κοινότητα, αλλά φοβούνταν ότι τα προβλήματα θα ήταν πολύ περίπλοκα για να μπορέσουν να προβλεψούν μέσα σε μια συνθήκη για την κοινή αγορά και βασίζονταν στην αυτόματη εξέλιξη που θα προερχόταν από τη διαδικασία της οικονομικής ολοκλήρωσης και το πλαίσιο των κοινωνικών διατάξεων των κρατών-μελών.

Ότι είχε ανατεθεί στα εκτελεστικά όργανα από τις Συνθήκες έγινε η αναπροσαρμογή των εργατών άνθρακα και χάλυβα σε νέες εργασίες, η επαγγελματική εκπαίδευση πολλών εκατομμυρίων εργαζομένων μέσα στην Κοινότητα, η πραγματοποίηση ενός σημαντικού προγράμματος εργατικών κατοικιών για τους εργατάες άνθρακα και χάλυβα, η προστασία των εργαζομένων σε πυρηνικούς σταθμούς από τη ραδιενέργεια και πάνω απ'όλα η ελεύθερη διακίνηση, που διευρυνε τους επαγγελματικούς ορίζοντες των εργαζομένων.

Παρ'όλο που η κατάσταση δεν ανταποκρίνεται πλήρως, ακόμα, στις ανάγκες, οι μετανάστες που προέρχονται από τα κράτη-μέλη

απόκτησαν, χάρις στην κοινοτική νομοθεσία που υιοθετήθηκε ειδικά γι' αυτούς, ίση μεταχείριση ως προς την απασχόληση, την κοινωνική ασφάλιση, τους όρους εργασίας και ζωής συμπεριλαμβανομένης και της επαγγελματικής εκπαίδευσης των ίδιων και της μόρφωσης των παιδιών τους. Η διαφορά, όμως, είναι έντονη ανάμεσα στην κατάσταση των μεταναστών από χώρες-μέλη και εκείνων από τρίτες χώρες, οι οποίοι εξαρτώνται από διμερείς συμβάσεις και αναχρονιστικές νομοθεσίες. Εκεί που η κατάσταση των μεταναστών από κράτη-μέλη και των μεταναστών από τρίτες χώρες μοιάζει, είναι στη δυσκολία εξάσκησης των πολιτικών τους δικαιωμάτων, πρόβλημα για το οποίο δεν είναι δύσκολο να βρεθεί λύση αν υπάρχει πολιτική θέληση.

Εξ' άλλου, ο αυτοματισμός στον οποίο βασιζόταν η Συνθήκη της Ρώμης για την πραγματοποίηση μεγάλου μέρους της κοινωνικής πολιτικής, έδωσε ασφαλώς θετικά αποτελέσματα. Πρόγματι η οικονομική ολοκλήρωση έδωσε μια ώθηση στην οικονομική ανάπτυξη κι αυτή με τη σειρά της ανέβασε το βιοτικό επίπεδο και έλυσε πολλά κοινωνικά προβλήματα. Από το 1960 μέχρι το 1975, το πραγματικό εισόδημα των εργαζομένων αυξανόταν κατά μέσο όρο κατά 5% το χρόνο, τα κοινωνικά δικαιώματα αυξήθηκαν και επεκτάθηκαν σε όλους τους εργαζομένους, οι συνθήκες εργασίας καλυπτόμενες και οι συνδικαλιστικές οργανώσεις άρχισαν να συμμετέχουν στις λήψεις των αποφάσεων τόσο στο εθνικό όσο και στο κοινοτικό επίπεδο.

Αξίζει να τονιστεί ότι η οικονομική ολοκλήρωση στην Ευρώπη δεν προκάλεσε σοβαρά κοινωνικά προβλήματα, όπως θα ήταν δυνατό να προκαλέσει με την αύξηση του ανταγωνισμού, τις οικονομικές ανακατατάξεις και αναδιανομές τις οποίες επέβαλλε, γιατί προσέχτηκαν από την αρχή και όλο και περισσότερο οι κοινωνικές όψεις των αλλαγών που χρειαζόνταν. Δεν πρέπει να ξεχνάμε ότι πολλά εκατομμύρια ανθρώπων εγκατέλειψαν σ' αυτή την περίοδο τη γεωργία και κλάδους σε παρακμή όπως των ανερακορυχείων. Πολλά από αυτά τα εκατομμύρια μπόρεσαν, μετά από κατάλληλη επανεκπαίδευση με ενίσχυση της Κοινότητας, να επανασκαληθούν σε άλλους κλάδους που αντίζετα, βρίσκονταν σε ανάπτυξη. Ακόμη και αυτοί, που συνήθως λόγω ηλικίας δεν μπόρεσαν να βρουν νέα εργασία, είχαν μια κοινωνική περίεσληψη. Επίσης τα εκατομμύρια των μεταναστών μέσα στην Κοινότητα αφομοιώθηκαν χωρίς ψυχολογικές και βίαιες συγκρούσεις με τον γτόπιο πληθυσμό. Τέλος, με την εμφάνιση εκτεταμένης ανεργίας, το 1975, κανένα ευρωπαϊκό κράτος δεν σκέφτηκε να κλείσει τα σύνορά του στα προϊόντα των άλλων κρατών για να απασχολήσει έτσι τους δικούς του άνεργους και να μεταθέσει την ανεργία στους γείτονές του.

Ο αυτοματισμός της Συνθήκης της Ρώμης, δουλεύει και κατά άλλο τρόπο. Όσο οι οικονομίες των κρατών-μελών πλησιάζουν μεταξύ τους, τόσο τα προβλήματα γίνονται πιο κοινά, τόσο περισσότερα κοινά συμφέροντα δημιουργούνται και τόσο οι λύσεις που δίνονται από τις διάφορες κυβερνήσεις πλησιάζουν αυτόματα μεταξύ τους. Τα κοινωνικά φαινόμενα στην Ευρώπη γίνονται πιο παράλληλα. Παντού παρατηρεί κανείς ένα κομμλό ρυεμό αύξησης του πληθυσμού, επέκταση του χρόνου υποχρεωτικής παιδείας και επαγγελματικής εκπαίδευσης, μείωση του χρόνου εργασίας και απασχόληση του εργατικού δυναμικού από τον πρωτογενή τομέα της οικονομίας.

Σ' αυτόν τον παραλληλισμό των κοινωνικών φαινομένων και την εξομείωση των λύσεων των κοινωνικών προβλημάτων, μεγάλο ρόλο παίζουν οι οργανώσεις των εργαζομένων. Αυτές ασκούν μια εξισωτική επίδραση στις κοινωνικές πολιτικές των κρατών-μελών με τον εξής τρόπο: οι κοινωνικές διεκδικήσεις των μεν, ως προς την πολιτική μισθών, την κοινωνική ασφάλιση, τα κοινωνικά επιδόματα, τον χρόνο εργασίας κ.λ.π., βασίζονται πάνω στις κοινωνικές επιτεύξεις των δε. Γίνεται έτσι ένας υπερθεματισμός μεταξύ των εργατικών οργανώσεων των κρατών-μελών, προς όφελος των εργαζομένων όλης της Κοινότητας.

Αλλά όλα αυτά δεν σημαίνουν ότι η Ε.Ο.Κ. έχει λύσει όλα τα κοινωνικά της προβλήματα. Αντίθετα μάλιστα, η οικονομική πρόοδος, η περισσότερη μόρφωση, η καλύτερη πληροφόρηση και η επικοινωνία μεταξύ των λαών έφεραν στην επιφάνεια νέα προβλήματα, τα οποία όμως υπέβασκαν προηγουμένως, αφού η εξόφληση του βιοτικού επιπέδου ήταν η πρωταρχική φροντίδα των εργαζομένων. Τέτοια προβλήματα είναι τα της σταθερής και ποιοτικά καλύτερης εργασίας, της συμμετοχής των εργαζομένων στις αποφάσεις των επιχειρήσεων και της δίκαιης κατανομής του πλούτου.

Δεδομένου ότι κατά είκοσι χρόνια λειτουργίας της Ε.Ο.Κ. η οικονομική ανάπτυξη δεν ήταν ισόρροπη, διατηρήθηκαν και σε ορισμένες περιπτώσεις επιδεινώθηκαν οι οικονομικές ανισότητες μεταξύ των διαφόρων περιοχών της. Αυτή η ανισορροπία της οικονομικής εξέλιξης όξυνε τα κοινωνικά προβλήματα των καυστερημένων περιοχών σ' αντίθεση με την οικονομική πρόοδο των άλλων περιοχών.

Τέλος, η ίδια η οικονομική πρόοδος δημιούργησε νέα κοινωνικά προβλήματα, όπως αυτά της μόλυνσης του περιβάλλοντος, του σωματισμού στις πόλεις, της ανάγκης κοινωνικών εξοπλισμών και υπηρεσιών που να επιτρέπουν την απασχόληση των γυναικών έξω από το σπίτι, της αναστάτωσης των συνηθειών της ζωής μεγάλου πλήθους ανθρώπων και συχνά της αντίθεσης μεταξύ οικονομικών και κοινωνικών αξιών.

Παρόλα αυτά όμως με την εξέλιξη των κοινωνικών προβλημάτων, εξελίχθηκε και η κοινωνική πολιτική. Στην αρχή η Ε.Ο.Κ., εκτός από την προσπάθεια απελευθέρωσης της διακίνησης των εργαζομένων, δεν είχε σίγη κοινωνική πολιτική. Αυτή αναπτύχθηκε σιγά σιγά, ιδίως μετά το τέλος της μεταβατικής περιόδου της τελωνειακής ένωσης. Τα κράτη, τα οποία ένωσε στην αρχή μόνο το οικονομικό συμφέρον, άρχισαν να παραδέχονται ότι η οικονομία είναι στην υπηρεσία της κοινωνίας και ότι η οικονομική ολοκλήρωση δεν θα μπορούσε να συνεχιστεί χωρίς παράλληλη κοινωνική ολοκλήρωση.

Πρώτο βήμα της νέας θεώρησης της κοινωνικής πολιτικής ήταν η ανακίνηση του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Ταμείου. Αυτό, από εργαλείο εξυπηρέτησης των ενικών πολιτικών επαγγελματικής εκπαίδευσης, όπως το ήθελε η Συνθήκη της Ρώμης, άρχισε το 1971, να γίνεται εργαλείο της κοινωνικο-πολιτικής επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατ'επέκταση της κοινοτικής πολιτικής της απασχόλησης. Εκατομμύρια άνθρωποι μέσα στην Κοινότητα επώφεληθηκαν από αυτό το Ταμείο, συχνά χωρίς να το

ξέρουν, για να αλλάξουν επάγγελμα ή να εξοπλιστούν με γνώσεις που ζητούσε η συνεχώς εξελισσόμενη τεχνολογία.

Η εξέλιξη του Κοινωνικού Ταμείου δεν έχει βέβαια σταματήσει. Υπάρχουν μεγάλα περιθώρια βελτίωσης, ακόμα και μετά την ανασεώρησή του το 1977. Είδαμε ότι διατηρήθηκε η διάκριση μεταξύ επεμβάσεων σχετικών με την κοινοτική πολιτική και επεμβάσεων σχετικών με τις πολιτικές των κρατών-μελών. Η διάρθρωση αυτή, αποτέλεσμα πολιτικού συμβιβασμού του 1971, δεν έχει νόημα. Ούτε έχουν νόημα οι διακρίσεις των βοηθειών για ορισμένους κλάδους και ορισμένες κατηγορίες προσώπων.

Θα ήταν καλύτερα να διακρίνονταν οι επεμβάσεις από άποψη σκοπών και μόνο. Η επαγγελματική εκπαίδευση θα έπρεπε να διατηρηθεί σαν κύριος σκοπός του Ταμείου, αλλά θα μπορούσαν να καθοριστούν και νέοι σκοποί. Το πρόγραμμα καταπολέμησης της φτώχειας θα μπορούσε έτσι να αρχίσει να πραγματοποιείται με κοινές δράσεις για βελτίωση της κατοικίας και της μόρφωσης των παιδιών των πολύ φτωχών. Τα κριτήρια συμμετοχής του Ταμείου στις προκαθορισμένες επεμβάσεις θα έπρεπε να επιλεγούν έτσι ώστε αυτό να ενισχύει, κατά προτεραιότητα, τις περιοχές της Κοινότητας που έχουν τη μεγαλύτερη ανάγκη. Κατά τα άλλα οι σκοποί και τα κριτήρια των επεμβάσεων θα έπρεπε να μπορούν να ανανεωρούνται περιοδικά για να ευθυγραμμίζονται με τις μεταβαλλόμενες ανάγκες της κοινωνίας.

Το δεύτερο μεγάλο βήμα της κοινωνικής πολιτικής της Κοινότητας ήταν η υιοθέτηση του Προγράμματος Κοινωνικής Δράσης, τον Γενάρη του 1974. Το πρόγραμμα αυτό, δίνει μια προσθετική κοινωνική ταυτότητα στην Ε.Ο.Κ. Η κοινωνική της πολιτική δεν αρκείται πια στο ρόλο του αρωγού των άλλων κοινοτικών πολιτικών, αλλά γίνεται μια πολυσύνθετη πολιτική με πρωτότυπους τελικούς σκοπούς, όπως τη βελτίωση των όρων ζωής και εργασίας, την ανάπτυξη της παρουσίας των εργαζομένων και τη συμμετοχή των εργαζομένων στις αποφάσεις που τους αφορούν. Το πρόγραμμα αυτό μπορεί να είναι το ξεκίνημα μιας ευρείας και βασικής κοινωνικής μεταρρύθμισης στην Ευρώπη.

Πάντως, παρά την υιοθέτηση του προγράμματός της, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή διακηρύσσει ότι δεν θέλει να συγκεντρώσει στα χέρια της τις λύσεις όλων των κοινωνικών προβλημάτων των κρατών-μελών ή να κάνει την εναρμόνιση των κοινωνικών νομοθεσιών ένα σκοπό κα'εαυτό. Αναγνωρίζει ότι τα κοινωνικά προβλήματα διαφέρουν ακόμη ως προς τη φύση και την ένταση από κράτος σε κράτος και γι'αυτό οι λύσεις πρέπει να δίνονται πρώτα απ'όλα από τα ενδιαφερόμενα κράτη-μέλη. Τα κοινοτικά μέτρα πρέπει απλώς να κατεργάζονται προσθετικά. Δηλαδή τα κράτη-μέλη θα μπορούν να έχουν καλύτερες κοινωνικές συνθήκες από το κοινοτικό ελάχιστο, π.χ., ως προς την κοινωνική ασφάλιση, την επαγγελματική εκπαίδευση ή την προστασία της υγείας των εργαζομένων, αλλά δεν πρέπει να έχουν χειρότερες συνθήκες από το συμφωνημένο ελάχιστο.

Κάτι παρόμοιο θα πρέπει να συμβαίνει και ως προς την πολιτική εξίσωσης των αμοιβών των εργαζομένων μέσα στην Κοινότητα. Οι διαφορές των αμοιβών αντιπροσωπεύουν συχνά διαφορές της παραγωγικότητας της εργασίας. Μια πολιτική

αναγκαστικής εξίσωσης των μισθών και ημερομισθίων θα είχε κακά αποτελέσματα για τις χώρες όπου η παραγωγικότητα της εργασίας είναι χαμηλή, γιατί θα οδηγούσε σε αύξηση των τιμών των βιομηχανικών, τους προϊόντων, χειροτέρευση των όρων του εμπορίου, του ισοζυγίου πληρωμών και της κατάστασης της απασχόλησης. Αλλά όμως, χρειάζεται μια κοινή μέθοδος καθορισμού των ελάχιστων μισθών και ημερομισθίων μέσα στην Κοινότητα, που, ενώ θα παίρνει υπ' όψιν τις ειδικές οικονομικές συνθήκες κάθε χώρας και περιοχής, θα εξασφαλίζει ένα ελάχιστο ανεκτό επίπεδο διαβίωσης σε όλους τους εργαζομένους της Κοινότητας.

Αυτά ισχύουν κύρια για το στάδιο της κοινής αγοράς. Αλλά όσο η Ε.Ο.Κ. θα πλησιάζει το στάδιο της οικονομικής και νομισματικής ένωσης, οι απαιτήσεις για την κοινωνική της πολιτική θα είναι μεγαλύτερες. Θα πρέπει οι κοινοτικοί θεσμοί να αναλαμβάνουν να καθοδηγούν όλο και περισσότερα τα κράτη-μέλη ως προς τα θέματα κοινωνικής πολιτικής. Η κοινωνική πολιτική της Κοινότητας θα πρέπει να μην περιορίζεται παθητικά να γλιτώνει τα θέματα της οικονομικής ανάπτυξης και της οικονομικής ολοκλήρωσης, αλλά να καθορίζει ενεργητικά τους στόχους των άλλων κοινοτικών πολιτικών.

Η οικονομική ολοκλήρωση έχει νόημα όταν επιτυγχάνει καλύτερους όρους ζωής για τους λαούς τους οποίους ενώνει. Αυτό το έχει καταφέρει σε σημαντικό βαθμό στο παρελθόν. Πρέπει να συνεχίσει να το επιτυγχάνει και στο μέλλον για να διατηρήσει τη θετική στάση των λαών της Ευρώπης απέναντί της. Η οικονομική και νομισματική ένωση κινδυνεύει να χαρακτηριστεί πολιτικά ανεπιθύμητη, αν, εκτός από το συντονισμό των οικονομικών και νομισματικών πολιτικών, δεν θέσει σε κίνηση νέες πολιτικές για μείωση των περιφερειακών και κοινωνικών διαφορών και βελτίωση της ποιότητας της ζωής όλων των λαών που θα την απαρτίζουν.

Η κοινωνική πρόοδος είναι σκοπός, αλλά και προϋπόθεση της οικονομικής ανάπτυξης και της οικονομικής ολοκλήρωσης. Η ικανοποίηση του εργαζομένου από τη δουλειά που κάνει και από τις συνθήκες της ζωής του είναι όρος απαραίτητος της παραγωγικότητας της εργασίας και επομένως της οικονομικής ανάπτυξης. Επίσης η συναίσθηση του εργαζομένου ότι η οικονομική ολοκλήρωση παίρνει υπ' όψιν τα συμφέροντά του, τον κάνει σπαθό της.

Το μεγάλο πείραμα της ολοκλήρωσης της Ευρώπης άρχισε από την οικονομία. Θα πρέπει να περάσει από την κοινωνία για να καταλήξει στην πολιτική. Έτσι η κοινωνική πολιτική που σχεδόν έλειπε στην αρχή, γίνεται όλο και πιο απαραίτητο γινόμενο της διαδικασίας της οικονομικής ολοκλήρωσης. Αλλά η κοινωνική πολιτική είναι απαραίτητη και για έναν άλλο λόγο. Από όλες τις κοινές πολιτικές είναι εκείνη που μπορεί να διαφοροποιήσει την Ε.Ο.Κ. από τις άλλες μεγάλες βιομηχανικές δυνάμεις και να την κάνει έναν τόπο όπου θα κείρεται κανείς να ζει και να εργάζεται.

2. Προτάσεις

Αν και αρκετές προτάσεις διατυπώθηκαν κατά την ανάπτυξη του κεφαλαίου που αναφέρεται στην Κοινωνική Πολιτική της Κοινότητας και υπάρχει κίνδυνος να επαναληφθούν, υπάρχουν κι άλλες ακόμα προτάσεις πάνω στην Κοινωνική Πολιτική, οι οποίες μπορούν να βοηθήσουν στην διεύρυνση και την ανάπτυξή της, σημαντικά, μέσα στην Κοινότητα.

Στα διάφορα ήδη ανεπίλυτα προβλήματα κοινωνικοοικονομικής φύσεως, και η επιπρόσθετη χειροτέρευση της παγκόσμιας οικονομικής κατάστασης είχε μεγάλο αντίκτυπο στην οικονομική κατάσταση των κυβερνήσεων των κρατών-μελών, με αποτέλεσμα η οικονομική άνοδος στις χώρες της Κοινότητας να επιβραδυνθεί αισθητά, ο ρυθμός του πληθωρισμού να επιταχυνθεί σημαντικά σ' όλα τα κράτη, να παρατηρηθεί σε ορισμένες χώρες ανισορροπία του ισοζυγίου πληρωμών και να αυξηθεί ο ρυθμός των ανέργων.

Το βασικό μέλημα λοιπόν των χωρών της Κοινότητας θα πρέπει να είναι ο αγώνας κατά της ανεργίας και της δημιουργίας υψηλού επιπέδου απασχόλησης. Στην ανάπτυξη της απασχόλησης θα συμβάλλει ενδεχόμενα η λήψη ειδικών μέτρων επαγγελματικής κατάρτισης και η αναδιανομή της διαθέσιμης εργασίας. Η πολιτική αυτή πρέπει να αποβλέπει κύρια στη μείωση της ανισορροπίας που υπάρχει μεταξύ της προσφοράς και της ζήτησης εργασίας και στην καλύτερη ενοποίηση της κοινοτικής αγοράς εργασίας. Γι' αυτό απαιτείται βελτίωση της γνώσης της αγοράς εργασίας και ανάπτυξη της συνεργασίας των υπηρεσιών ευρέσεως εργασίας (εθνικών και κοινοτικών).

Κατά τα επόμενα χρόνια θα πρέπει να καταβληθεί ιδιαίτερη προσπάθεια για τις λιγότερο ευνοημένες κατηγορίες του πληθυσμού των πιο φτωχών περιοχών της Κοινότητας. Στην επίτευξη του στόχου αυτού θα συμβάλλει ιδιαίτερα η επιδίωξη προγράμματος δράσης για τους μετανάστες και τις οικογένειές τους καθώς και η πραγματοποίηση νέων σχεδίων και μελετών-οδηγών για τον αγώνα κατά της φτώχειας.

Ένα σημαντικό πρόβλημα που απασχολεί τους εργαζόμενους της Κοινότητας, είναι το κάσιμο στην πράξη των πολιτικών δικαιωμάτων των μεταναστών τόσο στις χώρες προέλευσης, γιατί η άσκησή τους στοιχίζει πάρα πολύ, όσο και στις χώρες εργασίας, όπου για να αποκτήσουν δικαιώματα πρέπει να αποκτήσουν και την ιθαγένεια και μάλιστα πολλές φορές κάτω από συνθήκες που δεν είναι αποδοκτές από τους μετανάστες. Το πρόβλημα αυτό γίνεται όλο και σημαντικότερο στην Κοινότητα όπου όλο και περισσότεροι άνθρωποι κατοικούν σε κράτη άλλα από το δικό τους για λόγους εργασίας. Οι λύσεις δεν είναι εύκολο να βρεθούν, αλλά χρειάζεται η στενή συνεργασία των κρατών-μελών, τόσο σε διακρατικό, όσο και σε κοινοτικό επίπεδο. Επίσης χρειάζεται μια κοινή πολιτική για να μην υπάρξουν διακρίσεις στη μεταχείριση αλλοδαπών από τα διάφορα κράτη.

Η κρυφή μετανάστευση η οποία είναι πρόβλημα τόσο για τους

ίδιους κρυφούς μετανάστες, γιατί πέφτουν εύματα εκμετάλλευσης, παίρνουν κομπόζιτους μισθούς και δεν έχουν κανένα κοινωνικό δικαίωμα και ασφάλιση, όσο και για τους άλλους εργαζόμενους, γιατί καθώς οι κρυφοί μετανάστες στοικίζουν πολύ λιγότερο στους εργοδότες απ'ότι οι κανονικοί εργάτες, είναι μία σαφής διαστρέβληση των όρων του ανταγωνισμού μέσα στην αγορά εργασίας. Εδώ χρειάζεται η προστασία των μεταναστών που προέρχονται από τρίτες χώρες, την εξάλειψη των διαφορών που υφίστανται στη μεταχείριση των μεταναστών όσον αφορά την κοινωνική ασφάλιση, την ανεργία και την επανένωση των οικογενειών. Χρειάζεται μια κοινή πολιτική για την αποσάρρευση της κρυφής μετανάστευσης και τον περιορισμό της δράσης των πρακτορείων μαύρης αγοράς εργασίας.

Γενικά για τη δημιουργία της κοινής αγοράς εργασίας και για την επίτευξη του στόχου της πλήρους απασχόλησης χρειάζεται η ανάπτυξη της πληροφόρησης και της πρόβλεψης στο επίπεδο της Κοινότητας. Χρειάζονται ομοιογενή στατιστικά στοιχεία, που να επιτρέπουν τη σύγκριση, χρειάζονται ομοιογενείς προβλέψεις των ευκαιριών απασχόλησης και, φυσικά χρειάζεται συνεργασία μεταξύ των κρατικών υπηρεσιών απασχόλησης.

Η λύση των προβλημάτων απασχόλησης εξαρτάται κύρια από τις πολιτικές των κρατών-μελών και όχι της Κοινότητας και προέρχεται από αναπόρκετες των διαφορετικών τους πολιτικών. Για την αντιμετώπιση των προβλημάτων απασχόλησης δεν θα πρέπει να γίνεται διαχωρισμός μεταξύ των οικονομικών και των κοινωνικών πολιτικών, με παραγνώριση μάλιστα της κοινής και στις δύο, διάστασης της απασχόλησης. Θα πρέπει να συντάσσονται και να υπάρχουν αναλύσεις και προβλέψεις της απασχόλησης σε κοινοτικό επίπεδο. Επίσης θα πρέπει να υπάρχει συντονισμός μεταξύ των κρατών-μελών για την διάγνωση των προβλημάτων και την αναζήτηση κοινών λύσεων. Θα πρέπει να ληφθούν τα απαραίτητα μέτρα έτσι ώστε να εξασφαλιστούν και οι πολύ λίγες διακρίσεις που ισχύουν κατά των γυναικών, των νέων και των μεταναστών (παρ'όλες τις σημαντικές ρυθμίσεις).

Τέλος θα πρέπει να διορθωθούν οι ατέλειες της εκπαίδευσης. Η επαγγελματική εκπαίδευση πρέπει να συντονίζεται σε κοινοτικό επίπεδο, καθώς επίσης και να ενισχύεται και οικονομικά από τους κοινοτικούς θεσμούς, ειδικά στις φτωχές περιοχές της Κοινότητας, όπου λείπουν οι ευκολίες επαγγελματικής εκπαίδευσης και είναι πιο απαραίτητη για τη δημιουργία του ανθρώπινου δυναμικού που χρειάζεται για την οικονομική ανάπτυξη. Χρειάζεται ο εναρμονισμός των κοινωνικών νομοθεσιών ως προς τα κατώτατα ημερομίσθια, την κοινωνική ασφάλιση και τις κοινωνικές παροχές, γιατί αν οι διαφορές των κοινωνικών νομοθεσιών ως προς αυτές τις διαφορές είναι μεγάλες, τότε οι όροι ανταγωνισμού μεταξύ ομοειδών επιχειρήσεων είναι άνισοι και επιδρούν τόσο από πλευράς παραγωγής πάνω στη διαμόρφωση των τιμών όσο και από πλευράς της ζήτησης. Όσον αφορά τα προβλήματα της απασχόλησης των γυναικών, για να μην οδηγήσει η εξίσωση των ομοειδών ανδρών και γυναικών σε υψηλό ρυθμό ανεργίας των γυναικών, πρέπει η παραγωγικότητά τους να είναι ίση με εκείνη των ανδρών. Για να συμβεί αυτό, πρέπει οι γυναίκες να έχουν την ίδια επαγγελματική εκπαίδευση με τους άνδρες. Γι'αυτό η προσπάθεια της εξίσωσης των ομοειδών ανδρών

και γυναικών σε κοινοτικό επίπεδο πρέπει να βασίζεται στην ενίσχυση της προσπάθειας εκπαίδευσης των γυναικών.

Χρειάζεται συνεργασία της Κοινότητας και των κρατών-μελών για να επανορθωθεί η τάση απανθρωπισμού της οργάνωσης των μεσόδων εργασίας. Στην αρμοδιότητα της Κοινότητας έρχονται κύρια θέματα ωρρίου εργασίας και εξανθρωπισμού των μεσόδων εργασίας που επιδρούν πάνω στο κόστος παραγωγής και γι' αυτό πρέπει να αντιμετωπιστούν απ' όλα τα κράτη-μέλη μαζί για να μην οδηγήσουν σε διαστρεβλώσεις του ανταγωνισμού.

Η κατανομή του πλούτου μέσα στα κράτη-μέλη, δεν είναι ικανοποιητική. Υπάρχουν σημαντικές διαφορές των συνθηκών ζωής μεταξύ των περιοχών της Κοινότητας και σε μερικές περιπτώσεις οι διαφορές μεγαλώνουν. Γι' αυτό χρειάζεται μια καταγραφή όλων των περιουσιακών στοιχείων που να επιτρέπει μια εικόνα της κατανομής τους μέσα στην Κοινότητα.

Η αρχή "ίδιος μισθός για ίδια εργασία" δεν τηρείται αυστηρά στα κράτη-μέλη. Μερικές κατηγορίες εργαζομένων δεν απολαμβάνουν όλα τα κοινωνικά δικαιώματα και ορισμένες καλύπτει. Γι' αυτό χρειάζεται ένα σύστημα κοινωνικού προυπολογισμού, που να επιτρέπει την εκτίμηση και σύγκριση των καταστάσεων μεταξύ των κρατών-μελών. Επίσης, η βελτίωση των όρων ζωής απαιτεί και την ενίσχυση του βασικού κοινωνικού κωδικού, που είναι η οικογένεια. Απαιτεί εγκαταστάσεις, εξοπλισμούς και υπηρεσίες, όπως βρεφονηπεία, νηπιαγωγεία, εργατικές κατοικίες κ.λ.π.

Όσον αφορά τον Κοινωνικό Χάρτη που εγκρίθηκε στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο τον Δεκέμβρη του 1989, στο Στρασβούργο, το κείμενο που εγκρίθηκε έχει σαφέστατα διακηρυκτικό χαρακτήρα και δεν δεσμεύει τα κράτη-μέλη. Κατά συνέπεια, ο Κοινωνικός Χάρτης δεν συνεπάγεται την άμεση δημιουργία δικαιωμάτων τα οποία οι εργαζόμενοι θα μπορούσαν να επικαλεστούν ενώπιον των εθνικών ή κοινοτικών αρχών.

Με τη σειρά της, η Εκτελεστική Επιτροπή των Κοινοτήτων υπέβαλε ένα συνοδευτικό πρόγραμμα δράσης για την εφαρμογή των δικαιωμάτων που καθορίζονται στο Χάρτη. Και απ' αυτό παραλείπεται η αυστηρή νομική προστασία, δεδομένου ότι η Επιτροπή αφήνει στα κράτη-μέλη την ελευθερία να ρυθμίζουν νομοθετικά ή μέσω συλλογικών συμβάσεων θέματα όπως το δικαίωμα του σύνταξιζέσθαι και της συλλογικής διαπραγματεύσεως, η κοινωνική προστασία ή το κατώτερο επίπεδο μισθών. Έτσι, και ενώ τα ίδια τα κοινοτικά όργανα αναγνωρίζουν ότι η υλοποίηση της εσωτερικής αγοράς θα έχει σοβαρές επιδράσεις στον τομέα της απασχόλησης, που θα πρέπει να αντιμετωπιστούν με συνοδευτικά μέτρα στήριξης, το ενδιαφέρον για την λεγόμενη Κοινωνική Ευρώπη καλύπτεται με κάποια αριστία.

Θα πρέπει να υπάρξει μια δυναμική παρέμβαση σ' όλα τα πεδία για την ενσωμάτωση στο Πρόγραμμα Δράσης της Επιτροπής δεσμευτικών, με νομοθετική πράξη, προτάσεων σχετικά με τα εξής θέματα:

1. Την εξασφάλιση ενός ελάχιστου επιπέδου μισθών και

ημερομισθίων που θα αντιστοιχεί σε κάθε περίπτωση στις

συνθήκες των κρατών-μελών.

2. Την πρόωξη και ανάπτυξη των οικονομικών δραστηριοτήτων κοινωνικού χαρακτήρα, ιδίως των συνεταιρισμών και των νέων μορφών συνεταιριστικής δράσης.

3. Την προστασία των μεταναστών που προέρχονται από τρίτες χώρες, την εξάλειψη των διαφορών που υφίστανται στην μεταχείριση των μεταναστών όσον αφορά την κοινωνική ασφάλιση την ανεργία και την επανένωση των οικογενειών.

4. Τη διεύρυνση της προστασίας των πιο μειονεκτικών κοινωνικών ομάδων οι οποίες συμμετέχουν στην αγορά εργασίας, ιδιαίτερα των γενικών μειονοτήτων.

Εγγύηση του δικαιώματος όσον αφορά την εξασφάλιση ενός ελάχιστου εισοδήματος, καθώς και του δικαιώματος εργασίας, στέγης επαγγελματικής κατάρτισης και κοινωνικής βοήθειας.

5. Το δικαίωμα πλήρους επαγγελματικής κατάρτισης των εργαζομένων και εκπαιδευτικές άδειες μετ'αποδοκών για άνδρες και γυναίκες.

Βέβαια, πρόκειται για ένα μικρό μέρος προτάσεων. Η ουσία είναι να γίνει συνείδηση σε γενικό και πανευρωπαϊκό επίπεδο ότι ο Κοινοτικός Χάρτης πρέπει να ανσφραγιστεί στην κοινοτική έννομη τάξη με τη μορφή δεσμευτικού μέσου.

Εκείνο όμως που θα συντελέσει πολύ στην επίτευξη των κοινωνικών στόχων θα είναι η ενεργός συμμετοχή και η συνυπευθυνότητα των κοινωνικών εταίρων και αν τα εργατικά συνδικάτα που είναι και οι άμεσοι ενδιαφερόμενοι συμμετέχουν στα κέντρα λήψης των αποφάσεων.

Πρόοδοι στον τομέα αυτόν μπορούν να πραγματοποιηθούν μόνο αν υπάρχει συμφωνία όλων των ενεργών δυνάμεων στον οικονομικό και κοινωνικό τομέα για τους μεγάλους στόχους της κοινωνικοοικονομικής πολιτικής και στα αναγκαία μέτρα για την πραγματοποίησή τους.

Β Ι Β Λ Ι Ο Γ Ρ Α Φ Ι Α

1. Αλέκος Αλαβάνος

" Για την αριστερά στην Ευρώπη ", ΑΘΗΝΑ 1988.

2. Νίκος Μούσης

" Ανάλυση της κοινοτικής πολιτικής : αγροτικής, νομισματικής, οικονομικής, κοινωνικής, περιφερειακής, περιβάλλοντος ", 1ος τόμος, Δεύτερη έκδοση, ΑΘΗΝΑ 1981.

3. Επιθεώρηση των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων

Τόμος 2, Τεύχος 1
(τριμηνιαία έκδοση νομικής οικονομικής και πολιτικής επιστήμης).

4. Κομμουνιστική Επιθεώρηση

Μηνιαίο πολιτικό θεωρητικό περιοδικό

α. Συνέντευξη Μαρίας Μπαύου

" Οι παρεμβάσεις του Κοινωνικού Ταμείου της Ε.Ο.Κ. "
 Ιανουάριος 1987, Τεύχος 1.

β. Συνέντευξη Π.Αλέπη

" Κοινωνικός χάρτης και δικαιώματα των εργαζομένων
 στις χώρες-μέλη της Ε.Ο.Κ. "
 Ιανουάριος 1990, Τεύχος 1.

γ. Συνέντευξη Η. Μπανούτσου

" Η υγιεινή και ασφάλεια της εργασίας στον κοινοτικό
 'κοινωνικό χάρτη' "
 Ιανουάριος 1990, Τεύχος 1.

5. Οικονομικός Ταχυδρόμος

Συνέντευξη Βάσως Παπανδρέου

" Τι είναι και γιατί χρειάζεται ο Κοινωνικός Χάρτης "
 Νοέμβριος 1989.

6. Ημερήσιος και περιοδικός τύπος

α. ΒΗΜΑ

Συνέντευξη Ανδρέα Παπανδρέου προς τον διευθυντή της

εφημερίδας, Σταύρο Ψυχάρη
" Γιατί αποφάσισα να μείνουμε στην Κοινότητα "

β. ΡΙΖΟΣΠΑΣΤΗΣ

- Άρθρο της Δάνης Παπαβασιλείου το Νοέμβριο 1990.
Τίτλος: " Μπερδεμένο κουβάρι "

- Άρθρο της σύνταξης της εφημερίδας τον Ιούνιο 1990.
" Θα μείνει ευχολόγιο ο Κοινωνικός Χάρτης; "

- Άρθρο του Γιάννη Δραγασάκη τον Αύγουστο 1990.
" Από την οικονομία του πολέμου στην οικονομία της ειρήνης "

7. Ενημερωτικά έντυπα της επιτροπής των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων.

α. " Ο διάλογος Ευρώπης - Νότου " ΛΟΥΞΕΜΒΟΥΡΓΟ 1989.

β. " Η εκπαίδευση και η κατάρτιση ενόψει του 1992 "
ΛΟΥΞΕΜΒΟΥΡΓΟ ΑΠΡΙΛΙΟΣ 1990.

γ. " Βορράς - Νότος. Ένα κοινό μέλλον ή κανένα μέλλον "
ΛΟΥΞΕΜΒΟΥΡΓΟ ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ 1988.

δ. " Follow - up to Athens " Com (83) 738 Final
ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ 1983.

